FLAVII PHILOSTRATI

DE ARTE GYMNASTICA LIBELLUS.

RECOGNOVIT, LATINE REDDIDIT, ILLUSTRAVIT

C. H. VOLCKMAR,

DR. PHIL.

AURICAE

APUD L. SPIELMEYER.

1862.

FLAVII PHILOSTRATI

DE ARTE GYMNASTICA LIBELLUS.

RECOGNOVIT, LATINE REDDIDIT, ILLUSTRAVIT

C. H. VOLCKMAR,

DR. PHIL.

AURICAE

APUD L. SPIELMEYER.

1862.

60569

PRAEFATIO.

Ex Flavii Philostrati scriptis intercidisse librum de gymnastica quo gravius viri docti dolere solebant, eo majore affecti sunt gaudio, quum nuntius afferretur, a Minoide Myna, homine Graeco, repertum esse tractatum illum. Mynas enim anno 1840 a Villemanio, qui tum in Gallia erat a cura rerum sacrarum et scholasticarum, in orientem ad veteres codices indagandos missus anno 1844 e Graecia et Asia minore redux libros manuscriptos a se inventos et in Galliam perlatos in actis diurnis (Moniteur 5 janvier) recensuit ac Philostrati libellum e latebris productnm sic descripsit:

> Philostrate, sur l'art gymnastique. Ce traité, dont quelques fragments viennent d'être publiés par M. Kayser, consiste en un manuscrit in 4° de 20 pages, écrit en caractères très-serrés; avec ce qui suit et ce qui précède, il forme en tout 32 pages et est divisé en deux cahiers que j'ai sauvés de la pourriture. Ce qui précède est une partie du dialogue de Phoenix et d'Ampélion*); ce qui suit est relatif au style épistolaire. Dans le traité de la Gymnastique Philostrate blâme la paresse de ses contemporains, qui amollis et effeminés ne méritoient pas le nom d'hommes. Il divise du reste la gymnastique en ses diverses branches et examine les motifs qui avoient engagé les anciens à établir les jeux Olympiques, Pythiques etc.

*) „Non vidit esse haec partem Philostrati Heroicorum, in quo libro mercator ex Phoenicia (Φοίνιξ) et vinitor (ἀμπελουργός) inter se confabulantur. Quod igitur in libro interlocutorum nomina de more detruncata Φοίν. et Ἀμπελ. passim apposita vidit, suspicatus est esse „un dialogue de Phoenix et d'Ampélion.“ Cobet de Philostr libello περὶ γυμν. p. 2.

Ubinam codicem investigasset, non indicavit M. Mynas. Erant qui dicerent, in monte Atho inventum esse librum (cf. Pauly, Realencycl. 5, 1533.) idque confirmari videtur epistola quadam publice data, quam infra afferemus. Mynas ipse modo in Atho monte modo alio loco in lucem prolatum esse dixit (cf. Daremb. p. XII.).

Postea Darembergius, medicus Parisiensis, de literis graecis bene meritus, Philostrati librum de gymnastica neque in bibliotheca Caesarea neque apud summum senatum res sacras et scholasticas administrantem depositum esse certior factus, ipsum Minoidem Mynam adit de codice, sed frustra. Tandem impigre instans a. 1850 a Myna obtinet, ut apographum saltem codicis manu ipsius exaratum secum communicet; sed proh dolor! notulis cumulatum videt nigro rubrove liquore a Myna scriptis. Attamen quum apographo probe excusso minime dubitaret, quin liber esset vere Philostrateus, a. 1851 a summo magistratu res scholasticas illo tempore curante (M. de Crouseilhes) petiit, ut sibi libelli de gymnastica edendi potestas concederetur. Qua venia impetrata*) opus extemplo aggressus majores in dies difficultates oboriri videbat tum ipsa orationis obscuritate tum vitiosa apographi conditione. Quamobrem Mynam rogavit, ut sibi codicem ipsum inspicere permitteret; is autem librum manuscriptum in pulverem dixit redactum et situ corruptum esse, ut paucae tantum superarent reliquiae, quae nesciret ubi essent. Deinde a Myna sciscitabatur de scholiis rubris in apographo margini appositis et de verbis in ipsa orationis perpetuitate superscriptis. Mynas nihil respondit, nisi haec verba superscripta ex secunda accuratiore codicis lectione subnata esse.

Jam quum Darembergius ipsum Mynam editionem parare audiret, nihil ei reliquum fuit, quam ut librum, qualiscunque esset, sine praefatione et notis, quas adjicere cogitaverat, protinus ederet. Factum id est exeunte anno 1858,**) quum paulo ante jam in lucem prodiisset

---

*) Daremb. p. IX. dicit: M. de Cr. me chargea de publier ce Traité „d'après le manuscrit inédit, découvert au mont Athos par M. Minoïde Mynas, manuscrit qui appartient au ministère de l'Instruction publique, où il est resté déposé.“

**) Philostrate traité sur la gymnastique. Texte grec accom-

Mynae editio sic inscripta: Philostrate. Sur la gymnastique. Ouvrage découvert, corrigé, traduit en français et publié pour la première fois par Minoïde Mynas, auteur de plusieurs ouvrages, chevalier de l'ordre impérial de la légion d'honneur etc. Paris 1858. Mynas in epistola dedicatoria ad Baronem Sinam scripta nihil dicit, utrum in editione adornanda codice ipso an apographo altero quodam usus sit; indicat tantum p. XXVII. sibi librum edendum fuisse, ut fallaciis eximeretur.*) Mihi apparere videtur ex conditione immunda apographi a Darembergio usurpati, hoc a Myna esse primum descriptum. Atqui quum in ejus editione inveniantur nonnulla, quae Darembergii aprographum non contineat (cf. XXVIII, 9 sqq. XXXV, 20 sqq.), liquet Mynae editionem factam esse de altero apographo ex ipso codice exscripto, fortasse collato Darembergii apographo. Codex igitur sub finem anni 1850, quo Mynas denuo in orientem profecturus apographum tradidit, etiam exstitisse videtur. Si itaque verum est, quod Mynas a. 1857 contendebat, codicem paene totum deletum esse, id factum sit necesse est hoc sex septemve annorum intervallo.

Dolendum est, quod hi gymnastices Philostrateae editores Parisini non ea, qua par est, linguae graecae cognitione instructi ad opus haud sane facile accesserunt. Maxime Mynas leges grammaticas vel tritas et pervulgatas plus semel ita migravit, ut obstupescat quilibet mediocriter saltem graece doctus. Itaque quanquam Darembergio multa debentur bene et sollerter emendata, tamen utraque editio Parisina maxime Minoidea mirum quantum vitiis scatet, id quod C. G. Cobet satis superque evicit.

Is enim scripsit de Philostrati libello *περὶ γυμναστικῆς* recens reperto (Lugd. Bat. 1859.). Cobet haud pauca quidem bona et utilia attulit, sed nimis festinanter re sua defunctus est ac ne ipsam quidem Mynae editionem inspexit, in ea scripturae discrepantia, quam Daremberg. p. XII sqq. enotavit, acquiescens male cre-

---

pagné d'une traduction en regard et notes. Par Ch. Daremberg, bibliothécaire de la bibliothèque Mazarine. Paris, Novembre 1858.

*) „pour me délivrer d'une pure chicane. L'histoire de cet unique manuscrit est longue et pleine de souvenirs amers."

dulus. Nonnunquam enim propter lectiones, quae exstant quidem in Darembergii apographo, at non item in Mynae editione, si forte Darembergius ea de re monere neglexit, invehitur in Mynam. Sic p. 25. cavillatur eum propter lectionem *ἀκούσεαι*, quum in ipsa editione bene legatur *ἀκούσειας* (XXIII, 7.), p. 57. reprehendit Mynam, quod pervulgato errore scribat *ὀρθῶς ὁ μηρὸς ἐποχῆται* pro *ὀρθός*, quod in editione ipsa legitur, p. 55. vituperat lectionem *εὐφοροῖτο* atque *εὖ φοροῖτο*, quod jam exstat in ed. Mynae (XXXIII, 8.), emendat dicens: „mirarer ni in codice emendata lectio exstaret"; p. 6. objurgat Mynam de lectione *ἔχθεσθαι* (I, 28.) eamque mutandam esse dicit in *ἄχθεσθαι*, quod invenitur in editione Mynae. Deinde emendat verba, quae jam emendata leguntur in ed. Mynae; sic p. 30. *ἕτοιμον* pro *ἑτοίμων* (LIV, 30.), p. 78. *ὁπλίτου* pro *ὁπλίτην* (XXXIII, 1.), p. 35. *στρατιὰν* pro *στρατείαν* (I, 5.). Alio loco (p. 12.) acerbe exagitat lectionem *ἐπ' αἰσχύνῃ τοῦ αἰῶνος* (XLV, 28.), quam Mynas de suo dederit; atqui si una literula mutata corrigis *ἀγῶνος*, res optime se habet. Itaque Mynas codicem legit quidem perperam, sed non fucum fecit.

Et omnino justo proclivior est Cobet ad calumniandam Simonideam Graeculi fidem, quem impostorem ac falsarium manifestum appellare non dubitat. Saepius emunctae naris homo temeraria Mynae supplementa odoratur, ubi non facile quisquam alius deprehendat. Sic p. 25. Mynam supplementum hoc de suo commentum esse dicit: *ἄρχουσαι — φλέβες* (XXXV, 20 sqq.). Mirari subit, quomodo haec verba bene graeca scribere is potuerit, de quo p. 10. Cobet dicit: „in antiquae Graecitatis ratione et usu tam plumbeus est, ut nequeat *τρί' εἰπεῖν ῥήματα πρὶν ἐξαμαρτεῖν*" (cf. etiam p. 4.). Equidem textu, quem dicunt, diligentissime excusso sic statuo, Mynam quidem parum graece scire, in arte palaeographica tironem et rudem esse, hominem levem et temerarium se praebere, at non fraudem meditari atque interpolationem. Rarissime sua figmenta mihi videtur subdidisse (XXIV, 10. XIII, 13.). Non desunt quidem additamenta spuria, sed nata ea sunt ex glossis adscriptis (XI, 5. 18. 27. 28 sq. XIV, 20. XV, 7 sqq. XVI, 15 sq. XXVII, 9. XXIX, 14. XXXI, 1. XXXV, 50. XLIII, 3. XLVI, 8 sqq. LIV, 16 sq.).

Ceterum Cobetus vellem meliore ordine ac minus prolixe fuseque scripsisset. Effundit bona malis mixta, farraginem quasi incompositam, ut nauseam saepe creet lectori. Displicet etiam jactantia et confidentia, qua conjecturas suas venditare solet saepe minime probabiles illas, nedum palmarias; vide modo p. 41, ubi *Ἄλτει* (XI, 34.) emendationem commendat, Philostratum etiam alibi Arcadiam pro Elide dicere ignorans.

Bene meruit de hoc quoque Philostrati opusculo C. L. Kayser, qui magnam editionem suam parans in codice Florentino et Monacensi libelli nostri fragmenta quaedam invenit, quae accurate descripta et illustrata Heidelbergae a. 1840. vulgavit. Monacensis codicis fragmentum a verbis *ἦν οὐ μέγα* (XLI, 6.) omissis nonnullis, quae suo quaeque loco indicavi, usque ad finem pertinet; codicis Florentini fragmentum incipit a verbis *στιλβοὺς ἐργάζεται* (LVI, 6.) et omnia habet usque ad verbum *ξαίνεσθαι* (LVIII, 26.).

Praeterea fragmenta duo (*ὥπλιστο δὲ ἡ ἀρχαία — χεὶρ μάχοιτο* X, 1 sqq. et pauca e capitis XI verbis *παγκράτιον — πυγμῆς* excerpta) exstant in Olympiodori commentario ad Gorgiam ab A. Jahn ex codice Bernensi in Neue Jahrbb. f. Philol. XIV, 1, 141. vulgato. Eadem fragmenta servata sunt a Schol. Plat. Rep. 1, 338. (cf. Kayser in ed. gymnast. p. 22.) Deinde Schol. Plat. Protag. (ed. Baiter et Orelli p. 903, 23.) habet ea, quae in capite IV. leguntur.

Quod auctorem tractatus de gymnastica attinet, Suidas eum tribuit trium Philostratorum maximo (*ἔγραψε — γυμναστικὸν* [sc. *λόγον*]· *ἔστι δὲ περὶ τῶν ἐν Ὀλυμπίᾳ ἐπιτελουμένων*), qui secundo p. Ch. seculo in Lemno insula natus erat. Sed Kayser (praef. ad gymn. p. X sq.) recte illum vindicat secundo Philostrato, qui se ipse cognominat Flavium quique ad annum fere 250 p. Ch. Athenis et deinde Romae vixit (vide Westermann. in Pauly, Realencycl. s. v. Philostratus).

De mea editione haud multa sunt, quae praemonenda esse videantur. In adornando libro non mediocri versatus sum diligentia et accuratione omnesque, quae praesto erant, inprimis Kayseri et Krausii copias in usum meum converti. Capita, in quae Darembergius libellum dispertivit, retinenda esse existimavi, vocales, ubi fieri

oportebat, elisi, literam σ in verbo σύν mutavi in ξ. Si nihil aliud, id saltem mihi contigisse crediderim, ut Philostrati libellus multo, quam ante, purgatior lectuque jucundior redditus sit opera mea.

Auricae Oct. m. 1861.

C. Volckmar.

SIGLA.

A = apographum Mynae secundum editionem Darembergii.
E = editio Mynae.
M = fragmentum codicis Monacensis secundum editionem Kayseri.
O = fragmenta, quae habet Olympiodorus in commentario ad Plat. Gorg.
S = scholiasta anonymus ad Plat. Remp.
P = schol. anon. ad Plat. Protag.
Libri = consensus apographi et editionis Mynae ac si qui alii in censum venerunt libri.
em. alia voce non addita significat emendationem a me factam.
conj. significat conjecturam alicujus.
Dar. = Daremberg.
Kays. = Kayser.
Myn. = Mynas.
Cob. = Cobet.
[ ] = ejusmodi uncinis inclusa verba spuria esse judicavi.

Φιλοστράτου περὶ γυμναστικῆς.

I. Σοφίαν ἡγώμεθα καὶ τὰ τοιαῦτα μέν, οἷον φιλοσοφῆσαι καὶ εἰπεῖν ξὺν τέχνῃ ποιητικῆς θ' ἅψασθαι καὶ μουσικῆς καὶ γεωμετρίας καὶ νὴ Δία γ' ἀστρονομίας, ὅση μὴ περιττή· σοφία δὲ καὶ τὸ κοσμῆσαι στρατιὰν καὶ ἔτι τὰ τοιαῦτα, ἰατρικὴ πᾶσα καὶ ζωγραφία καὶ πλάσται καὶ ἀγαλμάτων εἴδη καὶ κοῖλοι λίθοι καὶ κοῖλος σίδηρος. βάναυσοι δ' ὁπόσαι, δεδόσθω μὲν αὐταῖς τέχνη, καθ' ἣν ὄργανόν τι καὶ σκεῦος ἀποτελεσθήσεται, σοφία δ' ἐκείναις ἀποκείσθω μόναις, ἃς εἶπον· ἐξαιρῶ κυβερνήτην τῶν βαναύσων, ἐπειδὴ ἄστρων τε ξυνέσεως καὶ ἀνέμων καὶ τῶν ἀδήλων ἅπτεται. ταῦτα μὲν ὧν ἕνεκά μοι εἴρηται, δειχθήσεται. περὶ δὲ γυμναστικῆς, σοφίαν λέγομεν οὐδεμιᾶς ἐλάττω τέχνης, ὥστ' εἰς ὑπομνήματα ξυντεθῆναι τοῖς βουλομένοις γυμνάζειν· ἡ μὲν γὰρ πάλαι γυμναστικὴ Μίλωνας ἐποίει καὶ Ἱπποσθένεις Πολυδάμαντάς τε καὶ Προμάχους καὶ Γλαῦκον τὸν Δημύλου καὶ τοὺς πρὸ τούτων ἔτι ἀθλητάς, τὸν Πηλέα δήπου καὶ τὸν Θησέα καὶ τὸν Ἡρακλέα αὐτόν· ἡ δ' ἐπὶ τῶν πατέρων ἥττους μὲν εἶδε, θαυμασίους δὲ καὶ μεμνῆσθαι ἀξίους· ἡ δὲ νῦν καθεστηκυῖα μεταβέβληκεν οὕτω τὰ τῶν ἀθλητῶν, ὡς καὶ τοῖς φιλογυμναστοῦσι τοὺς πολλοὺς ἄχθεσθαι.

II. Δοκεῖ δέ μοι διδάξαι μὲν τὰς αἰτίας δι' ἃς ὑποδέδωκε ταῦτα, ξυμβαλέσθαι δὲ γυμνάζουσί τε καὶ γυμνα-

Adnotatio critica. I. 3. γ' ἀστρονομίας E. ἀστρονομίας A. — ὅση E. ὁπόση A.

4. στρατιάν em. Myn. στρατείαν A.

5. πλάσται AE. πλαστική conj. Dar.

8. ἐκείναις - μόναις em. Myn. In A., ut Myn. in editione notat, legitur ἐς ἐκείνας - μόνας, ut Dar. scribit, ἐκείνας - μόνας.

9. ἐξαιρῶ A. teste Dar. ἐξαίρω teste Myna, quod correxit in ἐξαιρῶ. Cf. Boisson. ad Phil. epist. p. 55.

10. συνέσεως em. Dar. σύνεσιν AE.

PHILOSTRATUS DE GYMNASTICA.

I. Scientiam esse putemus tum talia, quemadmodum philosophari, dicere cum arte, poëticam tractare, musicam, geometriam, denique astronomiam, quatenus non est futilis; tum vero etiam scientia est instruere exercitum et alia ejusmodi, medicina omnis, pictura, statuaria, ornamentorum species, exsculpti lapides et exsculptum ferrum. Quod ad opifices attinet, tribuatur iis ars, qua instrumentum aliquod et vasa conficiantur, scientia autem illis tantum, quas dixi, reservetur artibus. Eximo gubernatorem de numero opificum, quoniam astrorum, ventorum et rerum occultarum cognitionis particeps est. Haec quare a me dicta sint, indicabitur. Quod autem gymnasticam attinet, scientiam eam dicimus nulla arte inferiorem, ita ut in commentationum formam redacta sit iis, qui eam profiteri volunt; vetus enim gymnastica Milones efficiebat, Hipposthenes, Polydamantes, Promachos, Glaucum Demyli filium et athletas, qui his etiam superiores erant, Peleum dico, Theseum et Herculem ipsum, gymnastica vero, quae patrum nostrorum memoria exercebatur, inferiores quidem vidit, mirabiles autem et hos ac qui memorentur dignos; quae nunc autem exstat, ita commutavit conditionem athletarum, ut vel rei gymnasticae studiosi plerisque sint offensioni.

II. Libet mihi exponere causas, propter quas illa dilapsa sint, iis autem, qui alios exercent et qui ipsi

12. *σοφίαν* em. Dar. *σοφίας* AE. — *λέγομεν* E. *λέγωμεν* A. — *οὐδεμιᾶς* A. *οὐδὲ μιᾶς* E.
13. *ξυντεθῆναι* em. Dar. *ξυνθῆναι* A. *ξυνθεῖναι* E.
15. *Ἱπποσθένεις* em. Dar. *Ἱπποσθένας* AE. — *Πολυδάμαντας* em. *Πουλυδάμαντας* AE. — *Προμάχους* em. Dar. *Πρωτομάχους* AE.
18. *εἶδε* em. *οἶδε* AE. Saepe confunduntur haec verba; cf. Boisson. ad Phil. epist. p. 104. 111.
21. *ἄχθεσθαι* E. *ἔχθεσθαι* A.

ζομένοις ὁπόσα οἶδα, ἀπολογήσασθαί θ' ὑπὲρ τῆς φύσεως ἀκουούσης κακῶς, ἐπειδὴ παρὰ πολὺ τῶν πάλαι οἱ νῦν ἀθληταὶ λείπονται· λέοντάς τε γὰρ βόσκει καὶ νῦν φαυλοτέρους οὐδέν, τῶν τε κυνῶν καὶ ἵππων καὶ ταύρων ταὐτὸν σχῆμα, καὶ τοῖς δένδρεσι ταὐτὸν μῆκος, ἄμπελοί θ' ὅμοιαι ἔτι καὶ συκῆς δῶρα, χρυσοῦ τε καὶ ἀργύρου καὶ λίθων οὐδὲν παρήλλαξεν, ἀλλ' ὡς αὐτὴ ἐνόμισε, τοῖς προτέροις ὅμοια φύει πάντα. ἀθλητῶν δ', ὁπόσαι περὶ αὐτοῖς ἦσάν ποτ' ἀρεταί, οὐχ ἡ φύσις ὑπηνέχθη· φέρει γὰρ δὴ ἔτι θυμοειδεῖς, εὐειδεῖς, ἀγχίνους· φύσεως γὰρ ταῦτα· τὸ δὲ μὴ ὑγιῶς γυμνάζεσθαι μηδ' ἐῤῥωμένως ἐπιτηδεύειν ἀφείλετο τὴν φύσιν τὸ ἑαυτῆς κράτος. καὶ ὅπως μὲν ξυνέβη ταῦτα, δηλώσω ὕστερον. Πρῶτον δ' ἐπισκεψώμεθα δρόμου αἰτίας καὶ πυγμῆς καὶ πάλης καὶ τῶν τοιούτων, καὶ ἐξ ὅτου ἤρξατο ἕκαστα, καὶ ἀφ' ὅτου. παρακείσεται δ' ἁπανταχοῦ τὰ τῶν Ἠλείων· δεῖ γὰρ περὶ τὰ τοιαῦτα ἐκ τῶν ἀκριβεστάτων φράζειν.

III. Ἔστι τοίνυν ἀγωνίας ξυμπάσης τὰ μὲν κοῦφα ταῦτα· στάδιον, δόλιχος, ὁπλίτης, ἅλμα· τὰ βαρύτερα δὲ παγκράτιον, πάλη, πύκται. πένταθλος δ' ἀμφοῖν ξυνηρμόσθη· παλαῖσαι μὲν γὰρ καὶ δισκεῦσαι βαρεῖς, τὸ δ' ἀκοντίσαι καὶ πηδῆσαι καὶ δραμεῖν κοῦφοί εἰσιν. Πρὸ μὲν δὴ Ἰάσονος καὶ Πηλέως ἅλμα ἐστεφανοῦτο ἰδίᾳ καὶ δίσκος ἰδίᾳ καὶ τὸ ἀκόντιον ἤρκει τῇ νίκῃ κατὰ τοὺς χρόνους, οὓς ἡ Ἀργὼ ἔπλει. Τελαμὼν μὲν κράτιστα ἐδίσκευε, Λυγκεὺς δ' ἠκόντιζε, ἔτρεχον δὲ καὶ ἐπήδων οἱ ἐκ Βορέου· Πηλεὺς δὲ ταῦτα μὲν ἦν δεύτερος, ἐκράτει δ' ἁπάντων πάλῃ. ὁπότ' οὖν ἠγωνίζοντο ἐν Λήμνῳ, φασὶν Ἰάσονα Πηλεῖ χαριζόμενον ξυνάψαι τὰ πέντε καὶ Πηλέα τὴν νίκην οὕτω ξυλλέξασθαι πολεμικώτατόν τε νομισθῆναι τῶν ἐφ' ἑαυτοῦ διά τε τὴν ἀρετήν, ᾗ ἐχρῆτο εἰς τὰς μάχας, διά τε τὴν εἰς τὰ πέντε ἐπιτήδευσιν οὕτω πολεμικὴν οὖσαν, ὡς καὶ ἀκοντίζειν ἐν τοῖς ἄθλοις.

IV. Δολίχου δ' αἰτία ἦν ἥδε· δρομοκήρυκες ἐξ Ἀρ-

II. 5. *λείπονται* supplet Mähly in Jahrbb. für class. Philol. 1861. Hft. 3. p. 202. *ἡττῶνται* conj. Cob., sed *λείπονται* facilius sequente vocabulo *λέοντας* absorberi potuit.

7. *σχῆμα* em. Cob. *χρῆμα* AE. — *καὶ τοῖς – μῆκος* em. *καὶ τὸ εἰς δένδρα δὲ αὐτοῖς ἦκον* AE.

10. *πάντα* E. *τὰ πάντα* A.

11. *αὐτοῖς* em. *αὐτούς* AE.

exercentur, conferre quicquid scio, et defendere naturam, quae male audit, quoniam qui nunc sunt athletae iis, qui antiquitus fuerunt, multum cedunt; leones enim alit etiamnunc nihil deteriores, canum, equorum, taurorum eadem est species, arboribus eadem proceritas, vites sunt pares etiam et fici dona, in auro, argento, lapidibus nihil variavit, sed quemadmodum illa consuevit, omnia gignit prioribus similia. Athletarum vero, quotquot iis erant unquam virtutes, natura non consenuit; fert enim etiamnunc animosos, formosos, ingeniosos; naturae enim id est; sed quod non sana ratione exercitia tractantur neque strenue adhibentur, natura suis ipsius viribus privata est. Ac quomodo hoc evenerit, posthac significabo. Primum autem examinemus originem cursus, pugilatus, luctae et quae sunt generis ejusdem, et ex quo quaeque orta sint et a quo. Praesto erunt ubique ea, quae suppeditant Elei; nam opus est de talibus quam fieri potest accuratissime disserere.

III. Sunt igitur universae certationis levia genera haec: cursus in stadio atque in dolicho, exercitia gravis armaturae, saltus; graviora autem pancratium, lucta, pugilatus. Quinquertium ambobus est compositum; luctari enim et discum jacere graves, jaculari autem, salire, currere leves sunt certationes. Ante Jasonem et Peleum saltus coronabatur separatim et discus separatim et jaculum satis erat ad victoriam iis temporibus, quibus Argo navigabat. Telamon fortissime discum jaciebat, Lynceus jaculabatur, currebant et saliebant Boreae filii; Peleus in his quidem rebus erat secundus, superabat autem omnes lucta. Quum igitur certarent in Lemno, dicunt Jasonem Peleo gratificantem copulasse quinque certamina atque Peleum sic victoriam sibi comparasse et bellicosissimum aequalium judicatum esse tum propter virtutem, qua uteretur in pugnis, tum propter quinque certaminum tractationem, tam bellicam illam, ut etiam jacularentur in certationibus.

IV. Origo cursus, qui est in dolicho, haec erat: cursores ex Arcadia contendebant in Helladem rerum

11. ὑπηνέχθη em. Cob. ἀπηνέχθη AE. ἀπηλέγχθη em. Dar.
18. τὰ τῶν Ἠλείων E. τὰ Ἠλ. A.
III. 2. ὁπλίτης AE. ὁπλῖται conj. Dar.
3. πύκται A. πυγμή E.
7. τῇ νίκῃ em. Myn. ἡ νίκη A. εἰς νίκην conj. Mähly.

καδίας ἐφοίτων εἰς τὴν Ἑλλάδα τῶν πολεμικῶν ἄγγελοι· καὶ ἀπείρητο αὐτοῖς μὴ ἱππεύειν, ἀλλ᾽ αὐτουργοῖς εἶναι τοῦ δρόμου. τὸ ἀεὶ οὖν ἐν βραχεῖ τῆς ἡμέρας διαδραμεῖν στάδια, ὁπόσα ὁ δόλιχος, δολιχοδρόμους τοὺς δρομοκήρυκας εἰργάζετο καὶ ἐγύμναζε τῷ πολέμῳ.

V. Στάδιον δ᾽ ὧδε εὕρηται· θυσάντων Ἠλείων, ὁπόσα νομίζουσι, διέκειτο μὲν ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τὰ ἱερὰ, πῦρ δ᾽ αὐτῷ οὔπω ἐνέκειτο. στάδιον δ᾽ οἱ δρομεῖς ἀπεῖχον τοῦ βωμοῦ, καὶ εἱστήκει πρὸ αὐτοῦ ἱερεὺς λαμπαδίῳ βραβεύων· καὶ ὁ νικῶν ἐμπυρίσας τὰ ἱερὰ ὀλυμπιονίκης ἀπῄει.

VI. Ἐπεὶ δ᾽ Ἠλεῖοι θύσειαν, ἔδει μὲν καὶ τοὺς ἀπαντῶντας Ἑλλήνων θύειν θεωρούς. ὡς δὲ μὴ ἀργῶς ἡ πρόςοδος αὐτῶν γίγνοιτο, ἔτρεχον οἱ δρομεῖς ἀπὸ τοῦ βωμοῦ στάδιον, οἷον καλοῦντες τὸ ἑλληνικὸν, καὶ πάλιν εἰς ταὐτὸν ὑπέστρεφον ἀγγέλλοντες ὅτι δὴ ἀφίξοιτο ἡ Ἑλλὰς χαίρουσα. Ταῦτα μὲν οὖν περὶ διαύλου.

VII. Δρόμοι δ᾽ ὁπλῖται πολλοὶ μὲν καὶ μάλιστα κατὰ Νεμέαν, οὓς ἐνόπλους τε καὶ ἱππίους ὀνομάζουσιν· ἀνάκεινται δὲ τοῖς ἀμφὶ Τυδέα τοῖς ἑπτὰ. Ὁ δέ γ᾽ ὀλυμπιακὸς ὁπλίτης, ὡς μὲν Ἠλεῖοί φασιν, ἐτέθη διὰ ταῦτα· πόλεμον Ἠλεῖοι Δυμαίοις ξυνῆψαν οὕτως ἀκήρυκτον, ὡς μηδὲ τὰ Ὀλύμπια ἀνοχὰς εἶναι. νικώντων δ᾽ αὐτῶν Ἠλείων κατὰ τὴν τῶν ἄθλων ἡμέραν, ὁπλίτης λέγεται τῶν ἀπὸ τῆς μάχης ἐςδραμεῖν εἰς τὸ στάδιον, εὐαγγέλια ἀπαγγέλλων τῆς νίκης. ταυτὶ δὲ πιθανὰ μὲν, ἀκούω δ᾽ αὐτὰ καὶ Δελφῶν, ἐπειδὴ πρὸς ἐνίας τῶν Φωκίδων ἐπολέμησαν, καὶ Ἀργείων, ἐπειδὴ πολέμῳ ξυνεχεῖ πρὸς Λακεδαιμονίους ἐτρίβοντο, καὶ Κορινθίων, ἐπειδὴ καὶ ἐν αὐτῇ Πελοποννήσῳ καὶ ὑπὲρ τὰ ὅρια τοῦ ἰσθμοῦ ἐπολέμουν. ἐμοὶ δ᾽ ἕτερα περὶ ὁπλίτου δοκεῖ· φημὶ γὰρ, νενομίσθαι μὲν αὐτὸν ἐκ πολεμικῆς αἰτίας, παριέναι δ᾽ ἐς τοὺς ἀγῶνας πολέμου ἀρχῆς ἕνεκα, δηλούσης τῆς ἀσπίδος ὅτι πέπαυται ἐκεχειρία, δεῖ δ᾽ ὅπλων. εἰ δὲ μὴ ῥαθύμως ἀκούεις τοῦ κήρυκος, ὁρᾷς ὡς ἐπὶ πάντων κηρύττει λήγειν μὲν τὸν

IV. 3. αὐτουργοῖς P. αὐτουργούς AE.
5. δολιχοδρόμους τούς adjeci de conjectura (cf. Jac. ad Phil. Imagg. 117, 3.).
6. τῷ AE. ἐν τῷ P.

V. 2. διέκειτο em. διέκειντο AE. 2 sq. μὲν ἐπὶ τοῦ βωμοῦ omissum in E.
3. αὐτῷ em. αὐτοῖς AE. — ἀπεῖχον em. Cob. ἀπείχοντο AE.
VI. 1. ἐπεὶ δέ A. ἐπειδή E.

bellicarum nuntii, et interdictum iis erat, ne equitarent, verum ipsi cursum peragere jussi erant. Jam quod intra breve diei spatium nunquam non tot percurrebant stadia, quot dolichus continet, cursores efficiebat dolichodromos et exercebat ad bellum.

V. Cursus in stadio sic inventus est: sacrificantibus Eleis ea omnia, quae assolent, in ara jacebant quidem sacra, ignis autem in ea nondum erat. Stadium cursores aberant ab ara et adstabat ante eam pontifex, eorum brabeuta, qui cum faculis currebant; atque victor sacris incensis Olympionices discessit.

VI. Cum Elei sacrificaverant, etiam legatos Graecorum ad sollemnia celebranda venientes sacra facere oportebat. Sed ne nihil agentes eorum accessum praestolarentur, cursores stadium ab ara currebant, quippe vocaturi populum graecum, et rursus eodem reverterunt nuntiantes, Graeciam venturam esse laetabundam. Haec quidem de diaulo.

VII. Multi sunt cursus gravis armaturae et maxime ad Nemeam, quos armatos atque equestres nominant; consecrati autem sunt septem cum Tydeo ducibus. Olympiacus cursus armatus, ut Elei perhibent, institutus est hac de causa: Elei Dymaeis bellum intulerunt adeo implacabile, ut ne Olympia quidem indutias efficerent. Ipsi Elei quum vincerent certaminum die, miles gravis armaturae ex iis, qui proelio decertaverant, incurrisse dicitur in circum, laetum victoriae nuntium afferens. Haec probabilia quidem sunt, audio tamen ea etiam a Delphis, quum adversus nonnullas urbium Phocearum bellarent, et ab Argivis, quum continuo adversus Lacedaemonios bello attererentur, et a Corinthiis, quum et in ipsa Peloponneso et extra fines Isthmi bellum gererent. Mihi vero alia de cursu armato videntur; dico enim, eum ortum quidem esse ex bellica quadam causa, intrasse autem in ludos ad belli initium significandum, clipeo indicante, finitas esse indutias publicas et armis

5. *ἀγγέλλοντες* em. Myn. *οἱ ἀγγέλλοντες* A.

VII. 1. *δρόμοι* em. Cob. *οἱ ἄδρομοι* AE. — *κατά* em. Cob. *οἱ κατά* AE.

5. *οὕτως ἀκήρυκτον* em. *οὕτω τοι ἀκ.* AE.

6. *δ' αὐτῶν* E. *δὲ αὖ τῶν* A.

8. *ἀπαγγέλλων* em. *ἀπάγων* AE.

16. *ἀσπίδος* libri. *σάλπιγγος* conj. Mähly, sed cf. Kraus. Gymn. p. 365. not. 9.

FLAVII PHILOSTRATI

DE ARTE GYMNASTICA LIBELLUS.

RECOGNOVIT, LATINE REDDIDIT, ILLUSTRAVIT

C. H. VOLCKMAR,

DR. PHIL.

AURICAE

APUD L. SPIELMEYER.

1862.

τῷ παγκρατίῳ εἰσίν· γυμνάσεται δ' ἄλλοτ' ἄλλον· πάλη δὲ ταὐτὸν μὲν ἐν προαγῶνι, ταὐτὸν δὲ καὶ ἐν ἀγῶνι· παρέχεται γὰρ ἑκάτερον πεῖραν, ὁπόσα οἶδε καὶ ὁπόσα δύναται· γυρά τ' εἰκότως εἴρηται· γυρὸν γὰρ πάλης καὶ τὸ ὀρθὸν· ὅθεν Ἠλεῖοι στεφανοῦσι τὸ γυμναστικώτατον καὶ μονονοὺ τὸ γεγυμνάσθαι.

XII. Παρῆλθε δὲ ταῦτα οὐχ ὁμοῦ πάντα εἰς τοὺς ἀγῶνας, ἐπ' ἄλλῳ δ' ἄλλο εὑρισκόμενόν θ' ὑπὸ τῆς γυμναστικῆς καὶ ἀποτελούμενον· ἦν μὲν γὰρ πάλαι Ὀλύμπια εἰς τὴν τρίτην ἐπὶ δέκα ὀλυμπιάδα στάδιον μόνον, καὶ ἐνίκων ἐν αὐτοῖς Ἠλεῖοι τρεῖς, ἑπτὰ Μεσσήνιοι, Κορίνθιος, Δυμαῖος, Κλεωναῖος, ἄλλος ἄλλην ὀλυμπιάδα, δύο δ' οὐδεὶς ὁ αὐτός. ἐπὶ δὲ τῆς τετάρτης ἐπὶ δέκα δίαυλος μὲν ἤρξατο· Ὑπήνου δ' ἐγένετο Ἠλείου ἡ ἐπ' αὐτῷ νίκη. μετ' ἐκείνην δολίχου ἀγὼν, καὶ ἐνίκα Σπαρτιάτης Ἄκανθος· ἀνδρῶν δὲ πένταθλον καὶ ἀνδρῶν πάλην ἤσκησεν ἡ ὀγδόη ἐπὶ δέκα ὀλυμπιάσιν· ἐνίκα δὲ πάλην μὲν Εὐρύβατος Λουσιεὺς, τὰ δὲ πέντε Λάμπις Λάκων. εἰσὶ δ' οἳ καὶ τὸν Εὐρύβατον Σπαρτιάτην γράφουσιν. ἡ δὲ τρίτη καὶ εἰκοστὴ ὀλυμπιὰς ἄνδρα ἤδη ἐκάλει πύκτην, καὶ κράτιστα ὁ Σμυρναῖος Ὀνόμαστος πυκτεύσας ἐνίκησεν, ἐπιγράψας τὴν Σμύρναν ἔργῳ καλῷ· ὁπόσαι γὰρ πόλεις ἰωνικαί τε καὶ λύδιοι, καὶ ὅσαι καθ' Ἑλλήσποντόν τε καὶ Φρυγίαν, καὶ ὁπόσα ἔθνη ἀνθρώπων ἐν Ἀσίᾳ εἰσὶ, ταῦτα ὁμοῦ ξύμπαντα ἡ Σμύρνα ὑπερεβάλετο καὶ στεφάνου ὀλυμπικοῦ πρώτη ἔτυχεν. καὶ νόμους ἔγραψεν ὁ ἀθλητὴς οὗτος πυκτικοὺς, οἷς ἐχρῶντο οἱ Ἠλεῖοι διὰ σοφίαν τοῦ πύκτου· καὶ οὐκ ἤχθοντο οἱ Ἀρκάδες, εἰ νόμους ἔγραψέ τις αὐτοῖς ἐναγωνίους ἐξ Ἰωνίας ἥκων τῆς ἁβρᾶς. κατὰ δὲ τὴν τρίτην καὶ τριακοστὴν ὀλυμπιάδα παγκράτιον μὲν ἐτέθη, μήπω τεθὲν, Λύγδαμις δ' ἐνίκα Συρακούσιος. μέγας δ' οὕτω τις ὁ Σικελιώτης ἦν, ὡς τὸν πόδα ἰσόπηχυν εἶναι· τὸ γοῦν στάδιον ἀναμετρῆσαι λέγεται τοσούτοις ἑαυτοῦ ποσὶν, ὅσοι τοῦ σταδίου πήχεις νομίζονται.

35. τῷ παγκρ. A. παγκρατίῳ E. — γυμνάσεται E. γυμνάζεται A. — ἄλλον em. καὶ ἄλλῳ AE.

37. ἑκάτερον em. Dar. ἑκατέραν libri.

40. μονονοὺ τό em. Dar. μόνου τοῦ libri.

XII. 1. παρῆλθε em. Dar. παρελθεῖν libri. παρελθεῖν δέ φασι conj. Cob.

2. ἐπ' ἄλλῳ δ' ἄλλο em. ἐπ' ἄλλῳ τε ἄλλο AE.

4. ὀλυμπιάδα em. Cob. ὀλυμπιάδας libri. — στάδιον μόνον em. σταδίου μόνου AE.

5. τρεῖς — Μεσσήνιοι emend.

valeat; et flexuosa est jure appellata; flexuosum enim est etiam erectum luctae genus; quare Elei coronant id, quod summum est in re gymnastica, atque tantum non exercitationis laborem.

XII. Intraverunt haec non omnia simul in ludos, verum aliud ex alio quum et inveniretur a gymnastica et perficeretur. Erant enim antiquitus Olympia usque ad XIII Olymp. nihil nisi cursus, et vicerunt iis tres Elei, septem Messenii, Corinthius, Dymaeus, Cleonaeus, alius alia Olympiade, bis autem nemo idem. Olympiade XIV diaulos initium cepit; Hypeno Eleo obtigit victoria in eo. Post illam certamen dolichi et vicit Spartiata Acanthus. Virorum quinquertium et virorum luctam Olympias XVIII instruxit; in lucta vicit Eurybatus Lusiensis, in pentathlo Lampis Laco. Sunt etiam qui Eurybatum Spartiaten scribant. Olympias XXIII nominabat jam pugilem et Smyrnaeus Onomastus optime pugilans vicit, inscribens Smyrnam pulchro facinori; quotquot enim sunt urbes Jonicae et Lydiae, quotquot in Hellesponto et Phrygia, quotquot hominum nationes in Asia, has simul cunctas Smyrna superavit primaque coronam olympicam adepta est. Scripsit hic athleta leges pugilationis, quibus utebantur Elei propter sapientiam pugilis, nec gravabantur Arcades, si quis ludorum leges ipsis scriberet ex Jonia veniens molli. Olympiade XXXIII pancratium institutum est, quod nondum ordinatum erat; Lygdamis autem Syracusanus vicit. Tam magnus erat hic Siculus, ut pes cubitalis esset; curriculum quidem emensus esse dicitur tot pedibus suis, quot curriculi cubita esse existimantur.

Dar. — τρὶς — μεσσήνιος A. τρὶς ἑπτὰ, Μεσσήνιος E.

11. In A. legitur teste Dar. ὀλυμπιάσιν καὶ ἄνδρα ἤδη ἐκάλειν πύκτην, ubi Mynas margini adscripsit καὶ — παλαιστήν. Οὕτω γραπτέον. In edit. Mynas hoc recepit. Sed Dar. verba recte eliminavit, ex sqq. huc irrepsisse arbitratus. — ἐνίκα δέ A. ἐνίκα E. — Εὐρύβατος em. Dar. Εὐρύβοτος libri.

14. κράτιστα em. Cob. κρατίστως AE.

15. Σμύρναν em. Σμύρνην libri.

17. καὶ ὅσαι em. Cob. ὅσαι AE.

22. ἔγραψε — ἐναγωνίους em. Cob. τε ἐν τοῖς ἐναγωνίοις A. ἔγρ. τις ἐναγωνίους E.

XIII. Φασὶ καὶ παῖδα πένταθλον παρελθεῖν ἐκεῖ κατὰ τὴν ὀγδόην καὶ τριακοστήν, ὅτε νικῆσαι μὲν Εὐτελίδαν Λακεδαιμόνιον, τὴν δ' ἰδέαν ταύτην μηκέτι ἀγωνίσασθαι παῖδα ἐν Ὀλυμπίᾳ. ὁ δὲ νικήσας τὸ τῶν παίδων στάδιον κατὰ τὴν ἕκτην καὶ τεσσαρακοστὴν ὀλυμπιάδα — τότε γὰρ πρῶτον ἐτέθη — παῖς ἦν καλὸς Πολυμήστωρ ὁ Μιλήσιος, ὃς τῇ ῥύμῃ τῶν ποδῶν λαγὼν ἔφθανε. πυγμὴν δὲ παίδων οἱ μέν φασιν ἐπὶ τῆς πρώτης καὶ τεσσαρακοστῆς ἄρξασθαι ὀλυμπιάδος καὶ Φιλήταν Συβαρίτην νενικηκέναι, οἱ δ' ἐπὶ τῆς ἑξηκοστῆς λέγουσι καὶ ὅτι ὁ Κρέων ἐκ Κέω τῆς νήσου. Δαμάρετος δὲ κατὰ τὴν ἑξηκοστὴν πέμπτην πρῶτος ὁπλίτου λέγεται τυχεῖν, Ἡραιεὺς οἶμαι ὤν. ἑκατοστῇ καὶ τεσσαρακοστῇ καὶ πέμπτῃ ὀλυμπιάδι παιδὸς παγκρατιαστοῦ ἐπέγραψαν, οὐκ οἶδ' ἐξ ὅτου οὕτω βραδέως αὐτὸν νομίσαντες εὐδοκιμοῦντα ἤδη παρ' ἑτέροις· ὀψὲ γὰρ τῶν ὀλυμπιάδων, Αἰγύπτου ἤδη στεφανουμένης, ἤρξατο· κἀκείνη γὰρ ἡ νίκη Αἰγυπτία ἐγένετο· Ναύκρατις γοῦν ἀνεῤῥήθη, νικῶντος Αἰγυπτίου Φαιδίμου. Ταῦτ' οὐκ ἄν μοι δοκεῖ καθ' ἓν οὑτωσὶ παρελθεῖν εἰς ἀγῶνας, οὐδ' ἂν σπουδασθῆναί ποτ' Ἠλείοις τε καὶ Ἕλλησι πᾶσιν, εἰ μὴ ἡ γυμναστικὴ ἐπεδίδου καὶ ἤσκει αὐτά· καὶ γὰρ αὗται τῶν ἀθλητῶν αἱ νῖκαι τοῖς γυμνασταῖς οὐ μεῖον ἢ τοῖς ἀθληταῖς πρόκεινται.

XIV. Τί οὖν χρὴ περὶ γυμναστικῆς γινώσκειν; τί δ' ἄλλο ἢ σοφίαν αὐτὴν ἡγεῖσθαι, ξυγκειμένην μὲν ἐξ ἰατρικῆς τε καὶ παιδοτριβικῆς, οὖσαν δὲ τῆς μὲν τελεωτέραν, τῆς δὲ μόριον; ὁπόσον δ' ἀμφοῖν μετέσχηκεν, [ἐγὼ] δηλώσω. παλαισμάτων εἴδη ὁπόσα ἐστὶ, δηλώσει ὁ παιδοτρίβης, καιρούς θ' ὑποτιθέμενος καὶ ὁρμὰς καὶ μέτρα, καὶ ὅπως ἄν τις ἢ φυλάττοιτο ἢ φυλαττομένου κρατοίη· διδάξει δὲ καὶ ὁ γυμναστὴς — εἰδότα μέν που τὸν ἀθλητὴν ταῦτα, ἀλλ' ἔστιν ὅπου δεῖ — μεταχειρίσασθαι πάλην ἢ παγκράτιον ἢ καὶ πλεονέκτημα ὑπάρχον ἀντιπά-

XIII. 2. *Εὐτελίδαν* em. Dar. *Εὐτείδα* (fortasse *Εὐτεάδα*) A. *Εὐτεάδα* E.

10. *καὶ ὅτι* adjecit Dar. de conjectura. In apographo invenit: *λέγουσι· νενίκηκε καὶ* (?) *φαιὴν* (?) *πυγμήν*. Haec verba erant liquore rubro scripta et deinde obliterata. In edit. Myn. *λέγουσιν· ἐνίκησε δὲ πυγμὴν ὁ Κρέων*.

11. *Δαμάρετος* em. Cob. *Δημάρετος* A. *Δημάρητος* E.

12. *Ἡραιεύς* em. Dar. *Κραιεύς* AE.

14. *παγκρατιαστοῦ—νομίσαντες* em. *παγκρατιαστοῦ* (*ἆθλα* margini adscriptum in apographo) *ἐπεγράφησαν οὐκ οἶδα ἐξ ὅτου βραδέως αὐτὸν νοήσαντος* AE. *παγκρ. ἆθλα ἐπεγράφη· οὐκ οἶδα δὲ ἐξ ὅτου βραδέως αὐτὰ ἐννοήσαντες* conj.

XIII. Dicunt etiam pentathlum puerorum illic inductum esse Ol. XXXVIII, qua vicerit Eutelidas Lacedaemonius, hac autem ratione non amplius certasse puerum Olympiae. Qui autem in cursu puerorum Ol. XLVI vicit — tunc enim primum instituebatur —, puer formosus erat Polymestor Milesius, qui pedum pernicitate lepori antevertit. Pugilatum puerorum alii Ol. XLI initium cepisse et Philetam Sybariten vicisse dicunt, alii Ol. LX id factum esse et Creontem ex insula Cea ortum victorem fuisse perhibent. Damaretus autem Ol. LXV primus in cursu armato coronam accepisse fertur, qui puto Heraeus erat. Olymp. CXLV pueri pancratiastae nomen in album retulerunt, quod certamen nescio quare tam sero induxerint, apud alios jam celebratum; nam seris Olympiadibus Aegypto jam coronata exordium duxit; etenim illa victoria erat Aegyptia; Naucratis quidem pronuntiata est, vincente Aegyptio Phaedimo. Haec puto non ita deinceps in ludos introducta essent neque unquam adamassent ea Elei et omnes Graeci, nisi gymnastica ea addidisset et exercuisset; namque hae athletarum victoriae gymnastis non minus quam athletis debentur.

XIV. Quid jam de gymnastica judicandum est? Quid aliud quam ut scientiam eam esse censeamus, compositam ex arte medica et exercitatrice, altera perfectiorem, alterius autem partem? Quatenus utriusque particeps sit, indicabo. Quot luctaminum species sint, docebit exercitator, monstrans opportunitates, impetus, mensuras, et quomodo quis aut caveat aut cautionem adhibentis victor existat. Gymnastes docebit quoque — athleta ea quidem scit, sed nonnunquam necesse est — tractare luctam aut pancratium aut fallacias, quae sup-

Dar. παγκρ. ἀγῶνα ἔθεσαν, οὐκ οἶδ' ἐξ ὅτου βραδέως αὐτὸν ἐννοήσαντες conj. Cob. παγκρ. ἀγῶνα ἐπέγραψαν, οὐκ οἶδ' ἐξ ὅτου βραδέως οὕτως θήκαντες conj. Mähly.
15. παρ' ἑτέροις em. Myn. περαιτέροις A.
17. κἀκείνη γὰρ — Αἰγ. em. Cob. κἀκείνη τε ἡ νίκη καὶ Αἰγ. AE.
18. γοῦν em. οὖν AE.
19. δοκεῖ em. Dar. δοκῇ A. δοκείη E.
22. νῖκαι τοῖς em. Dar. νῖκαι καὶ τοῖς AE.
XIV. 4. ἐγώ ejiciendum videtur.
5. εἴδη E. ἤδη A.
8. εἰδότα — δεῖ parenthesin esse significavi, quum in editionibus Dar. et Mynae nulla incisio facta esset.

λων διαφυγεῖν ἢ ἐκκροῦσαι, ὧν οὐδὲν ἂν εἰς ἐπίνοιαν ἥει τῷ γυμναστῇ μὴ καὶ τὰ τῶν παιδοτριβῶν εἰδότι. κατὰ μὲν τοῦτο δὴ ἴσαι αἱ τέχναι· χυμοὺς δ' ἀποκαθᾶραι καὶ τὰ περιττὰ ἀφελεῖν καὶ λεᾶναι τὰ κατεσκληκότα καὶ πιᾶναί τι ἢ μεταβαλεῖν ἢ θάλψαι αὐτῶν γυμναστικῆς ἐν σοφίᾳ. ἐκεῖνα ἢ οὐκ ἐπιστήσεται ὁ παιδοτρίβης, ἢ εἰ γνώσοιτο, πονήρως ἐπὶ τοὺς παῖδας χρήσεται [βασανίζων ἐλευθερίαν ἀκραιφνοῦς αἵματος]. Τῆς μὲν δὴ προειρημένης ἐπιστήμης ἡ γυμναστικὴ τοσούτῳ τελεωτέρα· πρὸς δέ γ' ἰατρικὴν ὧδ' ἔχει· νοσήματα ὁπόσα κατάῤῥους καὶ ὑδέρους καὶ φθόας ὀνομάζομεν, καὶ ὁπόσαι ἱεραὶ νόσοι, ἰατροὶ μὲν παύουσιν ἐπαντλοῦντές τι ἢ ποτίζοντες ἢ ἐπιπλάττοντες, γυμναστικὴ δὲ τὰ τοιαῦτα διαίταις ἴσχει καὶ τρίψει. ῥήξαντά τι δ' ἢ τρωθέντα ἢ θολωθέντα τὸ ἐν ὀφθαλμοῖς φῶς ἢ ὀλισθήσαντά τινα τῶν ἄρθρων εἰς ἰατροὺς χρὴ φέρειν, ὡς οὐδὲν ἡ γυμναστικὴ πρὸς τὰ τοιαῦτα.

XV. Ἀρκούντως μὲν οἶμαι ἀποδεδεῖχθαί μοι, ὁπόση πρὸς ἑκατέραν ἐπιστήμην ἡ γυμναστική ἐστιν, δοκῶ δέ μοι κἀκεῖνο ἐν αὐτῇ ὁρᾶν· ἰατρικὴν πᾶσαν ὁ αὐτὸς οὐδεὶς ἄν, ἀλλ' ὁ μὲν ῥηγμάτων εἴποι, ὁ δὲ ξυνιέναι πυρεττόντων, ὁ δ' ὀφθαλμιώντων, ὁ δὲ φθισικῶν ὑγίανσιν ἁπάντων· οὕτω καὶ [μεγάλου ὄντος τοῦ κἂν σμικρόν τι αὐτοῖς ἐξεργάσασθαι ὀρθῶς, φασὶν οἱ ἰατρικοὶ πᾶσαν γινώσκειν] γυμναστικὴν οὐκ ἂν ἐπαγγείλαιτό τις ὁμοῦ πᾶσαν· ὁ γὰρ τὰ δρομικὰ εἰδὼς τὰ τῶν παλαιόντων καὶ τῶν παγκρατιαζόντων οὐκ ἐπιστήσεται, ἢ ὁ τὰ βαρύτερα γυμνάζων ἀμαθῶς τῆς ἄλλης ἐπιστήμης ἅψεται.

XVI. Ξυμμετοχὴ μὲν τῆς τέχνης ἥδε· γένεσις δ' αὐτῆς τὸ φῦναι τὸν ἄνθρωπον παλαῖσαί τε ἱκανὸν καὶ πυκτεῦσαι καὶ δραμεῖν ὀρθόν· καὶ γὰρ οὐδὲν ἂν γενοιτό τι τῶν τοιούτων, μὴ προϋπάρχοντος τούτου, δι' ὃ γίγνεται. καὶ ὥσπερ χαλκευτικῆς γένεσις ὁ σίδηρος καὶ ὁ χαλκὸς καὶ γεωργίας γῆ καὶ τὰ ἐκ τῆς γῆς καὶ ναυτιλίας τὸ εἶναι θάλατταν, οὕτως ἡγώμεθα καὶ τὴν γυμναστικὴν ξυγγενεστάτην τ' εἶναι καὶ ξυμφυᾶ τῷ ἀνθρώπῳ. καὶ λόγος δ' ᾄδεταί τις, ὡς γυμναστικὴ μὲν οὔπω εἴη, Προμηθεὺς δ'

11. ἥει em. Myn. εἴη A.
13. ἀποκαθᾶραι AE. ἀποκαθῆραι em. Cob., sed vide Krügeri gr. gr. § 32, 2, 2.
16. γνώσοιτο em. γινώσκοιτο AE.
17. βασανίζων — αἵματος absurdum est blenni additamentum.
22. τι E. τε A.
XV. 1. ἀρκούντως em. Cob. ἀρκούτως, deinde ἐκ τούτων A. ἐκ τούτων E.
3. κἀκεῖνο em. κἀκεῖνα AE. —

petunt adversariis, effugere vel eludere, quorum nihil in mentem veniat gymnastae nisi exercitatricem callenti. Eatenus quidem pares sunt artes; humores autem purgare, omnia nimia tollere, aspera emollire, aliquid eorum opimare aut immutare aut fovere, in gymnasticae scientia positum est. Ista aut non sciet exercitator aut si cognita habeat, male iis in pueris utetur. Tanto quam praedicta scientia perfectior est gymnastica; ad medicam autem artem sic se habet: quoscunque morbos catarrhos, hydropem, tabem appellamus, et quicunque sunt morbi comitiales, medici depellunt infusione, potione aut inunctione, gymnastica autem talia reprimit diaeta et frictione. Eum qui aliquid fregit, aut vulneratum, aut eum, cujus lumina obscurata sunt, aut eum, qui membrum quoddam luxavit, ad medicos oportet deferri, quum talia nihil pertineant ad gymnasticam.

XV. Satis me demonstrasse puto, quanti momenti ad utramque scientiam sit gymnastica; illud vero etiam in ea invenire mihi videor: artem medicam universam haud facile quisquam unus se cognitam habere dicat, sed alius callere fracturarum, alius febricitantium, alius eorum, qui oculis aegri sunt, alius phthisicorum omnium curationem. Sic etiam gymnasticam haud facile profiteatur quispiam simul cunctam; nam qui cursum callet, non idem luctam et pancratium perspecta habebit, vel exercitia graviora tractans non sollerter ad reliquam scientiam accedet.

XVI. Haec est compositio artis gymnasticae, origo autem in eo, quod homo factus est ad luctam, pugilatum et cursum erectum; nihil enim horum facile fiat, nisi antea exstet id, propter quod oritur. Ac quemadmodum artis fabri ferrarii origo est ferrum et aes, agriculturae terra et quae ex ea gignuntur, navigationis mare, sic existimemus etiam gymnasticam proximam homini congenitamque esse. Et fabula quaedam decantatur, gymnasticam nondum fuisse, Prometheum autem fuisse,

ἰατρικὴν πᾶσαν — ἐπαγγείλαιτο em. *ἰατρικὴν πᾶσαν ὁ αὐτὸς οὐδεὶς ἄν, ἀλλ' ὁ μὲν ῥηγμάτων εἶπεν, ὁ δὲ ξυνιέναι πυρεττόντων, ὁ δὲ ὀφθαλμιώντων, ὁ δὲ φθισικῶν ὑγιῶς ἁπάντων.* (*ὑγιῶς ἅπτεται* E.) *καὶ μεγάλου ὄντος τοῦ κἂν σμικρόν τι αὐτοῖς* (*αὐτῆς* em. Dar.) *ἐξεργάσασθαι ὀρθῶς, φασὶν οἱ ἰατρικοὶ πᾶσαν γινώσκειν· γυμναστικὴν δὲ οὐκ ἂν ἐπαγγείλαιτο* AE. Haec sensu cassa sunt.

XVI. 8. *τῷ ἀνθρώπῳ* em. Cob. *τῶν ἀνθρώπων* AE.

εἴη, καὶ γυμνάσαιτο μὲν ὁ Προμηθεὺς πρῶτος, γυμνάσειε δ᾽ αὖ ἑτέρους Ἑρμῆς ἀγασθεὶς καὶ αὐτὸς τοῦ εὑρήματος, καὶ παλαίστρα γ᾽ Ἑρμοῦ πρώτη, καὶ οἱ [πλασθέντες γε ἐκ Προμηθέως ἄνθρωποι δὲ ἄρα οὗτοι εἶεν] ἐν τῷ πηλῷ γυμνασάμενοι, ἐν ᾧ ἦσαν, πλάττεσθαι ὑπὸ τοῦ Προμηθέως οἴοιντο, ἐπειδὴ τὰ σώματα αὐτοῖς ἡ γυμναστικὴ ἐπιτήδειά τε καὶ ξυγκείμενα ἐποίει.

XVII. *Πυθοῖ μὲν οὖν καὶ Ἰσθμοῖ καὶ ὅποι ποτὲ τῆς γῆς εἰσιν ἀγῶνες, τρίβωνα ὁ γυμναστὴς ἀμπεχόμενος ἀλείφει τὸν ἀθλητὴν, καὶ οὐδεὶς ἀποδύσει ἄκοντα, ἐν Ὀλυμπίᾳ δὲ γυμνὸς ἐφέστηκεν, ὡς μὲν δόξα ἐνίων, διελέγχοντες Ἠλεῖοι τὸν γυμναστὴν ὥρᾳ ἔτους, εἰ καρτερεῖν οἶδε καὶ θέρεσθαι, ὡς δ᾽ Ἠλεῖοί φασι, Φερενίκη ἡ Ῥοδία ἐγένετο Διαγόρου θυγάτηρ τοῦ πύκτου, καὶ τὸ εἶδος ἡ Φερενίκη οὕτω τι ἔῤῥωτο, ὡς Ἠλείοις τὰ πρῶτα ἀνὴρ δόξαι. εἶρκτο γοῦν ὑπὸ τρίβωνι ἐν Ὀλυμπίᾳ καὶ Πεισίδωρον τὸν ἑαυτῆς υἱὸν ἐγύμνασεν. πύκτης δ᾽ ἄρα κἀκεῖνος ἦν εὔχειρ τὴν τέχνην καὶ μείων οὐδὲν τοῦ πάππου. ἐπεὶ δὲ ξυνῆκαν τῆς ἀπάτης, ἀποκτεῖναι μὲν τὴν Φερενίκην ὤκνησαν ἐνθυμηθέντες τὸν Διαγόραν καὶ τοὺς Διαγόρου παῖδας· ὁ γὰρ Φερενίκης οἶκος ὀλυμπιονῖκαι πάντες· νόμος δ᾽ ἐγράφη αὐτοῖς τὸν γυμναστὴν ἀποδύεσθαι καὶ μηδὲ τοῦτον ἀνέλεγκτον αὐτοῖς εἶναι.*

XVIII. *Φέρει δὲ καὶ στλεγγίδα ὁ γυμναστὴς ἐκεῖ διὰ τοῦτ᾽ ἴσως· κονίεσθαι ἐν παλαίστρᾳ τὸν ἀθλητὴν Ὀλυμπίασι καὶ ἡλιοῦσθαι ἀνάγκη· ἵν᾽ οὖν μὴ λυμαίνοιτο τὴν ἕξιν, ἡ στλεγγὶς ἀναμιμνήσκει τὸν ἀθλητὴν ἐλαίου καί φησι δεῖν ἐπάγειν αὐτὸ οὕτως ἀφθόνως, ὡς καὶ ἀποστλεγγίζειν ἀλείψαντα. εἰσὶ δ᾽ οἵ φασιν ὡς γυμναστὴς ἐν Ὀλυμπίᾳ τεθηγμένῃ τῇ στλεγγίδι τὸν ἀθλητὴν ἀπέκτεινε, μὴ καρτερήσαντα ὑπὲρ τῆς νίκης. καὶ ξυγχωρῶ τῷ λόγῳ· βέλτιον γὰρ πιστεύεσθαι ἢ ἀπιστεῖσθαι. ξίφος μὲν δὴ ἐπὶ τοὺς πονηροὺς τῶν ἀθλητῶν στλεγγὶς ἔστω, καὶ ἐχέτω δή τι ὑπὲρ τὸν ἑλλανοδίκην ὁ γυμναστὴς ἐν Ὀλυμπίᾳ.*

11. *αὖ* em. *ἂν* AE. — *ἀγασθεὶς καί* em. *ἀγασθείη τε* AE.
12. *πλασθέντες γε* (*δὲ* E.) — *εἶεν*, quod est in AE., ejeci.
13. *ἐν τῷ* em. Cob. *τῷ* AE.
14. *ἐν ᾧ ἦσαν* em. Dar. *εἰ ἐν τῷ ἦσαν* A. *ἢ ἐν τῷ ἦσαν* E.
14. *πλάττεσθαι* em. Dar. *ἢ πλάττεσθαι* AE.
15. *οἴοιντο* em. *ᾤοντο* AE.
XVII. 1. *ὅποι* A. *ὅπη* E.
2. *εἰσιν* em. Cob. *ἦσαν* AE.
7. *εἶδος* em. *ἦθος* libri. *σῶμα* conj. Cob. Sic *ἦθος* et *εἶδος* con-

atque primum se exercuisse Prometheum, exercitasse autem alios Mercurium et ipsum magni facientem inventum, atque palaestram primam fuisse Mercurii et eos, qui in luto, in quo erant, se exercerent, fingi se a Prometheo putasse, quum gymnastica eorum corpora apta redderet et concinna.

XVII. Delphis et in Isthmo et ubicunque terrarum ludi sunt, gymnastes lacernatus athletam ungit, et nemo illum veste exuet invitum, Olympiae autem nudus adstat, ut nonnulli putant, quod Elei gymnasten aestate tentant num perdurare sciat et sole exuri, ut Elei autem dicunt, Pherenice Rhodia erat Diagorae pugilis filia, atque tam robusto Pherenice erat corporis habitu, ut Eleis initio vir esse videretur. Delituit enim Olympiae sub lacerna et Pisidorum filium suum exercitavit. Pugil etiam ille erat manu promtus et nequaquam inferior avo. Sed quum intelligerent fraudem, necare quidem Pherenicen verebantur respicientes Diagoram et Diagorae filios; ad domum enim Pherenices qui pertinebant, omnes erant Olympionicae; sed lex scripta est, ut gymnastes veste exueretur neve inexploratus iis esset.

XVIII. Strigilem quoque illic gestat gymnastes propter hanc causam, nisi fallor: Olympiae in palaestra athletam pulvere se obducere solique se exponere oportet; jam ut ne perdat valetudinem, strigilis athletam admonet olei et dicit tam abunde id adhibendum esse, ut strigile opus sit unctione facta. Sunt qui dicant, gymnasten acuta strigile athletam Olympiae occidisse, non perdurantem victoriae gratia. Nec fidem denegaverim narrationi; satius enim est ei fidem tribui quam non tribui. Adversus pravos athletas pro ense sit strigilis et habeat gymnastes aliquid, quo Hellanodicen antecedat Olympiae.

fundantur in Phil. epist. 73. (Boiss. p. 46. 190.)
8. *οὕτω τι* em. Dar. *οὕτω τοι* A.
9. *εἷρκτο* em. *εἷρκται* AE.
15. *ἐγράφη αὐτοῖς* E. *ἐγράφη* A.
16. *τοῦτον ἀνέλεγκτον αὐτοῖς* A. *αὐτὸν ἀνέλεγκτον* E.

XVIII. 2. *κονίεσθαι ἐν* em. Cob. *κονίσαι* AE. — *Ὀλυμπίασι* em. *ἐν Ὀλυμπίᾳ* AE.
7. *τεθηγμένῃ* em. Dar. *τεθειμένῃ* AE.
11. *ἑλλανοδίκην* E. *ἑλληνοδίκην* A.

XIX. *Λακεδαιμόνιοι δὲ καὶ τακτικὴν ἐβούλοντο καὶ αὐτοὺς τοὺς γυμναστὰς εἰδέναι, μελέτην τῶν πολεμικῶν τοὺς ἀγῶνας ἡγούμενοι. καὶ οὐ χρὴ θαυμάζειν, ὅπουγε καὶ τὴν ὄρχησιν τὸ ῥαθυμότατον τῶν ἐν εἰρήνῃ Λακεδαιμόνιοι πάντως εἰς τὰ πολεμικὰ ἀνέφερον, ὀρχούμενοι τρόπον, ὃν φυλάξεταί τις βέλος ἢ ἀφήσει ἢ ἀρθήσεται ἀπὸ τῆς γῆς καὶ τῇ ἀσπίδι εὐμεταχειρίστως χρήσεται.*

XX. *Ὁπόσα δὲ γυμνασταὶ ξυνεβάλοντο ἀθληταῖς ἢ παρακελευσάμενοί τι ἢ ἐπιπλήξαντες ἢ ἀπειλήσαντες ἢ σοφισάμενοι, πολλὰ μὲν ταῦτα καὶ πλείω λόγου· λεγέσθω δὲ τὰ ἐλλογιμώτερα. Γλαῦκον μὲν τοίνυν τὸν Καρύστιον ἀφιστάμενον ἐν Ὀλυμπίᾳ τῆς πυγμῆς τῷ ἀντιπάλῳ Τισίας ὁ γυμναστὴς εἰς νίκην ἤγαγε παρακελευσάμενος τὴν ἀπ' ἀρότρου πλῆξαι. τουτὶ δ' ἄρα ἦν ἡ τῆς δεξιᾶς εἰς τὸν ἀντίπαλον φορά· τὴν γὰρ χεῖρα ἐκείνην ὁ Γλαῦκος οὕτω τι ἔῤῥωτο, ὡς ὕνιν ἐν Εὐβοίᾳ ποτὲ καμφθεῖσαν ὀρθῶσαι σφυρηδὸν τῇ δεξιᾷ πλήξας.*

XXI. *Ἀῤῥιχίωνα δὲ τὸν παγκρατιαστὴν δύο μὲν ἤδη ὀλυμπιάδας νικῶντα, τρίτην δ' ἐπ' ἐκείναις ὀλυμπιάδα μαχόμενον περὶ τοῦ στεφάνου καὶ ἤδη ἀπαγορεύοντα Ἐρυξίας ὁ γυμναστὴς εἰς ἔρωτα θανάτου κατέστησεν ἀναβοήσας ἔξωθεν· ὡς καλὸν ἐντάφιον τὸ ἐν Ὀλυμπίᾳ μὴ ἀπειπεῖν.*

XXII. *Προμάχου δὲ τοῦ ἐκ Πελλήνης ξυνίει μὲν ὁ γυμναστὴς ἐρῶντος. ἄγχου δ' Ὀλυμπίων ὄντων· ὦ Πρόμαχε, εἶπε, δοκεῖς μοι ἐρᾶν· ὡς δ' εἶδεν ἐρυθριῶντα· ἀλλ' οὐκ ἐλέγξων, ἔφη, ταῦτ' ἠρόμην, ξυλληψόμενος δέ σοι τοῦ ἔρωτος· καὶ γὰρ ἂν καὶ διαλεχθείην ὑπέρ σου τῷ γυναίῳ. καὶ διαλεχθεὶς οὐδὲν ἀφίκετο πρὸς τὸν ἀθλητὴν ἀπάγων λόγον οὐκ ἀληθῆ μὲν, πλείστου δ' ἄξιον τῷ ἐρῶντι· οὐκ ἀπαξιοῖ τί σε, ἔφη, τὰ ἑαυτῆς παιδικὰ νικῶντα Ὀλυμπίασιν. καὶ ὁ Πρόμαχος ἀναπνεύσας ἐξ ὧν ἤκουσεν οὐκ ἐνίκα μόνον, ἀλλὰ καὶ Πολυδάμαντα τὸν Σκοτουσσαῖον μετὰ τοὺς λέοντας, οὓς Πολυδάμας ᾑρήκει παρ' Ὤχῳ τῷ Πέρσῃ.*

XIX. 3. *ὅπουγε* E. *ὅπου* A. 4. *τὸ ῥαθυμότατον* em. Cob. *τὸ ῥαθυμότερον* libri. 5. *πάντως* em. Dar. *πάντες* AE. XX. 5. *ἀφιστάμενον — τῆς πυγμῆς* em. *ἀπιστούμενον — τὴν πυγμὴν* AE. 6. *τὴν ἀπ' ἀρότρου* em. Cob. *τὰν ἀπ' ἀρότρου* A. *τὴν ἐπ' ἀρότρῳ* E. XXI. 1. *Ἀῤῥιχίωνα* em. Cob.

XIX. Lacedaemonii vero etiam tacticam et ipsos gymnastas scire voluerunt, exercitium rerum bellicarum ludos esse rati. Neque est quod miremur, quandoquidem saltationem, ludorum, qui pace fiunt, voluptuosissimum, omnino ad res bellicas retulerunt, saltando exprimentes modum, quo quis caveat telum vel mittat vel humo se tollat et scuto habiliter utatur.

XX. Commoda, quae gymnastae athletis attulerunt, aut adhortantes aut reprehendentes aut minantes aut comminiscentes, multa sunt et plura quam quae recenseantur; proponantur autem notabiliora. Glaucum igitur Carystium ab adversario Olympiae in pugilatu recedentem Tisias gymnastes ad victoriam perduxit adhortans, aratri plagam infligeret; hocce erat adversarium dextra ferire; illa manu enim Glaucus tam robustus erat, ut in Euboea quondam vomerem curvatum corrigeret, dextra veluti malleo feriens.

XXI. Arrhichionem pancratiasten duabus jam Olympiadibus victorem, tertia autem secundum illas Olympiade de corona certantem et jam languescentem Eryxias gymnastes mortis amore imbuit extrinsecus acclamans: quam pulchra vestis feralis victas non dedisse manus Olympiae!

XXII. Promachum Pellenaeum gymnastes amore captum esse intellexit. Quum Olympia instarent: Promache, inquit, videris mihi amore captus esse. Eum videns erubescentem: At, inquit, non te reprehensurus haec interrogavi, sed adjuturus te in re amatoria; namque fortasse etiam colloquar de te cum muliercula. Et nihil collocutus venit ad athletam referens narrationem non veram quidem, sed amanti carissimam; nequaquam, inquit, te rejicit tanquam amatorem suum, si viceris Olympiae. Promachus respirans iis, quae audiverat, non vicit tantum, sed vicit etiam Polydamantem Scotussaeum post leones, quos Polydamas domuerat apud Ochum Persam.

Ἀρίωνα A. *Ἀρίονα* E. *Ἀριστίωνα* em. Dar.

XXII. 1. *Προμάχου* A. *Πρωτομάχου* E. (sic etiam v. 2.) — *Πελλήνης* em. *Πέλλης* AE.

7. *ἀληθῆ μὲν* em. Cob. *ἀληθῆ* AE.

8. *τὰ — παιδικά* em. *τῶν — παιδικῶν* AE.

9. *ἐξ ὧν* em. *ἐφ' ὧν* AE.

10. *Σκοτουσσαῖον* em. Dar. *Σκοτούσιον* A. *Σκοτούσσιον* E.

XXIII. *Μανδρογένους δὲ τοῦ Μάγνητος αὐτὸς ἤκουσα τὴν καρτερίαν, ᾗ ἐκέχρητο ἐφ' ἡλικίας εἰς τὰ παγκράτια, τῷ γυμναστῇ ἀνατιθέντος· τεθνάναι μὲν γὰρ τὸν πατέρα ἔλεγεν· ἐπὶ μητρὶ δ' εἶναι τὸν οἶκον ἀῤῥενικῇ γυναικί, πρὸς ἣν γράψαι τὸν γυμναστὴν ἐπιστολὴν τοιαύτην· τὸν υἱόν εἰ μὲν τεθνεῶτα ἀκούσειας, πίστευσον, εἰ δ' ἡττώμενον, ἀπίστει. ταύτην δ' ἔφασκεν αἰδούμενος τὴν ἐπιστολὴν εὐψυχίαν ἐνδείξασθαι πᾶσαν, ὡς μήθ' ὁ γυμναστὴς ψεύσαιτο, μήθ' ἡ μήτηρ ψευσθείη.*

XXIV. *Ὄσσατος δ' ὁ Αἰγύπτιος ἐνίκησεν ἀγωνισάμενος, εἰς δεύτερον ἆθλον τοῦ γυμναστοῦ ἐπιῤῥώσαντος, κειμένου παρ' αὐτοῖς νόμου δημοσίᾳ ἀποθνήσκειν τὸν μετὰ νίκην ἡττώμενον· μὴ γὰρ ἀγωνίζεσθαι πρότερον ἢ ἐγγυητὰς καταστῆσαι τοῦ σώματος. οὐδενὸς δ' ἐγγυωμένου τὸ οὕτω μέγα, ὑπέθηκεν ἑαυτὸν ὁ γυμναστὴς τῷ νόμῳ καὶ τὸν ἀθλητὴν ἐπέῤῥωσεν εἰς νίκην δευτέραν· τοῖς γὰρ ἅπτεσθαι διανοουμένοις ἔργου μείζονος εὔελπι, οἶμαι, τὸ μὴ ἀπιστεῖσθαι.*

XXV. *Ἐπειδὴ δ' ἐπιῤῥεῖ τῶν τοιούτων ὄχλος, ἐγκαταμιγνύντων ἡμῶν παλαιοῖς νέα, σκεψώμεθα τὸν γυμναστὴν αὐτὸν, ὁποῖός τις ὢν καὶ ὁπόσα εἰδὼς τῷ ἀθλητῇ ἐφεστήξει. ἔστω δὴ ὁ γυμναστὴς μήτ' ἀδολέσχης μήτ' ἀγύμναστος τὴν γλῶτταν, ὡς μήτε τὸ ἐνεργὸν τῆς τέχνης ἐκλύοιτο ὑπὸ τῆς ἀδολεσχίας, μήτ' ἀγροικότερον φαίνοιτο τὸ μὴ ξὺν λόγῳ δρώμενον, φυσιογνωμονικήν τ' ἐπεσκέφθω πᾶσαν. τουτὶ δὲ κελεύω διὰ τόδε· παῖδα ἀθλητὴν ἑλλανοδίκης μέν τις ἢ ἀμφικτύων κρίνουσιν ἀπὸ τῶν τοιῶνδε, εἰ φυλὴ τῷδε καὶ πατρίς, εἰ πατὴρ καὶ γένος, εἰ ἐξ ἐλευθέρων καὶ μὴ νόθος, ἐξετάζουσι δὲ γυμνασταί, εἰ νέος καὶ μὴ ὑπὲρ παῖδα, εἰ ἐγκρατὴς ἢ ἀκρατής, εἰ μεθυστὴς, εἰ λίχνος, εἰ θαρσαλέος ἢ δειλὸς, οὐδ', εἰ γιγνώσκοιεν μηδὲν, οἱ νόμοι σφίσιν ὑπὲρ τῶν τοιούτων διαλέγονταί τι· τὸν δὲ γυμναστὴν ἐξεπίστασθαι δεῖ ταῦτα φύσεώς που κριτὴν ὄντα. Γινωσκέτω δὴ τὴν ἐν ὀφθαλμοῖς ἠθικὴν πᾶσαν, ὑφ' ἧς δηλοῦνται μὲν οἱ νωθροὶ τῶν ἀνθρώπων,*

XXIII. 4. *ἀῤῥενικῇ γυναικί* em. *ἀῤῥενῆ τε καὶ γυναῖκα* AE.
6. *ἀκούσειας* E. *ἀκούσεαι* A.

XXIV. 1. *Ὄσσατος* E. et A. (ubi antea scriptum erat *Ἄττατος*) *Ἄτταλος* conj. Dar.
4. *μὴ γὰρ ἀγωνίζεσθαι* em. *νεκρὸν γὰρ νομίζεσθαι* AE. Vocabulum *νεκρόν* ex clausula antecedentis vocis ortum esse videtur.
8. *εὔελπι — ἀπιστεῖσθαι* A. *δεῖ πάντα τολμᾶν προκινδυνεύουσιν* E.

XXV. 1. *ἐπειδή* E. *ἐπεί* A.

XXIII. Mandrogenem Magneta ipse audivi virtutem, qua juvenis usus erat in pancratiis, ad gymnasten referentem; mortuum enim esse patrem narravit; sub matre fuisse domum, muliere virili, ad quam scripsisse gymnasten hanc epistolam: Filium si interiisse audias, fidem habeto, si victum esse, diffidito. Hanc epistolam veritum dixit omnem sese probasse fortitudinem, ne gymnastes mendacii convinceretur neve mater mendacio falleretur.

XXIV. Ossatus Aegyptius vicit in ludis ad secundum certamen gymnaste excitante, quum apud eos lex sit, ut publice mortem obeat, qui victoria reportata vincatur; neque enim licere prius certare quam vades pro corpore dati sint. Sed quum nemo tantam sponsionem recipere vellet, gymnastes se ipsum legi oppigneravit et athletam firmavit ad alteram victoriam; graviorem enim rem suscipere meditantibus bonam spem facit, puto, si iis confiditur.

XXV. Quum vero talium exemplorum multitudo suppetat, nobis recentia antiquis intermiscentibus, videamus gymnasten ipsum, qualis esse et quae scire debeat, si athletam regere velit. Gymnastes neve sit garrulus neve lingua inexercitatus, ne aut artis efficientia aboleatur garrulitate aut rusticulus videatur sine verbo in re sua versans, atque omnem physiognomonicam exploratam habeat. Id jubeo ob hanc causam: puerum athletam hellanodices aut amphictyo ex his judicant, num tribus ei sit et patria, num pater et stirps, num ingenuus neque spurius, examinant autem gymnastae, num non provectioris aetatis sit et ultra pueriles annos, num temperans an intemperans, num ebriosus, num ligurritor, num fortis an ignavus, neque, si nihil sapiant, leges eos de talibus docent; gymnasten autem haec scire oportet naturaeque exploratorem esse. — Perspectam habeat totam naturae morumque proprietatem in oculis

7. *τὸ μὴ ξύν* em. Cob. *μὴ ξὺν* AE.
8. *ἑλλανοδίκης* E. *ἑλληνοδίκης* A.
9. *κρίνουσιν* libri. *ἐγκρίνουσιν* conj. Cob.
10. *ἐξ ἐλευθέρων* A. (*ἐξ* margini adscriptum) *ἐλευθέρων* E.
11. *ἐξετάζουσι δὲ γυμνασταί* em. *ἐπὶ πᾶσιν* AE. Cf. Cob. p. 34.
13. *οὐδέ* em. *οὔτε* AE. — *μηδέν* em. *οὐδέν* AE.
14. *διαλέγονταί τι* em. *διαλέγονται* AE. — *δεῖ ταῦτα* em. *ταῦτα* AE.

δηλοῦνται δ' οἱ ξύντονοι, εἴρωνές τε καὶ ἧττον καρτερικοὶ καὶ ἀκρατεῖς· ἄλλα γὰρ μελανοφθάλμων, ἄλλα δὲ χαροπῶν τε καὶ γλαυκῶν καὶ ὑφαίμων ὀφθαλμῶν ἤθη, ἕτερα δὲ ξανθῶν καὶ ὑπεστιγμένων, προπαλῶν τε καὶ κοίλων· ἡ γὰρ φύσις ὥρας μὲν ἄστροις ἐσημήνατο, ἤθη δ' ὀφθαλμοῖς. ἤθη δ' αὐτῶν σώματος, ὥσπερ ἐν ἀγαλματοποιίᾳ, ὧδε ἐπισκεπτέον, σφυρὸν μὲν καρπῷ ὁμολογεῖν, κνήμη δὲ πῆχυν, καὶ βραχίονα μηρῷ ἀντικρίνεσθαι, μετάφρενα δὲ θεωρεῖσθαι πρὸς τὴν γαστέρα, καὶ στέρνα ἐκκεῖσθαι παραπλησίως τοῖς ὑπὸ τὸ ἰσχίον, κεφαλήν τε, σχῆμα τοῦ παντὸς οὖσαν, πρὸς ταῦτα πάντα ἔχειν ξυμμέτρως.

XXVI. *Τούτων ὧδέ μοι εἰρημένων, μὴ τὸ γυμνάζειν ἡγώμεθα ἕπεσθαι τούτοις, ἀλλὰ τὸ ἀποδῦσαι τὸν γυμναζόμενον καὶ εἰς δοκιμασίαν καταστῆσαι τῆς φύσεως, ὅπῃ τε ξύγκειται καὶ πρὸς ὅ· ὅπου γὰρ δεῖ κυνῶν τε καὶ ἵππων, τοιοῦτον εἶναι προςήκει λόγον κυνηγετικοῖς τε καὶ ἱππικοῖς, ὡς μὴ κυσὶν εἰς πᾶσαν ἰδέαν μηδ' ἐπὶ πάντα τὰ θηρώμενα τοῖς αὐτοῖς, ἀλλὰ τοῖς μὲν εἰς τόδε, τοῖς δ' εἰς τόδε τῶν κυνηγετικῶν χρῆσθαι, τῶν θ' ἵππων τοὺς μὲν ξυνθηρατὰς ποιεῖσθαι, τοὺς δ' ἁμιλλητηρίους, τοὺς δ' ἁρματηλάτας, καὶ μηδ' ἁπλῶς τούτους, ἀλλ' ὡς ἕκαστος ἐπιτήδειος πλευρᾷ τινι ἢ σειρᾷ τοῦ ἅρματος. ἀνθρώπων δ' ἀκρίτους εἶναι, οὓς δεῖ ἐν Ὀλυμπίᾳ ἢ Πυθοῖ ἀθλεῖν ὑπὲρ κηρυγμάτων, ὧν καὶ Ἡρακλῆς ἤρα! Κελεύω δὴ καὶ ἀναλογίαν μὲν ἐπεσκέφθαι τὸν γυμναστὴν, ἣν εἶπον, πρὸ δὲ τῆς ἀναλογίας καὶ τὰ τῶν χυμῶν ἤθη.*

XXVII. *Καίτοι καὶ πρεσβύτερον τούτου, ὃ καὶ Λυκούργῳ ἐδόκει τῷ Σπαρτιάτῃ· παριστάμενος γὰρ τῇ Λακεδαίμονι πολεμικοὺς ἀθλητάς· γυμναζέσθων, φησὶν, αἱ κόραι καὶ ἀνείσθων δημοσίᾳ τρέχειν, ὑπὲρ εὐπαιδίας δήπου καὶ τοῦ τὰ ἔκγονα βελτίω τίκτειν ὑπὸ τοῦ ἐῤῥῶσθαι τὸ σῶμα· ἀφικομένη γὰρ εἰς ἀνδρὸς, [ὑδροφορεῖν οὐκ ὀκνήσει οὐδὲ ἀλεῖν] διὰ τὸ ἠσκῆσθαι ἐκ νέας, εἰ δὴ καὶ νέῳ καὶ ξυγγυμναζομένῳ ξυζυγείη, βελτίω τὰ ἔκγονα ἀποδώσει· καὶ γὰρ εὐμήκη καὶ ἰσχυρὰ καὶ ἄνοσα. καὶ ἐγένετο ἡ Λακεδαίμων τοσαύτη κατὰ τὸν πόλεμον, ἐπειδὴ τὰ γαμικὰ αὐτοῖς ὧδε ἐπράττετο.*

25. *δὲ θεωρεῖσθαι* E. *θεωρεῖσθαι* A.

26. *τὴν γαστέρα* em. *τὰ ἕτερα* AE. *τὰ στέρνα* conj. Cob., sed de his statim exponitur.

XXVI. 2. *ἀλλὰ τό* em. Cob. *ἀλλὰ καί* AE. — *ἀποδῦσαι* E. *ἀποδύστασθαι* Δ.

4. *ξύγκειται* A. In E. omissum.

5. *τοιοῦτον* em. Dar. *τοσοῦτον* AE.

conspicuam, qua produntur inertes homines, produntur strenui, petulantes, minus perseverantes et impotentes; alium enim animum indicant nigri oculi, alium subcaerulei, caesii, sanguine suffusi, aliam ravi, maculosi, procidui, concavi; namque natura tempora astris, animum oculis significavit. Natura corporis eorum, quemadmodum in statuaria, sic spectanda est, talum cum carpo, cum crure brachium congruere, lacertum femori comparari, tergum spectari ex ventre, pectus prominere simili modo atque ea, quae infra coxendicem sint, caputque, utpote totius corporis imaginem, his omnibus respondere.

XXVI. Quae quum ita a me exposita sint, ne sequi haec putemus exercere, sed veste exuere athletam et in examen vocare naturam, qualis sit et ad quid facta. Ubi enim opus est canibus et equis, hanc rationem sequi debent venatores et equites, ut non ad quodvis genus (venationis) neque ad omnia, quae venantur, eosdem canes adhibeant, verum alios ad alias res venatorias, aliosque equos faciant venaticos, alios cursores, alios vectarios, nec id quidem simpliciter, sed ut quisque aptus est lateri cuidam vel funi currus. Inter homines autem promiscuos esse, qui Olympiae vel Delphis certaturi sint de praeconiis, quae etiam Hercules concupisceret! — Volo quidem, similitudinem, quam dixi, cognitam habeat gymnastes, ante similitudinem autem istam etiam naturae proprietatem humoribus junctam.

XXVII. Attamen etiam antiquius hac re est, quod Lycurgo quoque Spartano videbatur; Lacedaemoni enim bellicosos athletas praebens: exercentor, inquit, puellae et ad currendum publice incitantor, videlicet ob pulchros liberos atque ut meliorem prolem edant propter corporis robur; veniens enim ad virum, quia exercitata est a pueritia, si quidem adolescenti et exercitiorum haud experti nupserit, progeniem procreabit meliorem, quippe proceram, validam et sanam. Ac Lacedaemon tam magna bello facta est, quum matrimonia illic ita procurarentur.

6. *κυσίν* addidi de conjectura.
7. *τοῖς δ' εἰς τόδε* adjecit Myn. In A. desunt verba.
9. *ξυνθηρατάς* A. *ξυνθηρευτάς* E.
12. *ἀθλεῖν* conj. Dar. *ἄγειν* AE. Fortasse legendum est *ἀγωνιᾶν*.
14. *γυμναστήν* conj. Myn. *ποιητήν* A. *πύκτην* conj. Cob.
XXVII. 6. *ὑδροφορεῖν* — *ἀλεῖν* eliminavi.
7. *εἰ δή* em. *εἰ δέ* libri.
10. *τὸν πόλεμον* E. *πόλεμον* A.

XXVIII. Ἐπειδὴ τοίνυν ἐκ γονῆς ἀνθρώπου προσήκει ἄρχεσθαι, ἴτω ὁ γυμναστὴς ἐπὶ τὸν παῖδα τὸν ἀθλητήν, ἐκ γονέων αὐτὸν θεωρῶν πρῶτον, εἰ νέοι ξυνηρμόσθησαν καὶ γενναῖοι καὶ ἄνοσοι νόσων, ὁπόσαι ἐς νεῦρα ἀπερείδονται καὶ ὀφθαλμῶν ἕδρας καὶ ἐς ὦτα ἐκφοιτῶσιν ἢ σπλάγχνα· ταυτὶ γὰρ τὰ νοσήματα καὶ ξυνυποικουρεῖ ἐνίοτε τῇ φύσει καὶ παιδία μὲν ὄντα ἀφανῶς ὑποδέδυκε, προϊόντων δ' ἐς ἐφήβους καὶ μεθισταμένων ἐς ἄνδρας καὶ ἀπιούσης ἀκμῆς δῆλα καὶ φανερὰ γίγνεται, μεταβολὴν ἴσχοντος τοῦ αἵματος ἐν ταῖς τῆς ἡλικίας τροπαῖς. νέων ἐκ δὴ γονέων, ἢν ἄμφω καὶ γενναῖοι ξυνέλθωσιν, ἰσχύς τε ξυμβάλλεται καὶ ῥώμη ἀθλητῇ καὶ αἷμα ἀκήρατον καὶ ὀστῶν κράτος καὶ χυμοὶ ἀκραιφνεῖς καὶ ἴσον μέγεθος· ἔτι δ' ἂν φαίην, ὅτι καὶ ὥραν φέρουσιν αὐτῷ. ἔστων δὲ μὴ παρόντες τῷ παιδὶ ἐς τὴν κρίσιν, πῶς βασανιοῦμεν τὴν σποράν; ἐς εὔηθες γὰρ ἐκπεσεῖται ὁ λόγος, εἰ τὸν ἀθλητὴν ἐφεστηκότα ἤδη τῷ σταδίῳ καὶ τοῦ κοτίνου τε καὶ τῆς δάφνης ἐχόμενον ἐς τὸν πατέρα ἀναβαλούμεθα καὶ τὴν μητέρα, τάχα που καὶ τεθνεῶτας ἐπὶ νηπίῳ. δεῖ δὴ εἶναι κρίσιν, καθ' ἣν ἐς γυμνὸν τὸν ἀθλητὴν βλέψαντες οὐδὲ τὰ τῶν προγόνων ἠγνοηκέναι δόξομεν, ὅπῃ αὐτῷ ἔχει. χαλεπὸν μὲν τὸ ἐνθύμημα καὶ οὐ πάνυ τι ῥᾴδιον, οὐ μὴν πρόσω ἀπὸ τῆς τέχνης. παραδίδωμι οὖν αὐτὸ ἐς γνῶσιν.

XXIX. Ἡ μὲν οὖν γενναία σπορὰ καὶ νεᾶνις ὁποίους ἀνήσει δεδήλωκα· ἡ δ' ἐκ τῶν προηκόντων ὧδε ἐλεγκτέα· λεπτὸν οὖν τούτοις τὸ δέρμα, κυαθώδεις δ' αἱ κλεῖδες, ὑπανεστηκυῖαι δ' αἱ φλέβες καθάπερ τοῖς πεπονηκόσι· καὶ ἰσχίον τούτοις ἄναρμον καὶ τὰ χυμώδη ἀσθενῆ. γυμναζομένων δὲ πλείους ἔλεγχοι· καὶ γὰρ νωθροὶ καὶ ὠμοὶ τὸ αἷμα ὑπὸ ψυχρότητος, καὶ οἱ ἱδρῶτες ἐπιπολάζοντες μᾶλλον ἢ τῶν κυρτῶν τε καὶ κοίλων ἀνίσχαντες· οὐδ' ἐπανθοῦσιν οὗτοι τοῖς πόροις, οἳ ἀμύητοι μέν, τοὺς ἱδρῶτας δ' ἐπιτήδειοι ἆραι οὐδέν, ἀλλ' ἀναχέονται· ἀνα-

XXVIII. 3. θεωρῶν em. ὁρῶν AE. — εἰ νέοι ξυν. em. Dar. εἶναι οἳ ξυν. AE.

5. καὶ ἐς em. καί libri. κἀς em. Dar.

6. ξυνυποικουρεῖ A. ξυναποχωρεῖ E.

8. προϊόντων — γίγνεται E. In A. desunt verba, lacuna autem asterisco indicatur.

11. ἐκ δή em. τε δέ libri.

12. ἰσχὺς — ῥώμη — χυμοί. Hos nominativos restitui loco accusativorum, qui leguntur in AE.

14. αὐτῷ. ἔστων δέ em. ἀγνοείσθων A. ἀγνοείσθων δέ E.

XXVIII. Quoniam igitur a stirpe hominis ordiri decet, gymnastes accedat ad puerum athletam, primum ex parentibus eum spectans, num juvenes matrimonio juncti sint et generosi et expertes morborum, quotquot in nervos et oculorum sedes penetrant et in aures vel viscera invadunt; hi enim morbi etiam latitant nonnunquam in corpore ac, quamdiu liberi quidem sunt, in occulto delitescunt, quum autem fiunt ephebi et mutantur in viros atque flos aetatis decedit, patescunt, sanguine transmutationem habente in aetatis conversionibus. A juvenibus parentibus, si ambo etiam generosi se junxerint, vis et robur redundant in athletam, sanguis integer, ossium firmitas, humores incorrupti, corporis magnitudo conveniens; insuper dixerim, eos pulchritudinem quoque ei largiri. Sed ne adsint filio in examine: quomodo explorabimus stirpem? In nugas enim res abibit, si athletam jam adstantem curriculo et oleastro lauroque inhiantem ad patrem et matrem rejiciemus fortasse jam mortuos, quum infans esset. Oportet igitur tentationem esse, qua in nudum athletam intuentes neque majores ignoravisse videamur, quales ei sint. Difficile est postulatum nec sane nullius negotii, neque tamen ab arte alienum. Trado igitur notitiae hominum.

XXIX. Quales liberos generosa et juvenilis stirps gignat, docui, provectiorum autem progenies sic patefacienda est: tenuis horum est cutis, jugulum cyathi instar, venae prosilientes, sicut hominum defatigatorum; coxa iis est haud colligata, humores exiles. Quum exercentur, plura exstant indicia: namque sanguis iis est languidus et crudus propter frigus, sudor potius supernatat, quam e curvis et concavis corporis partibus exsurgit; neque destillat ex poris, qui aperti quidem, sudori autem extollendo neutiquam idonei sunt, verum dif-

18. ἀναβαλούμεθα em. Cob. ἀναβαλλόμεθα AE.
20. δεῖ δὴ εἶναι κρίσιν em. δεῖ δὲ τὴν κυρίαν AE.
23. πάνυ τι E. πάντη A. — πρόσω ἀπό em. πρόσω τό AE.
24. αὐτό A. αὐτῷ E.
XXIX. 1. νεᾶνις AE. νεανίας conj. Dar.
9. οὐδέ em. καὶ οὐδέ AE. — πόροις em. πόνοις libri. — οἳ ἀμύνητοι em. εἰ μὴ ἀμύνητοι A. ἀμύνητοι E.
10. ἱδρῶτας δ' em. ἱδρῶτας οὐδέ A. ἱδρῶτας, οὐδέ E. — ἀναχέονται em. ἀνοχῶν δέονται AE.

λίσκονται δὲ καὶ πόνοις ὑπὲρ τὰ πονηθέντα. ἐγὼ δὲ τούτους πάντων μὲν ἀπαξιῶ τῶν ἐν ἀγωνίᾳ, [τὸ γὰρ ἐς ἄνδρας οὐ βέβαιοι] παγκρατίου δὲ καὶ πυγμῆς μάλιστα· εὐάλωτοι γὰρ πληγαῖς τε καὶ τραύμασιν οἱ μηδὲ τὸ δέρμα ἐῤῥωμένοι. γυμναστέοι δ' ὅμως, μᾶλλον δὲ κολακευτέοι τῷ γυμνάζοντι, ἐπειδὴ δέονται τούτου καὶ πονοῦντες καὶ γυμναζόμενοι. Εἰ δὲ κατὰ τὸν ἕτερον τῶν τεκόντων ἡ σπορὰ παρηβηκυῖα φαίνεται, τὰ μὲν ἐλαττώματα ἔσται ὅμοια, ἧττον δ' ἐπίδηλα.

Τὰς δὲ νοσώδεις τῶν ἕξεων ἐξελέγξει τὸ αἷμα· θολερὸν γάρ που ἀνάγκη αὐτὸ φαίνεσθαι καὶ βεβυθισμένον ὑπὸ τῆς χολῆς. τὸ δὲ τοιοῦτον αἷμα κεἰ ἔμπνουν ποθ' ὑπὸ γυμναστοῦ γεγένηται, μεθίσταται αὖ καὶ θολοῦται· χαλεπὰ γὰρ ξυμβαίνει τὰ μὴ εὖ φύντα.

XXX. *Δηλούτω τι* καὶ προπαλὴς φάρυγξ καὶ ὤμων πτέρυγες καὶ αὐχὴν ἀνεστηκὼς καὶ ἄγαν ὑπολισθαίνων, καθ' ὃ ξυμβάλλουσιν αἱ κλεῖδες. καὶ μὴν καὶ οἱ ξυγκεκλημένοι τὰ πλευρὰ καὶ οἱ ἀναπεπταμένοι ὑπὲρ τὸ μέτριον πολλὰ τοῦ νοσώδους ἐπισημαίνουσι· τοῖς μὲν γὰρ πεπιέσθαι ἀνάγκη τὰ σπλάγχνα καὶ μὴ εὔρουν τὸ πνεῦμα ἐκφέρειν μηδ' ἐςφέρειν ἐν τοῖς πόνοις φθορᾷ τε σιτίων ξυνεχεῖ ἁλίσκεσθαι, τοῖς δὲ βαρέα τε [εἰσι] τὰ σπλάγχνα καὶ ἀπηρτημένα ἔσται καὶ ἀμβλὺ τὸ ἀπ' αὐτῶν πνεῦμα, καὶ ὁρμῇ ὕπτιοι. καὶ τὰ σιτία ἧττον ἀναδοθήσεται τούτοις, ἐς γαστέρα χωροῦντα μᾶλλον, ἢ τροφὴν τοῦ σώματος. Ταυτὶ μὲν περὶ τῆς φύσεως τῶν ἀγωνιουμένων· τὸν δ' ἑκάστῳ τῶν ἀγωνισμάτων πρόςφορον ὧδε χρὴ ἐξετάζειν.

XXXI. Ἔστω ὁ μὲν τὰ πέντε ἀγωνιούμενος [βαρὺς μᾶλλον ἢ κοῦφος, καὶ] κοῦφος μᾶλλον ἢ βαρὺς, εὐμήκης, εὐπαγὴς, ἀνεστηκὼς, ἀπέριττός τε τὰ μυώδη καὶ μὴ κεκολασμένος. ἐχέτω καὶ τοῖν σκελοῖν μακρῶς μᾶλλον ἢ ξυμμέτρως, καὶ τῆς ὀσφύος ὑγρῶς τε καὶ εὐκόλως, διά τε τὰς ὑποστροφὰς τοῦ ἀκοντίου ἢ καὶ τοῦ δίσκου, διά τε τὸ ἅλμα· ἀλυπότερον γὰρ πηδήσεται καὶ ῥήξει οὐδὲν τοῦ

12. *πάντων μέν* E. *πάντων* A. — *τὸ γὰρ — βέβαιοι* E. (*βεβαιοῖ* A.) ejeci.
15. *κολακευτέοι* em. Cob. *κολακευτέον* AE.
17. *τεκόντων* em. *τοιούτων* AE.
22. *κεἰ* em. *καί* A. *κἂν* conj. Myn.
XXX. 1. *προπαλής* em. Dar. *πρὸ πάλης* AE.
3. *ξυγκεκλημένοι* em. Cob. *συγκεκλιμένοι* AE.
4. *καὶ οἱ ἀναπεπταμένοι* em. Cob. *καὶ ἀναπ.* libri.
8. *ἁλίσκεσθαι* em. Dar. *ἁλίσκεται* A. *ἁλίσκονται* E. — *εἰσι* ejeci.
10. *ἧττον ἀναδοθήσεται* em. Dar.

fluunt; conficiuntur quoque laboribus supra laborem. Equidem hos omnibus certaminibus indignos judico, maxime vero pancratio et pugilatu; facile enim verberibus et vulneribus succumbunt, quippe quibus ne cutis quidem sit firma. Attamen exercendi sunt, magis autem blandiri iis debet exercitator, quum id et in labore et in exercitatione iis opus sit. — Sin de altero parentum stirpem consenuisse apparet, incommoda erunt similia, sed minus manifesta.

Morbosum corporis habitum sanguis arguet; nam turbidus necesse est appareat et felle completus. Etiamsi quando ejusmodi sanguis a gymnaste animatus est, rursus mutatur et turbulentus redditur; difficilia enim sunt male nata.

XXX. Indicio etiam sit gula prominens, humerorum alae, collum exstans et nimis desidens, ubi jugula concurrunt. Nec non ii, quorum latera se comprimunt ac praeter modum sese extendunt, multa morbositatis signa indicant; alteris enim necesse est compressa esse viscera nec facile spiritum emittere aut admittere in laboribus et cibos perpetuo iis corrumpi propter concoquendi difficultatem, alteris viscera erunt gravia et pendentia, respiratio tarda, atque impetu erunt inertes. Cibi eorum minus dispensabuntur per corpus, in ventrem magis intrantes, quam corporis alimentum praebentes. — Haec de natura eorum, qui ad certamina adspirant; idoneum autem cuique certaminum generi sic deligere oportet.

XXXI. Quinquertio certaturus magis sit levis quam gravis, procerus, robustus, erectus, musculis neu praegravis neu debilis. Etiam crura sint magis longa quam congruentia, lumbi flexiles et agiles propter reflexionem corporis in certamine jaculi vel etiam disci et propter saltum; major enim ejus erit incolumitas in saliendo nec quidquam corporis franget, si paulatim residens

ἥττονα δοθήσεται AE.

12. Post *σώματος* excidisse videtur *παρέχοντα.* — *τῆς φύσεως* em. *τροφῆς* AE., quod insulsum est; illud commendatur cap. 26. v. 3. — *ἀγωνιουμένων* A. *ἀγωνιζομένων* E. — *τόν δέ* em. *τῶν δέ* AE.

13. *ἑκάστῳ τῶν ἀγ.* em. Dar. *ἑκάστων ἀγ.* AE.

XXXI. 1. *βαρὺς — καί* ejeci (cf. commentarium).

3. *τε τὰ μυώδη καί* em. *τὰ μυώδη* AE. Initio autem in A. scriptum erat *τὰ μυώδη καὶ.*

7. *πηδήσεται* em. Cob. *πηδήσει* AE.

σώματος, ἣν ὑποκαθεὶς τὸ ἰσχίον κατερείσῃ τῇ βάσει. καὶ μακρόχειρα χρὴ εἶναι αὐτὸν καὶ εὐμήκη τοὺς δακτύλους· δισκεύσει γὰρ πολλῷ ἄμεινον, ἢν διὰ μέγεθος τῶν δακτύλων ἐκ κοιλοτέρας τῆς χειρὸς ἀναπέμπηται ἡ ἴτυς τοῦ δίσκου, καὶ εὐκολώτερον κινήσει τὸ ἀκόντιον, ἢν τοῦ μεσαγκύλου ἄνω ψαύωσιν οἱ δάκτυλοι, μὴ σμικροὶ ὄντες.

XXXII. Ὁ δ' ἄριστα δολιχοδρομήσων τοὺς μὲν ὤμους καὶ τὸν αὐχένα κεκρατύνθω παραπλησίως πεντάθλῳ, σκελῶν τε λεπτῶς ἐχέτω καὶ κούφως, ὥσπερ οἱ τοῦ σταδίου δρομεῖς· ἐκεῖνοι μὲν γὰρ σκέλη χερσὶ κινοῦσιν ἐς τὸν ὀξὺν δρόμον, οἷον πτερούμενοι ὑπὸ τῶν χειρῶν. δολιχοδρόμοι δὲ τουτὶ μὲν περὶ τέρμα πράττουσι, τὸν δ' ἄλλον χρόνον σχεδόν τι διαβαίνουσιν, ἀνέχοντες ἐν προβολῇ τὰς χεῖρας· ὅθεν ἐῤῥωμενεστέρων τῶν ὤμων δέονται.

XXXIII. Ὁπλίτου δὲ καὶ σταδίου ἀγωνιστὴν καὶ διαύλου διακρίνει μὲν οὐδεὶς ἔτι ἐκ τῶν χρόνων, οὓς Λεωνίδας ὁ Ῥόδιος ἐπ' ὀλυμπιάδας τέτταρας ἐνίκα τὴν τριτὺν ταύτην. διακριτέοι δ' ὅμως οἵ τε καθ' ἓν ἀγωνιούμενοι ταῦτα καὶ οἱ ὁμοῦ πάντα. τὸν μὲν δὴ ὁπλιτεύοντα πλευρὰ εὐμήκη παραπεμπέτω, ὦμος εὐτραφὴς καὶ σιμὴ ἐπιγουνὶς, ἵν' εὖ φοροῖτο ἡ ἀσπὶς ἀνεχόντων αὐτὴν τούτων. σταδιοδρόμοι δὲ, τὸ κουφότατον τῶν ἐν ἀγωνίᾳ, κράτιστοι μὲν [καὶ] οἱ ξύμμετροι, βελτίους δὲ τούτων οἱ μὴ ὑπερμήκεις, ἀλλὰ μικρὸν τῶν ξυμμέτρων εὐμηκέστεροι· τὸ γὰρ ὑπερβάλλον μῆκος ἁμαρτάνει τοῦ βεβαίου, καθάπερ τῶν φυτῶν τὰ ὑπερανεστηκότα. ξυγκείσθων δ' εὐπαγεῖς· ἀρχὴ γὰρ τοῦ εὖ δραμεῖν τὸ εὖ στῆναι. ἁρμονία δ' αὐτῶν ἥδε· τὰ σκέλη ἰσόῤῥοπα εἶναι τοῖς ὤμοις, τὸν θώρακα εἶναι μείω ξυμμέτρου καὶ εὔσπλαγχνον, ἐλαφρὰν ἐπιγουνίδα, κνήμην ὀρθὴν, χεῖρας ὑπὲρ τὸν λόγον. ἔστω δ' αὐτοῖς καὶ τὸ μυῶδες ξύμμετρον· οἱ γὰρ περιττοὶ μύες δεσμοὶ τοῦ τάχους. διαύλου δ' ἀγωνισταὶ κατεσκευάσθων ἐῤῥωμενέστεροι μὲν ἢ οἱ τοῦ σταδίου, κουφότεροι δὲ τῶν ὁπλιτευόντων. Οἱ δὲ τῶν τριῶν ἀγωνισταὶ δρόμων ἀριστίνδην ξυντετάχθων, ξυγκείμενοι ἐκ πλεονεκτημάτων, ὧν

9. χρὴ εἶναι E. χρῆναι A.
10. δισκεύσει em. Cob. δισκεύει AE.
12. ἢν τοῦ μεσαγκύλου — σμικροὶ ὄντες em. Dar., nisi quod ego ἢν pro ἂν recepi. ἂν μὴ τοῦ - δάκτυλοι σμικροὶ ὄντες A. ἢν μὴ τοῦ μεσαγγύλου — δάκτυλοι, σμικροὶ ὄντες E.

XXXII. 2. κεκρατύνθω em. Cob. κεκρατύσθω AE.
5. τὸν δ' em. Dar. τόν libri.
6. σχεδόν τι em. σχεδόν οἵ A. σχεδὸν οἷον E.

coxâ pedibus innitatur. Etiam longis manibus digitisque utatur necesse est; multo enim melius discum jaciet, si ob magnitudinem digitorum e manu magis cava orbis disci mittatur, et agilius movebit jaculum, si mesanculon superne tangant digiti utpote haud parvi.

XXXII. Optime in dolicho cursurus humeris et cervice robustus sit pariter ac pentathlus, crura sint gracilia et levia sicuti eorum, qui in stadio currunt; hi enim crura manibus incitant ad celerem cursum, tanquam manibus alas nanciscentes; dolichi autem cursores id quidem circa metam faciunt, reliquum autem per tempus fere gradiuntur, manus projectas sursum tenentes; quare humeris indigent robustioribus.

XXXIII. Cursus armati, stadii, diauli athletam non jam discernit quisquam ex illis temporibus, ubi Leonidas Rhodius per quatuor Olympiades hoc ternione vicit. Tamen discernendi sunt et singulatim ea et omnia simul certaturi. Armato cursori latera suppetant satis longa, humeri opimi, genua repanda, ut bene feratur clipeus illis sustentatus; levissimum autem genus certantium, stadii cursores perboni sunt ii, quorum magnitudo conveniens est, his meliores ii, qui non praegrandes sunt, verum paullo illis proceriores; nimiam enim proceritatem deficit stabilitas, sicut plantas nimis excelsas. Sint vero robusti; nam initium bene currendi est bene stare. Congruentia corporis eorum haec est, ut femina aequalia sint humeris, thorax minor modico thorace et visceribus bene instructus, genua agilia, crura recta, manus solito longiores. Etiam musculi iis sint modici; nimii enim musculi sunt vincula celeritatis.

Diauli athletae efficiantur robustiores quam stadii cursores, verum leviores armatis cursoribus.

Sed trium cursuum athletae secundum laudem congregati sint, consociantes praeclara illa, quae hi sin-

XXXIII. 1. *ὁπλίτου* E. *ὁπλίτην* A.
2. *τῶν χρόνων* em. Cob. *χρόνων* AE.
4. *ἀγωνιούμενοι* em. Cob. *ἀγωνισόμενοι* AE.
5. *καὶ οἱ ὁμοῦ* em. *καὶ ὁμοῦ* AE.
6. *πλευρά* em. *πλευρά τε* AE.
7. *εὖ φοροῖτο* E. *εὐφοροῖτο* A.
9. *καί* ejeci.
12. *ξυγκείσθων δ' εὐπαγεῖς* em. *ξυγκείσθω δὲ εὐπαγής* AE.
19. *ἢ οἱ* em. Dar. *οἱ* AE. — *τοῦ σταδίου* em. *τὸ στάδιον* libri.
20. *ὁπλιτευόντων* A. *ὁπλιτευομένων* E.
21. *ξυντετάχθων* om. E.

οὗτοι καθ' ἕνα. τουτὶ δὲ μὴ τῶν ἀπόρων ἡγείσθω τις· δρομεῖς γὰρ καὶ ἐφ' ἡμῶν τοιοῦτοι ἐγένοντο.

XXXIV. Ὁ δὲ πυκτεύων μακρόχειρ ἔστω καὶ εὔπηχυς καὶ τὸν βραχίονα μὴ ἀσθενὴς καὶ τοὺς ὤμους, καὶ εὔλοφος καὶ ὑψαύχην. καρποὶ δὲ πήχεων οἱ μὲν παχεῖς βαρύτεροι ἐς τὸ πλήττειν, οἱ δ' ἧττον παχεῖς ὑγροί τ' εἰσι καὶ ξὺν ῥᾳστώνῃ παίοντες. ἐρειδέτω δ' αὐτὸν καὶ ἰσχίον εὐπαγές· ἡ γὰρ προβολὴ τῶν χειρῶν ἀποκρεμάννυσι τὸ σῶμα, ᾧ μὴ ἐπὶ βεβαίου ὀχοῖτο τοῦ ἰσχίου. παχυκνήμους δ' οὔτ' ἄλλου μὲν οὐδενὸς τῶν ἐν ἀγωνίᾳ ἀξιῶ, πυγμῆς δ' ἥκιστα· καὶ γὰρ δὴ καὶ προσβῆναι ταῖς τῶν ἀντιπάλων κνήμαις ἀργοὶ καὶ εὐάλωτοι τῷ προσιόντι. ἐχέτω δὴ κνήμην μὲν ὀρθὴν [καὶ] ξυμμέτρως μηρῶν ἀπηλλαγμένων καὶ ἀφεστηκότων· ὁρμητικώτερον γὰρ τὸ σχῆμα τοῦ πυκτεύοντος, ἣν μὴ ξυμβαίνωσιν οἱ μηροί. γαστὴρ δ' ἀρίστη μὲν ἡ ὑπεσταλμένη· κοῦφοι γὰρ δὴ οἱ τοιοίδε καὶ τὸ πνεῦμα ἀγαθοί. ἔστι δ' ὅμως τι καὶ παρὰ τῆς γαστρὸς ὄφελος τῷ πυκτεύοντι. τὰς γὰρ τοῦ προσώπου πληγὰς ἡ τοιάδε γαστὴρ ἐρύκει προεμβάλλουσα τῇ φορᾷ τοῦ πλήττοντος.

XXXV. Ἴωμεν ἐπὶ τοὺς παλαίσοντας. ὁ παλαιστὴς ὁ κατὰ λόγον εὐμήκης μὲν ἔστω μᾶλλον ἢ ξύμμετρος. ἡρμόσθω δ' ὥσπερ οἱ ξύμμετροι, μήθ' ὑψαύχην μήτ' ὤμοις τὸν αὐχένα ἐπεζευγμένος· τουτὶ γὰρ δὴ προσφυὲς μέν, παραπλήσιον δὲ κεκολασμένῳ μᾶλλον ἢ γεγυμνασμένῳ, τῷ γε ξυνιέντι καὶ τῶν Ἡρακλείων ἀγαλμάτων ὅσῳ ἡδίω καὶ θεοειδέστερα τὰ ἐλευθέριά τε καὶ μὴ ξυντράχηλα. ἀλλ' ἔστω αὐχὴν μὲν ἀνεστηκώς, ὥσπερ ἐν ἵππῳ καλῷ καὶ ἑαυτοῦ ξυνιέντι, καθήκουσα δ' ἐς κλεῖν ἑκατέραν ἡ βάσις τῆς δειρῆς, ξυναγωγοὶ δ' ἐπωμίδες· κεφαλαὶ ὤμων ἀνεστηκυῖαι μέγεθός τε ξυμβάλλονται τῷ παλαίσοντι καὶ γενναιότητα εἴδους καὶ ἰσχὺν καὶ παλαίειν ἄμεινον· οἱ γὰρ τοιοίδε ὦμοι καὶ καμπτομένου τοῦ αὐχένος καὶ στρεβλουμένου ὑπὸ τῆς πάλης ἀγαθοὶ φύλακες, προσερείδοντες τὴν κεφαλὴν ἐκ τῶν βραχιόνων. βραχίων εὔσημος ἀγαθὸν πάλης·

XXXIV. 2. *μὴ ἀσθενής* posui, ut poneretur saltem quippiam. *μήνας ἀνωφριγγής* (correctum in *μὲν ἀνεῤῥιπής*) A. *μὴ ἀσφιγγής* E. *μὲν ἀναῤῥεπής* conj. Dar. — *καὶ εὔλοφος* em. Dar. *εὔλοφος* AE.
3. *παχεῖς* em. *βαρεῖς* AE.
4. *ἐς τό* em. Cob. *ἔστων* AE. — *οἱ δ' ἧττον* em. Dar. *οἱ ἧττον* (postea margini adscriptum *οἱ οὐχ ἧττον*) A. *οἱ οὐχ ἧττον* E.
5. *ῥᾳστώνῃ* A. *ῥώμῃ* E.
7. *ᾧ* em. Dar. *ὡς* AE.
8. *οὔτ' ἄλλου* em. *οὐδ' ἄλλου* ΔE.

gillatim habent. Id autem ne quis fieri posse neget; ejusmodi enim cursores nostra quoque aetate exstiterunt.

XXXIV. Pugil longas manus habeat et firmum brachium, lacertis humerisque ne debilis sit, collo utatur robusto et alta cervice. Carpi brachiorum crassi graviores sunt ad percutiendum, minus crassi mobiles sunt atque habiles ad feriendum. Fulciat eum etiam firma coxa; manibus enim protentis subsidit corpus, si cui non in solida nitatur coxa. Eos, quorum crura crassa sunt, neque alio ullo dignos habeo certamine minimeque pugilatu; namque et tarde accedunt ad adversariorum crura et ab aggrediente facile superantur. Habeat igitur crura recta, feminibus modice discedentibus et distantibus; aptior enim ad impetum est figura pugilis, si femora non coëunt. Venter optimus est recedens; leves sunt ejusmodi pugiles et bene respirant. Attamen etiam venter ex usu est pugili; oris enim verbera talis venter prohibet, impetum ferientis antea hebetans.

XXXV. Veniamus ad luctatores. Justus luctator magis procerus sit quam modicus. Conformatus sit sicut modici, neu collo alto instructus neu humeris collo subjunctus; tale quid enim firmiter quidem adhaeret, similius autem est detruncato, quam exercitato; sic certe judicabit, qui sentit, quanto suaviores et diviniores inter Herculis statuas sint eae, quae specie sunt liberali et non brevi cervice. At collum sit erectum, sicut in equo formoso virtutemque suam sentiente, ad utrumque autem jugulum fundamentum colli pertingat et bene se adjungant superiores humerorum partes. Capita humerorum eminentia magnitudinem tribuunt luctatori, ingenuam formam, robur facultatemque melius luctandi; ejusmodi enim humeri et quum collum flectitur et quum distorquetur lucta boni custodes sunt, caput lacertis fulcientes. Lacerti bene signati luctae opportuni sunt; lacertum

11. *καί* ejeci.
12. *μηρῶν* em. Dar. *μηρῶν τε* AE.
14. *οἱ τοιοίδε* em. Cob. *οὕτως οἵδε* AE.
17. *προεμβάλλουσα* em. Dar. *προςεμβάλλουσα* AE.
XXXV. 3. *ὤμοις* A. *ὤμους* E.
4. *προςφυὲς μέν* em. Dar. *μὲν προςφυές* AE.
10. *δειρῆς* em. Dar. *δέῤῥης* AE.

βραχίονα δὲ καλῶ εὔσημον τὸν τοιόνδε· εὐρεῖαι φλέβες, ἄρχουσαι μὲν ἐξ αὐχένος καὶ δειρῆς μία ἑκατέρωθεν, ἐπιβᾶσαι δὲ τοῦ ὤμου κατίασιν ἐπὶ τὼ χεῖρε, βραχίοσί τε καὶ ὠλέναις ἐμπρέπουσαι· οἷς μὲν δὴ ἐπιπόλαιοί τ' εἰσὶ καὶ τοῦ μετρίου ἐπιφανέστεραι, οὔτ' ἰσχὺν παρ' αὐτῶν ἄρνυνται ἀηδεῖς τ' ἰδεῖν αἵδε φλέβες, ὥςπερ οἱ κιρσοί· οἷς δ' ἂν βαθεῖαι τύχωσι καὶ ὑποκυμαίνουσαι, ἐκθερμαίνουσι τούτους καὶ εὔδιον τὸ τῶν χειρῶν πνεῦμα, καὶ τὸν βραχίονα προηκόντων μὲν ὑπονεάζουσι, νεαζόντων δὲ θήγουσιν, ὁρμητικὸν φαίνεσθαι ἐν ἐπαγγελίᾳ τῆς πάλης. στέρνα δ' ἀμείνω τὰ προέχοντά τε καὶ ἐκκείμενα· τὰ γὰρ σπλάγχνα αὐτοῖς ὥσπερ ἐν οἰκίσκῳ στερεῷ τε καὶ εὐσχήμονι ἵδρυται γενναῖα, ἰσχυρὰ, ἄνοσα, θυμοειδῆ ξὺν καιρῷ· τὰ ἀμείνονα δὲ τῶν στέρνων [καὶ] τὰ μετρίως μὲν ἐκκείμενα, περιεσκληκότα δὲ ξὺν γραμμαῖς· ἰσχυρά τε γὰρ ταῦτα καὶ εὔφορα καὶ παλαιστρικὰ μὲν ἧττον, παλαιστικώτερα δὲ τῶν ἄλλων. μικρὰ δὲ στέρνα καὶ εἰςέχοντα οὔτ' ἀποδύειν ἀξιῶ οὔτε γυμνάζειν· καὶ γὰρ στομάχοις ἁλίσκονται καὶ οὐκ εὔσπλαγχνοι καὶ τὸ πνεῦμα στενοί. γαστὴρ δ' ὑπεστάλθω μὲν πρὸς τὸ ἦτρον· οὐ γὰρ χρηστὸν ἄχθος ἡ γαστὴρ τῷ παλαίοντι· ἐποχείσθω δὲ μὴ κενοῖς τοῖς βουβῶσιν, ἀλλ' ἔστω τι κἀκείνων εὐτραφές. οἱ γὰρ τοιοίδε βουβῶνες ξυνδῆσαί θ' ἱκανοὶ πᾶν ὅπερ ἂν ἡ πάλη παραδιδῷ καὶ ξυνδεθέντες ἀνιάσουσι μᾶλλον ἢ ἀνιάσονται. νῶτα δὲ χαρίεντα μὲν ὀρθά· γυμναστικώτερα δὲ τὰ ὑπόγυρα, ἐπειδὴ καὶ προςφυέστερα τῷ τῆς πλάτης σχήματι γυρῷ τ' ὄντι καὶ προνεύοντι. διακρινέτω δ' αὐτὰ μὴ κοίλη ῥάχις· [ἐπιλείψει γὰρ μυελοῦ τοῦτο] καὶ οἱ σπόνδυλοι ἐκεῖ κάμπτοιντ' ἂν καὶ προςαναγκάζοιντο ὑπὸ τῶν παλαισμάτων καὶ ὀλισθῆσαί τί ποτε εἰς τὸ ἔσω· ἀλλ' ὑπονοείσθω καὶ δὴ μᾶλλον ἢ ἔστω. τὸ δ' ἰσχίον, οἷον ἄξονα ἐμβεβλημένον τοῖς ἄνω τε καὶ κάτω μέλεσιν, ὑγρόν τ' εἶναι χρὴ καὶ εὔστροφον καὶ ἐπιστρεφές· τουτὶ δ' ἐργάζεται

16. ἄρχουσαι—αἵδε φλέβες, quae verba desunt in A., exstant in E.

18. βραχίοσι em. βραχίονι E.

20. ἰσχὺν—ἰδεῖν em. ἰσχύν τε παρ' αὐτῶν ἄρνυνται καὶ ἀηδεῖς ἰδεῖν E.

22. ὑποκυμαίνουσαι em. Cob. ἐπικυμαίνουσαι AE. — ἐκθερμαίνουσι τούτους em. ἐκθερμαίνουσι τὸν τούτοις (sic) A. χαρωπὸν ἐκκυμαίνουσι τούτοις E.

23. τὸ τῶν χειρῶν em. τῶν χειρῶν AE.

24. προηκόντων A. Mynas in editione dicit, in apographo legi προςήκοντα. — θήγουσιν em. λήγουσιν AE.

25. ὁρμητικόν em. ὁρμητὴν δέ AE. — φαίνεσθαι ἐν em. φαίνεσθαι καὶ ἐν AE. — τῆς πάλης

autem bene signatum hunc dico: venae latae, incipientes a collo et cervice una utrimque et humerum tangentes, descendunt ad manus, lacertis et brachiis enitentes; atque quibus prominent et solito evidentiores sunt, neque robur ab iis nanciscuntur et injucundae aspectu sunt tales venae, sicut varices; quibus autem sunt conditae subtusque undantes, eos calefaciunt et tepidus est manuum vapor, atque provectiorum vim lacertorum paululum renovant, juvenum acuunt, ut strenua appareat in contentione luctae. Pectora meliora sunt eminentia et projecta; viscera enim iis velut in cavea firma et speciosa posita sunt generosa, valida, sana, animosa haud praeter modum. Meliora autem pectora sunt modice projecta primisque lineamentis arida circum; nam robusta haec sunt et agilia ac minus quidem ad palaestram idonea, luctationi autem ceteris aptiora. Parva pectora et recedentia neque exui volo neque exerceri; ii enim homines stomacho laborant, visceribus non bene sunt instructi angustumque spiritum habent. Venter contractus sit versus abdomen; quippe inutile onus est venter luctatori; superstet inguinibus non inanibus, sed etiam illa habeant opimum quid. Talia enim inguina idonea sunt ad circumplicandum, quicquid lucta offerat, et circumplicata laedent magis quam laedentur. Tergum rectum est quidem pulchrum, certationi autem aptius succurvum, quia etiam magis adhaeret scapularum fulturae curvae et pronae. Ne disterminet illud cava spina; tum et spondyli flectantur et vel cogantur luctatione labi paululum quandoque introrsus; at ponatur potius quam revera sit. Coxam axis instar superioribus et inferioribus membris insertam lubricam oportet esse, flexibilem, versatilem; id efficitur ejus longitudine et per Jovem corpulentia solito majore.

em. *πάλης* AE.
26. *προέχοντα* em. Dar. et Myn. *προςέχοντα* A.
28. *τὰ ἀμείνονα* em. *καὶ τὰ βίεντα* AE. *καὶ τὰ μυόεντα* conj. Dar.
29. *καί* ejeci.
31. *παλαιστρικά* em. *παλαῖσαι* AE. — *παλαιστικώτερα* E. *παλαιστρικώτερα* A.
38. *ὅπερ ἄν* em. Dar. *ὅπερ* libri.
42. *διακρινέτω* em. Cob. *κρινέτω* AE.
43. *ἐπιλείψει—τοῦτο* ejeci. Esse videtur scholion additum, ut explicetur *κοίλη*. (*ἐπιλείψει* est dativus substantivi *ἐπίλειψις*.)
44. *κάμπτοιντ' ἄν* em. *κάμπτοιντο* AE.
45. *ὀλισθῆσαί τι* em. Dar. *ὀλ. τε* AE.

μῆκός τ' αὐτοῦ καὶ νὴ Δία εὐσαρκία περιττοτέρα τοῦ λόγου. τὰ δ' ὑπὸ τῷ ἰσχίῳ μήθ' ὑπόλισφα ἔστω μήτ' αὖ περιττά· τὸ μὲν γὰρ ἀσθενὲς, τὸ δ' ἀγύμναστον· ἀλλ' ἐκκείσθω σφοδρῶς τε καὶ προςφυῶς τῷ παλαίσοντι. πλευρὰ δ' εὐκαμπὴς καὶ προσερείδουσα τὸ στέρνον ἱκανοὺς ποιεῖ παλαίειν τε καὶ παλαίεσθαι· καὶ γὰρ ὑποκείμενοι τοῖς ἀντιπάλοις δυςάλωτοι οἱ τοιοίδε καὶ οὐκ εὔφοροι ὑποκειμένοις. γλουτοὶ δ' οἱ μὲν στενοὶ ἀσθενεῖς, οἱ δ' εὐρύτεροι ἀργοί· οἱ δ' εὐάγωγοι ἱκανοὶ ἐς πάντα. μηρὸς δ' εὐπαγὴς καὶ ἐς τὸ ἔξω ἐπεστραμμένος ξὺν ὥρᾳ ἔῤῥωται καὶ ἀνέχει εὖ πάντα καὶ μᾶλλον ἢν μηδαμοῦ ἐκκλίνουσα κνήμη φέροιτο, ἀλλ' ὀρθὸς ὁ μηρὸς ἐποχοῖτο τῆς ἐπιγουνίδος. σκέλη δὲ μὴ ὀρθὰ ἐκ τῶν σφυρῶν ἀλλὰ λοξά τε καὶ ἐς τὸ εἴσω διανενευκότα σφάλλει τὸ σῶμα, καθάπερ τοὺς ἑδραίους τῶν κιόνων μὴ ὀρθαὶ οὖσαι βάσεις. **Τοιόςδε** *μὲν ὁ παλαιστής.*

XXXVI. *Καὶ παγκρατιάσει γ' ὁ τοιοῦτος τὸ κάτω παγκράτιον, ἀκροχειρίαν τ' οὐχ ἧττον. τελεώτατοι τῶν παγκρατιαστῶν οἱ ξυγκείμενοι παλαιστικώτερον μὲν ἢ οἱ πύκται, πυκτικώτερον δ' ἢ οἱ παλαίσοντες· γενναῖοι τῶν ἀθλητῶν καὶ οἱ μικροὶ μεγάλοι· τοιούτους δ' ἡγώμεθα τοὺς ὑποδεεστέρους μὲν τὸ μέγεθος, εἴγε τετράγωνοί τε καὶ ξύμμετροι, τὸ δὲ σῶμα διηρθρωμένους μεγαλοειδῶς τε καὶ ὑπερφυεστέρως τοῦ μήκους, καὶ μᾶλλον ἢν μὴ κατεσκληκέναι δοκῶσιν, ἀλλὰ καὶ τοῦ εὐσάρκου τι ὑποφαίνωσιν. κηρύττει δ' αὐτοὺς πάλη μᾶλλον· εὔστροφοί τε γὰρ καὶ πολύτροποι καὶ σφοδροὶ καὶ κοῦφοι καὶ ταχεῖς καὶ ὁμότονοι [καὶ] πολλὰ τῶν ἀπύρων καὶ δυςπαλαίστων διαφεύγουσιν, ἐπιστηριζόμενοι τῇ κεφαλῇ, καθάπερ βάσει. παγκρατίου δὲ καὶ πυγμῆς οὐκ ἀγαθοὶ προστάται τῷ τε πλήττοντι ὑποκείμενοι καὶ γελοίως ἀπὸ τῆς γῆς ἑαυτοὺς προςαίροντες, ὁπότε αὐτοὶ πλήττοιεν. παράδειγμα δὲ ποιώμεθα τῶν μικρῶν μεγάλων τὰς εἰκόνας τοῦ παλαιστοῦ Μάρωνος, ὃν Κιλικία ποτὲ ἤνεγκεν. παραιτητέον δὲ τούτων καὶ τοὺς μακροθώρακας· διαφυγεῖν μὲν γὰρ πάλην ἱκανοὶ καὶ οἵδε, καταπαλαῖσαι δ' ἀχρεῖοι διὰ τὸ ἐπικαθῆσθαι τοῖς σκέλεσιν.*

50. *ὑπόλισφα* em. Myn. *ὑπόλισφρα* A.
53. *προσερείδουσα* em. Cob. *προςεγείρουσα* AE. — *ἱκανούς* em. *ἱκανῶς* AE.

60. *ὀρθός* E. *ὀρθῶς* A.
61. *ὀρθὰ ἐκ* em. Cob. *ὀρθά* AE.
XXXVI. 2. *ἀκροχειρίαν* em. Dar. *ἀκροχειρίᾳ* AE. — *τελεώτατοι* em. Cob. *τελεώτεροι* AE.

Quae sunt infra coxam, neve gracilia neve rursus nimia sint (alterum enim est debilitatis, alterum haud aptum ad certationem), sed potenter promineant firmiterque luctatori adhaereant. Latus bene arcuatum pectusque suffulciens aptos reddit athletas ad luctandum et reluctandum; nam tales adversariis succumbentes aegre domantur nec facile ferendi sunt succumbentibus. Nates angustae sunt debiles, latiores inertes; habiles autem sunt ad omnia idoneae. Femur solidum et extra conversum robustum est cum pulchritudine et omnia bene sustinet idque potissimum, si nusquam deflectens crus descendat, sed femur rectum in genu innitatur. Crura non recta a talis, sed vara et introrsum inclinata corpus labefaciunt, sicut statuas sedentes fundamenta non recta. Haec de pugile.

XXXVI. Talis etiam pancratium exercebit inferius nec minus luctationem, quae manibus fit. Perfectissimi pancratiastarum sunt ii, qui ad luctam aptiores sunt quam pugiles, ad pugilatum autem aptiores quam luctatores. Egregii athletae etiam sunt parvi magni; tales esse putemus eos, qui inferiores quidem sunt magnitudine, utpote quadrati et modici, corpore autem speciose conformati et magnificentius quam pro magnitudine, idque maxime si non macerati esse videantur, sed etiam obesi quid ostendant. Praeconio autem eos maxime ornat lucta; etenim agiles, versatiles, vehementes, leves, veloces, pertinaces multos luctationis labores et difficultates effugiunt, capite innitentes velut fundamento. Pancratii autem et pugilatus non boni sunt antistites, et ferienti succumbentes et ridicule a terra se attollentes, quum ipsi feriunt. Parvorum magnorum exemplum proponamus imagines Maronis luctatoris, quem Cilicia quondam tulit. Ab his certaminibus etiam rejiciendi sunt, qui longum pectus habent; nam etiam hi quidem idonei sunt, qui pugilatum subterfugiant, ad prosternendum autem inhabiles, quia feminibus insident.

3. *μὲν ἤ* em. Cob. *ἤ* AE.
5. *οἱ μικροὶ μεγάλοι* em. *οἱ ἐν μικρῷ μεγάλοι* AE., sed postea vs. 17. legitur in AE. *τῶν μικρῶν μεγάλων.*
6. *εἴγε* em. Cob. *ἤ* AE. *εἰ* conj. Dar.
8. *ὑπερφυεστέρως* A. *ὑπερφυεστέρους* E.
12. *καί* eliminavi.
16. *προςαίροντες* AE. *ἐπαίροντες* conj. Cob.
19. *πάλην* em. *πάλης* AE.

XXXVII. *Λεοντώδεις δὲ καὶ ἀετώδεις καὶ σχιζίαι καὶ ὡς ἐπονομάζουσιν ἱμαντώδεις ἀθλητῶν εἴδη· οἱ λεοντώδεις εὔστερνοι μὲν καὶ εὔχειρες, ὑποδεέστεροι δὲ κατόπιν, ἀετώδεις δὲ τὸ μὲν σχῆμα ὅμοιοι τούτοις, διάκενοι δὲ τοὺς βουβῶνας, ὥσπερ τῶν ἀετῶν οἱ ὀρθούμενοι. ἄμφω δὲ τολμητάς τ' ἀποφαίνουσι καὶ σφοδροὺς καὶ ἀθρόους, ἀθυμοτέρους γε μὴν δι' ἁμαρτίας· καὶ οὐ χρὴ θαυμάζειν ἐνθυμουμένους τὰ λεόντων τε καὶ ἀετῶν ἤθη.*

XXXVIII. *Σχιζίαι τε καὶ ἱμαντώδεις εὐμήκεις μὲν ἄμφω καὶ μακροὶ τὰ σκέλη καὶ ὑπέρχειρες, διενηνόχασι δ' ἀλλήλων μικρά τε καὶ μείζω· οἱ μὲν γὰρ στρυφνοί τε καταφαίνονται καὶ εὔγραμμοι καὶ πολυσχιδεῖς· ὅθεν οἶμαι καὶ ἡ ἐπωνυμία αὐτοῖς ἥκει· οἱ δὲ μανοί τ' εἰσὶ καὶ ἀνειμένοι μᾶλλον καὶ ὑγροὶ ἅμα ἐν ταῖς περιστροφαῖς ἐοικότες τὰ νῶτα τοῖς μάσθλησιν· εἰσὶ δ' αὐτῶν οἱ μὲν ἰταμώτεροι τὰς ξυμπλοκὰς, οἱ δ' ἱμαντώδεις ξυνεκτικώτεροί τε καὶ καθαιροῦντες.*

XXXIX. *Καρτερικῶν δ' ἀθλητῶν εἴδη χολικοὶ, μυώδεις, κοῖλοι τὴν γαστέρα, ἀνεσκιρτηκότες τὴν ὄψιν· ἀλλὰ τούτων μὲν ἐοίκασι καρτερικώτατοι οἱ μεγαλόστερνοι, καὶ αὐτῶν οἱ φλεγματώδεις· οἱ γὰρ ἐπίχολοι ἀπαθεῖς, οἷοι καὶ διὰ τὸ ἕτοιμον τῆς φύσεως μανικῶς παραλλάξαι.*

XL. *Οἱ δὲ τοῖς ἄρκτοις ὁμοιούμενοι στρογγύλοι τ' εἰσὶ καὶ ὑγροὶ καὶ εὔσαρκοι καὶ ἧττον διηρθρωμένοι καὶ περιεχεῖς μᾶλλον ἢ ὀρθοὶ, δυςπάλαιστοί τε καὶ διολισθαίνοντες καὶ καρτερῶς σύροντες. καὶ σφαραγεῖ δὲ τούτοις τὸ πνεῦμα, καθάπερ τοῖς ἄρκτοις, ἐν τοῖς δρόμοις.*

XLI. *Οἱ δ' ἰσόχειρες, οὓς περιδεξίους ὀνομάζουσι, σπάνιον εὕρημα φύσεως ὄντες, τήν τ' ἰσχὺν ἄῤῥηκτοι καὶ δυςφύλακτοι καὶ ἀκμῆτες· τουτὶ γὰρ αὐτοῖς δίδωσι τὸ ἰσοδέξιον αὐτοῦ τοῦ σώματος, πλέον ἰσχύον τῶν ἀρτίων.*

XXXVII. 2. *ἱμαντώδεις ἀθλητῶν* em. (cf. XXXVIII. 1.) *ἄκουσον τοιάδε ἀθλητῶν* AE.
4. Verba *ἀετώδεις δέ* et *ὅμοιοι* in apographo addita sunt a Myna, ut ipse significavit.
5. *ἄμφω δέ* em. Dar. *ἄμφω δὲ οἶδε* AE.
7. *δι' ἁμαρτίας* em. *τὰς διαμαρτίας* AE.

XXXVIII. 5. *καὶ ἀνειμένοι μᾶλλον* om. E., sed infra vertit Mynas voce relâchés. Itaque per negligentiam excidisse videntur verba.
6. *περιστροφαῖς ἐοικότες τὰ νῶτα* E. *περιστρ. τὰ νῶτα* A.
8. *ξυμπλοκάς* E. *συμπλοκάς* scriptum est in A., idque deinde correctum in *συμπλάσεις* et *συμπλήξεις*.
9. *καθαιροῦντες* em. *εἴρωνες* AE. Syllaba *καθ* facile absorberi po-

XXXVII. Leonini, aquilini, fissiles et, ut cognominantur, lorei sunt athletarum genera; leonini sunt pectorosi ac validis manibus instructi, inferiores autem a tergo, aquilini figura quidem his similes, exiles vero circa pubem, ut inter aquilas eae, quae se erigunt. Ambo audaces, acres, rapidos perhibent, at vero timidiores propter peccata; neque est quod mireris, leonum et aquilarum mores reputans.

XXXVIII. Fissiles et lorei proceri quidem ambo sunt et longis cruribus manibusque praediti, differunt autem inter se plus minusve; illi enim compacti apparent, accuratis lineis circumscripti satisque diffissi, unde etiam cognomentum iis venisse videtur, hi vero sunt laxi, soluti magis simulque mobiles in versationibus, tergo loris similes; alteri eorum vehementiores sunt in complexibus, lorei autem firmius tenent atque facilius prosternunt.

XXXIX. Athletarum, qui sunt laborum patientes, genera sunt biliosi, musculosi, cavo ventre conspicui, vultu quasi exsultantes; at horum patientissimi videntur pectorosi et inter eos phlegmatici; biliosi enim sunt impatientes, ita ut propter ingenii alacritatem vel mente capiantur.

XL. Athletae ursis similes rotundi sunt, agiles, carnosi, minus articulis distincti, magis incurvi quam erecti, aegre prosternendi, elabentes, fortiter trahentes. Raucus est horum spiritus in curriculis ut ursorum.

XLI. Ji, quorum manus sibi pares sunt et quos ambidextros vocant, rarum naturae inventum, robore sunt invicto, aegre repellendi, indefessi; id enim iis tribuitur illa ipsius corporis virtute, quae facit ut validiores

tuit antecedente vocula *καί*.

XXXIX. 1. *καρτερικῶν δ'* em. *καρτ. τε* AE. — *χολικοί* em. *χολερικοί* AE.

3. *τούτων* em. *καὶ αὐτῶν* AE. — *καρτερικώτατοι* em. *καὶ ἀτρομικώτατοι* AE. — *μεγαλόστερνοι* em. Dar. *μεγαλέστεροι* A. *ἀσφαλέστερνοι* E.

4. *ἀπαθεῖς* em. *ἀφανεῖς* A. *ἀφειδεῖς* E.

5. *μανικῶς* em. *καὶ μανικῶς* AE.

XL. 1. *τοῖς ἄρκτοις* E. *ταῖς ἄρκτοις* A.

4. *καὶ καρτερῶς* em. *καρτερῶς* AE. — *σύροντες* em. *εἴροντες* AE. — *σφαραγεῖ* em. *σπαράξει* A. *σπαράζει* E. — *τούτοις* E. *τούτους* A.

XLI. 2. *ἄῤῥηκτοι* em. Myn. *ἄῤῥητοι* A.

4. *ἰσχύον* A. *ἰσχύειν* E.

τουτὶ δ' ὁπόθεν, λέγω· Μῦς ὁ Αἰγύπτιος, ὡς ἐγὼ τῶν πρεσβυτέρων ἤκουον, ἀνθρώπιον μὲν ἦν οὐ μέγα, ἐπάλαιε δὲ πρόσω τέχνης· τούτῳ νοσήσαντι ὑπέβη μὲν τὰ δεξιὰ, ἐπέδωκε δὲ τὰ ἀριστερά. τοῦ δ' ἀθλεῖν ἀπεγνωκότι ὄναρ ἐγένετο θαῤῥεῖν τὴν νόσον· ἰσχύσειν γὰρ πλέον τοῖς πεπηρωμένοις ἢ τοῖς ἀκεραίοις τε καὶ ἀτρώτοις. καὶ ἀληθὴς ἡ ὄψις· τὰ γὰρ δυςφύλακτα τῶν παλαισμάτων τοῖς βεβλαμμένοις τῶν μερῶν διαπλέκων χαλεπὸς ἦν τοῖς ἀντιπάλοις· καὶ ὤνητο τῆς νόσου τὸ τοῖς διεφθορόσιν ἐῤῥῶσθαι. τοῦτο θαυμάσιον μὲν, εἰρήσθω δὲ μὴ ὡς γινόμενον, ἀλλ' ὡς γενόμενον. καὶ θεοῦ δοκείτω μᾶλλον ἐνδεικνυμένου τι τοῖς ἀνθρώποις μέγα.

XLII. *Περὶ μὲν δὴ σώματος ἀναλογίας καὶ εἴθ' ὁ τοιόςδε βελτίων εἴθ' ὁ τοιόςδε, εἰσί που καὶ δειναὶ ἀντιλογίαι παρὰ τοῖς μὴ ξὺν λόγῳ διεσκεμμένοις ταῦτα, περὶ δὲ κράσεων ὁπόσαι εἰσὶν οὔτ' ἀντείρηταί που οὔτ' ἀντιλεχθείη ἂν τὸ μὴ οὐκ ἀρίστην κράσεων τὴν θερμήν τε καὶ ὑγρὰν εἶναι· ξύγκειται γὰρ ὥσπερ τὰ πολυτελῆ τῶν ἀγαλμάτων ἐξ ἀκηράτου τε καὶ καθαρᾶς ὕλης. ἐλεύθεροι μὲν πηλοῦ τε καὶ ἰλύος καὶ χυμῶν περιττῶν, οἷς τὸ τοῦ φλέγματος καὶ τὸ τῆς χολῆς ἐπαντλεῖται νᾶμα· ἀκάματοι δ', ἃ χρὴ μοχθεῖν, καὶ εὔσιτοι καὶ νοσοῦντες μὲν ὀλιγάκις, ταχὺ δ' ἐκ τῶν νόσων ἀναφέροντες, εὐάγωγοί τε καὶ εὐήνιοι γυμνάσαι ποικίλως δι' εὐμοιρίαν κράσεως. οἱ δ' ἐπίχολοι τῶν ἀθλητῶν θερμοὶ μὲν, ξηροὶ δὲ τὴν κρᾶσιν καὶ ἄκαρποι τοῖς γυμνάζουσι, καθάπερ τοῖς σπείρουσιν αἱ θερμαὶ ψάμμοι. ἔρρωνται δ' ὅμως τῷ ἑτοίμῳ τῆς γνώμης· περίεστι γὰρ αὐτοῖς τὸ ξυγκιρνᾶσθαι τὴν κατὰ τὸ σῶμα θερμὴν ἕξιν ὑπὸ ψυχρότητος· γυμναστέοι θ' οὗτοι ξυντόνως μυωπιζόμενοι, οἱ δ' ἐπίχολοι βάδην καὶ διαπνέοντες· τοῖς μὲν γὰρ δεῖ κέντρου, τοῖς δ' ἡνίας· χρὴ δὲ τοὺς μὲν ξυνάγειν τῇ κόνει, τοὺς δὲ τῷ ἐλαίῳ ἐπαιονεῖν.*

5. *ὡς ἐγώ* em. Cob. *ἐγώ* AE.
6. *ἦν οὐ μέγα.* Ab his verbis incipit fragm. Monac.
7. *νοσήσαντι ὑπέβη — ἀριστερά* ME. *νοσήσαντι ἐπέδωκε τὰ ἀριστερά* A.
13. *τὸ τοῖς* M. *τῷ τοῖς* AE.
15. *δοκείτω* M. *δοκεῖ* AE.
XLII. 1. *περὶ — μὴ οὐκ* desunt in M.
2. *δειναὶ ἀντιλογίαι* em. Cob. *δεκταὶ ἀναλογίαι* libri.
4. *κράσεων ὁπόσαι* em. Cob. *κράσεως πόσαι* AE.
5. *ἀρίστην* cet. In M. legitur: *ὅτι ἀρίστη κρᾶσις ἡ θερμή τε καὶ ὑγρά· ἐξ ἀκηράτου τε καὶ καθαρᾶς ὕλης συγκειμένη. καὶ ἐλεύθεροι.*

sint, quam rite formati. Hoc unde habeam, dicere libet: Mys Aegyptius, ut a grandioribus natu audivi, homuncio quidem erat haud magnus, luctabatur autem supra artem. Huic aegrotanti dextra pars corporis infirmior facta, sinistra viribus aucta est. Quum certaminibus renunciasset, somnium monuit, ne animum desponderet propter morbum; plus enim valiturum debilitatis membris, quam integris et invulneratis. Ac vera fuit visio. Luctamina enim non facile evitabilia implicans membris afflictis, gravis erat adversariis; et lucratus est morbo, ut robustus esset partibus corruptis. Mirabile quidem hoc, narratumque esto non ut quod soleat fieri, sed quod semel sit factum ac tribuatur potius numini magnum aliquod hominibus exhibenti.

XLII. De corporis congruentia et utrum talis an talis melior sit, magnae adeo controversiae sunt apud eos, qui haec non ratione consideraverunt, de temperamentis autem, quot sint, neque unquam pugnatum est neque facile pugnetur, quin optima temperatio corporis sit, quae calida simul et humida est; constat enim, ut statuae praeclarae, materia intemerata et pura. Liberi sunt luto ac limo et humoribus nimiis, quibus pituitae et fellis lympha affunditur; facti ad labores, quos debent, facile tolerandos, stomacho bene valentes, raro aegrotantes, cito ex morbis convalescentes, dociles et tractabiles in variis exercitationibus propter temperationis bonitatem. Biliosi athletae calida quidem sunt, at sicca temperatione et gymnastis infructuosi, tanquam serentibus calidae arenae. Valent tamen animi alacritate; suppetit iis enim calida corporis temperatio frigore mixta. Hi exercendi sunt ita, ut acriter instigentur, biliosi autem gradatim et ita, ut respirent; illis enim opus est stimulo, his autem frenis; illos oportet pulvere adstringi, his oleum infundi.

8. *ἰλύος* ME. *ἰλύων* A. — *χυμῶν* ME. *θυμῶν* A.
9. *τὸ τῆς* AE. *τῆς* M. — *ἐπαντλεῖται* em. Kays. *ἐπαντλεῖ* libri. — *ἀκάματοι* A. *εὐκάματοι* ME.
10. *καὶ εὔσιτοι καὶ νοσοῦντες* ME. *καὶ εὔσιτοι* om. A.
12. *κράσεως* M. *κράσεως ἀρίστης* AE.
16. *αὐτοῖς — ἡνίας* AE. *αὐτοῖς τούτου. τοῖς μὲν τὴν ἕξιν ὑποψύχροις δεῖ κέντρου, τοῖς δ' ἐπιχόλοις ἡνίας* M.
17. Ante *γυμναστέοι* Dar. de suo inseruit *οἱ μὲν φλεγματικοί.*
20. *ἐπαιονεῖν* M. In apographo Dar. teste *ἐπανεῖν*, Myna teste *ἐπαινεῖν.*

XLIII. *Ταῦτα εἰρήσθω μοι περὶ κράσεως ἐκ τῆς νῦν γυμναστικῆς· ὡς ἡ ἀρχαία γ' οὐδ' ἐγίνωσκε κρᾶσιν, ἀλλὰ μόνην τὴν ἰσχὺν ἐγύμναζεν [γυμναστικὴν δὲ οἱ παλαιοὶ καὶ αὐτὸ τὸ ὁτιοῦν γυμνάζεσθαι]. ἐγυμνάζοντο δ' οἱ παλαιοὶ οἱ μὲν ἄχθη φέροντες οὐκ εὔφορα, οἱ δ' ὑπὲρ τάχους ἁμιλλώμενοι πρὸς ἵππους καὶ πτῶκας, οἱ δ' ὀρθοῦντές τε καὶ κάμπτοντες σίδηρον ἐληλαμένον ἐς παχύ, οἱ δὲ βουσὶ ξυνεζευγμένοι καρτεροῖς τε καὶ ἁμαξεῦσιν, οἱ δὲ ταύρους ἀπαυχενίζοντες, οἱ δ' αὐτοὺς λέοντας· ταῦτα δὲ δὴ Πολυμήστορες καὶ Γλαῦκοι καὶ Ἀλησίαι καὶ Πολυδάμας ὁ Σκοτουσσαῖος. Τίσανδρον δὲ τὸν ἐκ τῆς Νάξου πύκτην περὶ τὰ ἀκρωτήρια τῆς νήσου νέοντα παρέπεμπον αἱ χεῖρες ἐπὶ πολὺ τῆς θαλάττης, ἅμα νηχόμεναι γυμναζόμεναί τε καὶ γυμνάζουσαι. ποταμοὶ δ' αὐτοὺς ἔλουον καὶ πηγαὶ καὶ χαμευνίαν ἐπῆσκουν οἱ μὲν ἐπὶ βυρσῶν ἐκταθέντες, οἱ δ' εὐνὰς ἀμήσαντες ἐκ λειμώνων. σιτία δ' αὐτοῖς αἵ τε μᾶζαι καὶ τῶν ἄρτων οἱ ἄπεπτοι καὶ μὴ ζυμῖται, καὶ τῶν κρεῶν τὰ βόειά τε καὶ ταύρεια καὶ τράγεια τούτους ἔβοσκε καὶ δόρκοι. κοτίνου τε καὶ φυλίας ἔχριον αὐτοὺς λίπα· ὅθεν ἄνοσοί τ' ἤσκουν καὶ ὀψὲ ἐγήρασκον· ἠγωνίζοντό θ' οἱ μὲν ὀκτὼ ὀλυμπιάδας, οἱ δ' ἐννέα, καὶ ὁπλιτεύειν ἀγαθοὶ ἦσαν, ἐμάχοντό θ' ὑπὲρ τειχῶν, οὐδ' ἐκεῖ πίπτοντες, ἀλλ' ἀριστείων τ' ἀξιούμενοι καὶ τροπαίων καὶ μελέτην ποιούμενοι πολεμικὰ μὲν γυμναστικῶν, γυμναστικὰ δὲ πολεμικῶν ἔργα.*

XLIV. *Ἐπεὶ δὲ μετέβαλε ταῦτα καὶ ἀστράτευτοι μὲν ἐκ μαχομένων, ἀργοὶ δ' ἐξ ἐνεργῶν, ἀνειμένοι δ' ἐκ κατεσκληκότων ἐγένοντο, σικελική τ' ὀψοφαγία ἴσχυσεν, ἐξενευρίσθη τὰ στάδια, καὶ πολλῷ μᾶλλον, ἐπειδὴ κολακευτική γ' ἐγκατελέχθη τῇ γυμναστικῇ. ἐκολάκευσε δὲ πρῶτα μὲν ἰατρική, παραστησαμένη ξύμβουλον ἀγαθὴν μὲν τέχνην, μαλακωτέραν δ' ἢ ἀθλητῶν ἅπτεσθαι, ἔτι τ' ἀργίαν ἐκδιδάσκουσα καὶ τὸν πρὸ τοῦ γυμνάζεσθαι χρόνον καθ-*

XLIII. 1. *εἰρήσθω* em. *εἰρήσθων* ΔΕ. — Verba *εἰρήσθω — γυμνάζεσθαι* desunt in M. — *μοι* em. Cob. *νυνί* A. *καί* E.

3. *ἐγύμναζεν* Cob. tollendum esse censet. — *γυμναστικὴν — γυμνάζεσθαι* Dar. eliminavit. — *ἐγυμνάζοντο — οἱ μὲν* em. Dar. *ἐγυμνάζοντο δὲ οἱ μὲν* AE. *ὅτι ἐγυμνάζοντο οἱ παλαιοὶ οἱ μὲν* M.

8. *ξυνεζευγμένοι* M. *ξυνεζευγμένοις* ΔΕ. — *ἁμαξεῦσιν* em. Kays. *ἁμαξεύουσιν* libri.

9. *ἀπαυχενίζοντες* em. Kays. *ἐπαυχενίζοντες* libri.

11. *Τίσανδρον — γυμνάζουσαι* om. M. — *Νάξου* em. Myn. *Νάκου* A.

13. *ἅμα νηχόμεναι* em. In apographo Dar. teste *παραπεμπόμε-*

XLIII. Haec mihi dicta sint de temperatione secundum gymnasticam, qualis nunc est; nam antiqua ne scientiam quidem habuit temperationis, sed robur solum exercitavit. Exercebantur veteres alii gravibus oneribus portandis, alii de celeritate certantes cum equis et leporibus, alii ferrum in massam condensatum erigentes et flectentes, alii bubus juncti robustis et vehicularibus, alii tauros, alii vel leones collo retracto domantes. Sic quidem Polymestores, Glauci, Alesiae et Polydamas Scotussaeus. Tisandrum vero, pugilem Naxium, circa promontoria insulae natantem promovebant manus per magnum maris spatium, dum inter natandum exercentur et exercent. Fluviis autem et fontibus lavabantur et dormiebant humi, alii extensi in pellibus, alii in lectis, quorum materiam ex pratis collegerant. Cibi illis erant mazae et panes non cocti neque fermentati, carnes autem boum, taurorum et caprorum eos nutriebant, nec non capreae. Oleastri et lentisci oleo se inungebant; unde sine aegrotatione exercebantur et sero senescebant, certabantque alii per octo, alii per novem Olympiadas, atque inter gravis armaturae milites exercebant, et pro muris pugnabant, ne in hoc quidem genere deteriores, sed praemiis ornati et tropaeis et praeparantes sese bellicis ad athletica, athleticis ad bellica opera.

XLIV. Ex quo autem haec commutata sunt et facti militiae osores ex militantibus, pigri ex impigris, molles ex duratis, et Sicula heluatio praevalere coepit, enervata sunt stadia idque multo magis, posteaquam delinimenta immixta sunt gymnasticae. Delicias induxit primum ars medica, consultricem addens artem bonam quidem, sed molliorem quam quae ad athletas pertineret, praeterea desidiae magistra, jubens ante exercitia

ναι, Myna teste παραπεμπόμενον.

14. ποταμοὶ δ' αὐτοὺς ἔλουον em. ποτ. τε αὐτοὺς ἔλ. AE. οὓς δὴ ποταμοὶ ἔλουον M.

17. ἄπεπτοι καί A. ἄπ. τε καί ME.

18. ταύρεια καί in A. margini adscriptum est.

19. ἔβοσκε — λίπα AE. ἔβοσκε καὶ ἐχρίοντο λίπα M.

20. αὑτοὺς em. Dar. αὐτούς AE.

XLIV. 5. κολακευτική γ' M. κολακ. τε A. κολακευτική E. κολ. τις conj. Cob. — τῇ γυμναστικῇ AE. γυμναστικῇ M. — πρῶτα AE. πρῶτον M.

6. παραστησαμένη AE. παρισταμένη M. — ξύμβουλον — μαλακωτέραν AE. ξύμβουλος ἀγαθὴ μὲν τέχνη μαλακωτέρα M.

ἧσθαι σεσαγμένους, οἷον ἄχθη λιβυκὰ ἢ αἰγύπτια, ὀψοποιούς τε καὶ μαγείρους ἥδοντας παραφέρουσα, ὑφ' ὧν λίχνοι τ' ἀποτελοῦνται καὶ κοῖλοι τὴν γαστέρα, ἄρτοις τε μηκωνείοις καὶ ἀπεπτουμένοις ἑστιῶσα, ἰχθύων παρανομωτάτης βρώσεως ἐμφοροῦσα καὶ φυσιολογοῦσα τοὺς ἰχθῦς ἀπὸ τῶν τῆς θαλάσσης δήμων, ὡς παχεῖς μὲν οἱ ἐξ ἰλύων, ἁπαλοὶ δ' οἱ ἐκ πετρῶν, κρεώδεις δ' οἱ πελάγιοι, λεπτούς τε βόσκουσι θαλάμαι, τὰ φυκία δ' ἐξιτήλους· ἔτι τε τὰ χοίρεια τῶν κρεῶν ξὺν τερατολογίᾳ ἄγουσα· μοχθηρὰ μὲν γὰρ ἡγεῖσθαι κελεύει τὰ ἐπὶ θαλάττῃ συβόσια διὰ τὸ σκόροδον τὸ θαλάττιον, οὗ μεστοὶ μὲν αἰγιαλοί, μεσταὶ δὲ θῖνες, φυλάττεσθαι δὲ καὶ τὰ ἀγχοῦ ποταμῶν διὰ τὴν καρκίνων βρῶσιν, μόνων δ' ἀναγκοφαγεῖν τῶν ἐκ κρανείας τε καὶ βαλάνου.

XLV. Τὸ δ' οὕτω τρυφᾶν δριμὺ μὲν καὶ ἐς ἀφροδισίων ὁρμὰς, ἦρξε δ' ἀθληταῖς καὶ τῆς ὑπὲρ χρημάτων παρανομίας καὶ τοῦ πωλεῖν τε καὶ ὠνεῖσθαι τὰς νίκας· οἱ μὲν γὰρ ἀποδίδονται τὴν ἑαυτῶν εὔκλειαν δι', οἶμαι, τὸ πολλῶν δεῖσθαι, οἱ δ' ὠνοῦνται τὸ μὴ ξὺν πόνῳ νικᾶν διὰ τὸ ἁβρῶς διαιτᾶσθαι. καὶ ἀργυροῦν μὲν ἢ χρυσοῦν περισπῶντι ἀνάθημα ἢ διαφθείροντι θάνατον οἱ νόμοι οἱ περὶ ἱεροσυλίας ὄντες προστάττουσι, στέφανον δ' Ἀπόλλωνος ἢ Ποσειδῶνος, ὑπὲρ οὗ καὶ αὐτοὶ οἱ θεοὶ μέγα ἤθλησαν, ἄδεια μὲν ἀποδίδοσθαι, ἄδεια δ' ὠνεῖσθαι, πλὴν ὅσα Ἠλείοις ὁ κότινος ἄσυλος μένει κατὰ τὴν ἐκ παλαιοῦ δόξαν· οἱ δ' ἄλλοι τῶν ἀγώνων οὔπω ὧδε· ἓν ἐκ πολλῶν εἰρήσθω μοι, ἐν ᾧ πάντα· παῖς ἐνίκα πάλην ἴσθμια, τρισχιλίας ἑνὶ τῶν ἀντιπάλων ὁμολογήσας ὑπὲρ τῆς νίκης. ἥκοντες οὖν τῆς ὑστεραίας εἰς τὸ γυμνάσιον ὁ μὲν ἀπῄτει τὰ χρήματα, ὁ δ' οὐκ ὀφείλειν ἔφη· κεκρατηκέναι γὰρ δὴ ἄκοντος. ὡς δ' οὐδὲν ἐπέραινον, ὅρκῳ

12. ἀπεπτουμένοις em. Kays. ἀπεπτημενοις libri (cfr. LVIII, 16). Boisson. ad Philostr. epist. p. 195 dicit: „propono quod esse videtur aptius, εὐπεπτημένοις, digestibilibus. Notum saepe α et ευ permutari.“ Sed rectius tum legeretur εὐπεπτουμένοις.

16. θαλάμαι em. Kays. In apogr. Dar. teste θαλείαις, Myna teste θηλείαις. In M. θαλῖαι et margini adscriptum ἤγουν αἰγιαλοί.

18. μὲν γὰρ A. γὰρ M. μέν E.

21. ἀναγκοφαγεῖν M. ἀνάγκη φαγεῖν AE.

XLV. 1. τρυφᾶν AE. τρυφῆς M.

2. ὁρμάς M. ὁρμήν AE. — καὶ τῆς M. καὶ τὸ τῆς AE.

3. τοῦ πωλεῖν M. τὸ πωλεῖν AE.

4 γὰρ ἀποδίδονται M. γὰρ καὶ ἀποδ. AE.

6. Quae leguntur inde a verbo καὶ ἀργυροῦν usque ad πάρεισι (v. 27).

sedere fartos, tamquam pondera Libyca et Aegyptia, coquos et pistores voluptatis causa inferens, qui gulosos et voraces reddunt, panibus papavereis et ad concoquendum difficilibus alens, piscium esu illicito ventrem obruens atque explicans eorum naturam ex tribubus maris: esse enim pingues in paludosis locis, molles in saxosis, carnosos in alto mari, in latebris tenues ali, in alga insipidos; quin etiam suillas carnes mirabiliter producens; praecipit enim, ut noxios habeamus greges prope mare pastos propter allium marinum, quo plena sunt litora, plenae arenae, ut vero etiam greges, qui pascuntur juxta fluvios, propter cancrorum esum caveamus, solos commendans athletico victui qui aluntur corno et glande.

XLV. Haec luxuries irritat quidem et ad venerias voluptates, at pellexit quoque ad illicita athletas quaestus causa, ut victorias venderent emerentque; alii enim gloriam suam nundinantur, quia multis egent, ut mihi videtur, alii nullius laboris victorias emunt, quia delicate vivunt. Aurum argentumve votivum auferenti vel corrumpenti leges de sacrilegio mortem intentant, coronam autem Apollinis vel Neptuni, de qua ipsi etiam dii fortiter certaverunt, licet vendere, licet emere, nisi quod Eleis oleaster sanctus manet de sententia a majoribus accepta; in ceteris autem ludis non est ita; unum ex multis a me dictum esto, in quo totum cernitur. Puer vicit luctator in Isthmiis, uni adversariorum ter mille drachmas pro victoria pollicitus. Postridie igitur quum in gymnasium venissent, alter pecuniam postulavit, alter se debere negavit; superasse enim invitum. Ubi nihil proficiebant, rem ad jusjurandum rejiciunt, et quum in

desunt in M. — καὶ ἀργυροῦν — Ἀπόλλωνος em. καὶ ἀργυροῦν μὲν ἢ χρυσοῦν περισπῶντι ἀνάθημα ἢ διαφθείροντι ὀργὴν οἱ νόμοι καὶ ἐν ἱεροσυλίαις ὄντος . . . στέφουσι δὲ Ἀπόλλωνος A. καὶ ἀργ. μὲν ἢ χρ. περισπ. ἀνάθημα ἢ διαθείροντι (sic) ὀργὴν οἱ Νόμοι οἱ περὶ ἀναθημάτων καὶ ἐν ἱεροσυλίαις ὄντες ἐπάγουσι· στέφανον δ' Ἀπόλλωνος E. (ἐπάγουσι a Myna propositum). Cf. Cob. p. 14 sqq.

9. αὐτοὶ οἱ em. αὐτοί τε οἱ AE.
12. ἀγώνων οὔπω ὧδε em. ἀγώνων ὅπερ ὧδε A. ἀγώνων· ὅδε (sic) E.
13. πάντα· παῖς em. Cob. πάντα παῖς AE.
14. πάλην em. Cob. κατὰ πάλην AE.
15. ἥκοντες A. ἥκοντος E.
17. ἐπέραινον em. Cob. ἐπέραινεν AE.

ἐπιτρέπουσι, καὶ παρελθόντες ἐς τὸ τοῦ Ἰσθμίου ἱερὸν ὤμνυε δημοσίᾳ ὁ τὴν νίκην ἀποδόμενος, πεπρακέναι μὴν τοῦ θεοῦ τὸν ἀγῶνα· τρισχιλίας γὰρ ὡμολογῆσθαί οἱ. καὶ ὤμνυε ταῦτα λαμπρᾷ τῇ φωνῇ, μηδ' ἀσαφεῖ δηλώσας· ὅσῳ γὰρ ἀληθέστερα, εἰ οὐδ' ἄνευ μαρτύρων, τοσῷδ' ἀνιερώτερα καὶ ἐπιῤῥητότερα. ὤμνυε δ' Ἰσθμοῖ καὶ τοῦτο κατ' ὀφθαλμοὺς τῆς Ἑλλάδος. Τί μὲν οὐκ ἂν ἐν Ἰωνίᾳ, τί δ' οὐκ ἂν ἐν Ὀλυμπίᾳ γένοιτ' ἐπ' αἰσχύνῃ τοῦ ἀγῶνος; Οὐκ ἀφίημι τοὺς γυμναστὰς [καὶ ἀθλητὰς] ἐπὶ τῇ διαφθορᾷ ταύτῃ· πάρεισι μὲν γὰρ μετὰ χρημάτων ἐπὶ τὸ γυμνάζειν, καὶ δανείζοντες τοῖς ἀθληταῖς ἐπὶ τόκοις μείζοσιν ἢ ὧν δανείζονται ἔμποροι θαλαττεύοντες τῆς μὲν τῶν ἀθλητῶν δόξης ἐπιστρέφονται οὐδὲν, τοῦ δὲ πωλεῖν τε καὶ ὠνεῖσθαι ξύμβουλοι γίγνονταί σφισι, προνοοῦντες τοῦ ἑαυτῶν κέρδους. Καὶ ταυτὶ μὲν κατὰ καπηλευόντων εἰρήσθω μοι· καπηλεύουσι γάρ που τὰς τῶν ἀθλητῶν ἀρετὰς, τὸ ἑαυτῶν εὖ τιθέμενοι.

XLVI. Ἁμαρτάνουσι δὲ κἀκεῖνοι, οἳ παῖδα ἀθλητὴν ἀποδύσαντες γυμνάζουσιν ὡς ἤδη ἄνδρα, τήν τε γαστέρα προβαρύνειν κελεύοντες καὶ βαδίζειν μεταξὺ τοῦ γυμνάζεσθαι καὶ ἐρεύγεσθαι, δι' ὧν ὥσπερ οἱ κακῶς παιδεύοντες ἀφαιροῦνται τὸν παῖδα τὸ νεοτήσιον σκίρτημα, ἀργίαν γυμνάζοντες καὶ ἀναβολὰς καὶ νωθροὺς εἶναι καὶ ἀτολμοτέρους τῆς αὐτῶν ἀκμῆς. κίνησιν ἐχρῆν γυμνάζειν, ὡς ἡ παλαίστρα· [κίνησιν δὲ λέγω τήν τ' ἀπὸ τῶν σκελῶν ὁπόση ἐκ μαλαττόντων, τήν τ' ἀπὸ τῶν χειρῶν, ὁπόση ἐκ τριβόντων.] καὶ παρακροτείτω ὁ παῖς, ἐπειδὴ ἀγερωχότερα τὰ τούτων γυμνάσια. τὸν Φοίνικα Ἕλικα ἥδ' ἡ ἰδέα ἐγύμναζεν, οὐκ ἐν παισὶ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐς ἄνδρας ἥκοντα, καὶ λόγου θαυμασιώτερος ἐγένετο παρὰ πάντας οὓς οἶδα τὴν ῥαστώνην ἐκμελετῶντας ταύτην.

XLVII. Προσεκτέα δ' οὐδὲ ταῖς τῶν γυμναστῶν τετράσιν, ὑφ' ὧν ἀπόλωλε τὰ ἐν γυμναστικῇ πάντα. ἡγώ-

18. ἐπιτρέπουσι em. Cob. τρέπουσι AE. — τὸ τοῦ Ἰσθμίου em. τὸ τοῦ ἰσθμοῦ AE. τὸ Ἰσθμοῖ conj. Cob.
19. μήν em. μέν AE.
20. ὡμολογῆσθαι em. Cob. ὁμολογεῖσθαι A. ὡμολογεῖσθαι E. — ὤμνυε em. ὡμολόγει AE.
22. γάρ A. γὰρ ἄν E.
23. Ἰσθμοῖ E. Ἰασοῖ A. — τοῦτο em. ταῦτα AE.
25. τοῦ ἀγῶνος em. αἰῶνος A. τοῦ αἰῶνος E.
26. καὶ ἀθλητὰς ejeci cum Cob.
28. δανείζοντες AE. δανείζουσι M.
29. ἢ ὧν δανείζονται ἔμποροι em. ἢ ὧν ἔμπ. AE. μείζοσιν ὧν τελοῦσιν ἔμποροι conj. Cob. — θαλαττεύοντες. Boisson. ad Phil. epist. p. 201 proponit οἱ θαλαττ.
32. κατὰ AE. περί M.

Neptuni Isthmii templum ingressi essent, is qui victoriam vendiderat, publice juravit, sane se dei certamen nundinatum esse; ter mille enim drachmas sibi promissas esse. Idque jurabat voce clara neque obscura indicans; atqui quo verius erat, siquidem nec sine testibus proferebat, eo infamior impietas. Jurabat autem in Isthmo idque in conspectu Graeciae. Quidni in Jonia, quidni Olympiae fiat cum dedecore agonis? Neque absolvo gymnastas hujus corruptionis causa, veniunt enim cum pecunia ad exercitationes, et fenerantes athletis gravioribus usuris, quam quibus mutuantur mercatores maritimi, famam athletarum nihil curant, at vendendi et emendi auctores iis existunt, prospicientes suo ipsorum lucro. Et haec quidem in cauponantes a me dicta sint; cauponantur enim athletarum virtutes, suis rebus consulentes.

XLVI. Sed peccant etiam illi, qui puerum athletam veste exutum exercent, acsi jam vir esset, ventrem ante onerare jubentes et gradi inter exercendum atque eructare, quibus rebus sicut mali educatores puero hilaritatem juvenalem adimunt, segnitiam exercentes, moras, tarditatem et ut ignaviores sint, quam pro aetatis flore. Motionem debebant exercere, sicut palaestra. Puer simul manus complodat; nam talium exercitia sunt fervidiora. Helix Phoenix hac ratione non puer tantum exercebatur, sed etiam quum vir factus esset, et supra quam dici potest admirabilis fuit praeter omnes quos novi alacritatem illam exercitantes.

XLVII. Neque gymnastarum t e t r a d i b u s indulgendum est, quibus omnis res gymnastica pessumdata est.

XLVI. 1. οἳ παῖδα ἀθλητήν em. Dar. παῖδα ἀθλητῶν AE. κἀκεῖνο· παῖδα conj. Cob. — Haec verba et quae sequuntur usque ad παιδεύοντες (v. 4) desunt in M.
5. ἀφαιροῦνται M. ἀφελόντες AE. — Quae inde ab verbo σκίρτημα usque ad λόγου θαυμασιώτερος (v. 13) leguntur, desunt in M.
8. κίνησιν — τριβόντων ejeci.
10. ἐκ τριβόντων A. In edit. dicit Mynas, se haec verba addidisse.
11. ἤδε ἡ em. Dar. ἤδε AE.
13. λόγου-ταύτην AE. λόγου θαυμ. ὁ φοίνιξ Ἕλιξ ἐγένετο — ταύτην M.
XLVII. Quae in hoc capite et capitis sequentis initio usque ad verba τοὺς μὲν δή leguntur, desunt in M.
1. οὐδέ em. οὔτε AE.
2. ἡγώμεθα em. ἡγούμεθα AE.

μεθα δὲ τὴν τετράδα κύκλον ἡμερῶν τεττάρων, ἄλλο ἄλλην πράττουσαν· ἡ μὲν γὰρ παρασκευάζει τὸν ἀθλητὴν, ἡ δ' ἐπιτείνει, ἡ δ' ἀνίησιν, ἡ δὲ μεσεύει. ἔστι δὲ τὸ παρασκευάζον γυμνάσιον ξύντομος πρὸς βραχὺ καὶ ταχεῖα κίνησις, ἐγείρουσα τὸν ἀθλητὴν καὶ τῷ μέλλοντι μόχθῳ ἐφιστᾶσα, τὸ δ' ἐπιτεῖνον ἔλεγχος ἀπαραίτητος τῆς ἐναποκειμένης ἰσχύος τῇ ἕξει, ἡ δ' ἄνεσις ὡς ἐν ὥρᾳ κίνησιν καὶ ξὺν λόγῳ ἀνακτωμένη, ἡ δὲ μεσεύουσα τῶν ἡμερῶν διαφεύγειν μὲν τὸν ἀντίπαλον, προφυγόντος δὲ μὴ ἀνιέναι διδάσκει. καὶ τὴν τοιάνδ' ἰδέαν πάντα ἁρμονικῶς γυμνάζοντες καὶ τὰς τετράδας ταύτας ὧδ' ἀνακυκλοῦντες ἀφαιροῦνται τὴν ἐπιστήμην τοῦ ξυνιέναι τοῦ ἀθλητοῦ τοῦ γυμνοῦ, καὶ ὅσα ἱκανὰ μὲν σιτία.

XLVIII. Λυπεῖ δ' οἶνος κλοπαί τε πάλιν σιτίων καὶ ἀγωνίαι καὶ κόποι καὶ πλείω ἕτερα, τὰ μὲν ἑκούσια, τὰ δ' ἀκούσια. πῶς ἰασόμεθα τοῦτον τετράζοντες καὶ ληροῦντες; τοὺς μὲν δὴ ὑπερσιτήσαντας ὀφρύς τε δηλώσει βαρεῖα καὶ κοῖλον ἆσθμα καὶ κύαθοι κλειδῶν ἀνεστηκότες καὶ οἱ πλάγιοι κενεῶνες ὄγκου τι ἐνδεικνύμενοι· τοὺς δ' ὑποίνους γαστήρ θ' ἑρμηνεύσει περιττὴ καὶ αἷμα ἱλαρώτερον καὶ ἰκμὰς ἡ μὲν κενεῶνος, ἡ δ' ἐπιγουνίδος. τοὺς δ' ἐξ ἀφροδισίων ἥκοντας γυμναζομένους μὲν πλείω ἐλέγξει· τὴν ἰσχύν τε γὰρ ὑποδεδωκότες καὶ στενοὶ τὸ πνεῦμα καὶ τὰς ὁρμὰς ἄτολμοι καὶ ἀπανθοῦντες ὑπὸ τῶν πόνων καὶ τὰ τοιαῦτα ἁλίσκονται· ἀποδύντας δὲ κλεῖς τ' ἂν ἐνδείξαιτο κοίλη καὶ ἰσχίον ἄναρμον καὶ πλευρὰ ὑποχαράττουσα καὶ ψυχρότης αἵματος· ὧν εἰ ἐφαπτοίμεθα, οὐδ' ἂν εἴη στεφανηφόρος ἀγωνία· λεπτὰ μὲν τούτοις ὑπώπια, λεπτὴ δὲ πήδησις καρδίας, λεπτοὶ δ' ἱδρώτων ἀτμοὶ, λεπτοὶ δ' ὕπνοι ἰθύνοντες τὰ σιτία, βολαί τ' ὀφθαλμῶν πεπλανημέναι καὶ τὸ ἐρᾶσθαι δοκούντων ἀποσημαίνουσαι.

XLIX. Οἱ δ' ὀνειρώττοντες, ἀποκάθαρσις μὲν τῆς ἐπιπολαζούσης εὐεξίας, ὁρῶνται δ' ὅμως ὕπωχροι καὶ δρο-

6. ξύντομος E. σύντονος A.
7. τῷ μέλλοντι em. Dar. ξὺν τῷ μέλλ. AE.
9. ἡ δ' ἄνεσις em. Dar. ἡ ἄνεσις AE. — ἐν ὥρᾳ em. ὥρᾳ A. ὥρα E.
10. κίνησιν E. κίνησις A.
11. τὸν ἀντίπαλον, προφυγόντος em. Dar. τῶν ἀντιπάλων, προσφυγόντων AE.
12. διδάσκει adjecit Dar. — πάντα em. πᾶσαν AE.
13. γυμνάζοντες em. Dar. γυμνάζειν AE.
XLVIII. 1. τε πάλιν em. Dar. δὲ πάλιν libri.
3. ληροῦντες em. κληροῦντες AE.
4. ὑπερσιτήσαντας em. Cob. ὑπερσιτίσαντας AE. Ab hoc verbo usque ad περικυβιστῶντες (L, 13) omnia leguntur in M.

Quatuor dierum orbem habeamus tetradem, aliud quid alio die facientem; primus enim athletam praeparat, secundus intendit, tertius remittit, quartus medium tenet. Praeparans exercitium est in artum collecta et incitata motio, excitans athletam et ad imminentem laborem convertens; intendens exercitium est tentatio non detrectanda roboris in corpore reconditi, remissio suo tempore et cum ratione motionem restaurans; dies medium tenens subterfugere quidem adversarium, fugientem autem non dimittere docet. Ad hunc modum omnia congruenter exercentes et tetrades illas sic in orbem versantes tollunt scientiam spectandi athletam nudum et quinam idonei sint cibi.

XLVIII. Nocet vinum, fraudes rursus ciborum, timores, defatigatio pluraque alia partim voluntaria partim involuntaria. Quomodo tali medebimur de tetradibus gingrientes atque ineptientes? Voraces supercilia indicabunt gravia, densa, gravis anhelitus, cyathi e clavicula prominentes, obliqua ilia nonnihil tumoris habentia; vinosos venter significabit obesior, sanguis alacrior, humor tum inguinis tum genuum. Voluptatibus veneriis fruitos, quum exercentur, plura prodent; vi enim deteriores, spiritu angustiore pressi, parum audentes, laboribus marcescentes, et quae sunt ejus generis, deprehenduntur; nudatos eos prodat cavum jugulum, coxendix laxa, costae paulum secantes, frigidus sanguis. Quos si attingamus, non sit certamen corona dignum. Exilia his sunt subocularia, exilis cordis impulsus, exiles sudoris vapores, exiles somni, cibos concoquentes, oculorum ignes errabundi et quicquid videatur amare eos significantes.

XLIX. Si qui seminis profusione laborant, abundantis purgatio est valetudinis, videntur tamen subpal-

6. *ἐνδεικνύμενοι* ME. *ἐνδεικνύμενα* A.
7. *ἱλαρώτερον* libri. *χλιαρώτερον* conj. Cob.
11. *ἀπανθοῦντες* M. *ἐπανθοῦντας* A. *ἐπανθοῦντες* E. — *ὑπὸ τῶν πόνων* em. Cob. *τῶν πόνων* libri.
12. *ἁλίσκονται* em. *ἁλίσκεσθαι* libri. — *ἐνδείξαιτο* M. *ἐνδείξηται* AE.
13. *ἄναρμον* AE. *ἄναιμον* M.
14. *ὧν — ἀγωνία* M. *εἰ ἐφαπτοίμεθα. Οὓς δὲ ἂν στέφοι ἀγωνία* A. *εἰ ἐφαπτοίμεθα. Οὓς δ' οὐκ ἂν στέφοι ἀγωνία* E.
17. *πεπλανημέναι* ME. *πεπαλημένοι* A.
18. *ἐρᾶσθαι* ME. *ὁρᾶσθαι* A.
XLIX. 1. *μὲν τῆς* MA. *μὲν αὐτῶν τῆς* E. In apogr. Mynas teste Dar. dicit, addendum esse *αὐτῶν*.

σίζοντες καὶ ὑποδεέστεροι μὲν τὴν ἰσχὺν, εὔτραφεῖς δ' ὑπὸ τοῦ καθεύδειν καὶ ἀνεύθυνοι τὸ ἰσχίον καὶ διαρκεῖς τὸ πνεῦμα. ἐν χώρᾳ τε τῶν ἀφροδισιαζόντων ὄντες, οὐ ταὐτόν ἐστιν· οἱ μὲν γὰρ καθαίρονται τὴν ἕξιν, οἱ δὲ τήκονται.

L. Κόπων δ' ἀγαθὴ μάρτυς ἥ τ' ἔξωθεν περιβολὴ τοῦ σώματος, λεπτοτέρα ἑαυτῆς δοκοῦσα, καὶ ἀνοιδοῦσα φλέψ καὶ κατηφὴς βραχίων καὶ τὰ μυώδη κατεσκληκότα. οἱ μὲν δὴ ὑπερσαρκήσαντες, ἤν τε κοῦφοι τύχωσιν, ἤν τε τῶν βαρυτέρων ἀγωνισταὶ, μεταχειριστέοι ταῖς ἐς τὸ κάτω τρίψεσιν, ἵνα τῶν κυριωτέρων τὰ περιττὰ ἀπάγοιτο· γυμναστέοι δὲ πένταθλοι μέν τινα τῶν κούφων, δρομεῖς δὲ μὴ ξυντείνοντες, ἀλλὰ σχολαῖοι καὶ μεῖζόν τι διαβαίνοντες, πύκται δ' ἀκροχειριζέσθων ἐλαφροί τε καὶ ἀερίζοντες. πάλη δὲ καὶ παγκράτιον, ὀρθοὶ μὲν καὶ οἵδε· ἀλλ' ἀνάγκη κυλίεσθαι· κυλιέσθων μὲν, ἀλλ' ἐπικείμενοι μᾶλλον ἢ ὑποκείμενοι, καὶ μηδαμῇ περικυβιστῶντες, ὡς μὴ ἄν πώς τινι ἕλκει πονοῖεν τὸ σῶμα. μεταχειριζέσθων δὲ γυμναστῇ κοῦφοί θ' ὁμοίως καὶ βαρεῖς διὰ μετρίων τρίψεων τῶν κάτω μάλιστα τοῦ τ' ἀπομάττειν λιπαίνοντα.

LI. Οἶνος δὲ περιττεύσας ἀθλητῶν σώμασιν, ἱδρῶτος πολλοῦ πάντα μεστὰ ὄντα, διὰ τῶν γυμνασίων ἐκκαλεῖται· οὔτ' ἄρ' ἐπιγυμνάζειν χρὴ τοὺς τοιούτους οὔτ' ἀνιέναι· τὸ γὰρ διεφθορὸς ὑγρὸν ἀποχετεύειν ἄμεινον, ὡς μὴ τὸ αἷμα ἀπ' αὐτοῦ κακουργοῖτο. ἀποματτέτω δ' ὁ γυμναστὴς καὶ ἀποστλεγγιζέτω ξυμμέτρῳ χρώμενος κόνει, ὡς μὴ ἀποφράττοιντο αἱ ἐκβόλαι τοῦ ἱδρῶτος.

LII. Τοὺς δ' ἐξ ἀφροδισίων ἄμεινον μὲν μὴ γυμνάζειν· οἱ γὰρ στεφάνων καὶ κηρύκων αἰσχρὰν ἡδονὴν ἀλλαξάμενοι ποῦ ἄνδρες; εἰ δ' ἄρα γυμνάζοιντο, ὑπὲρ νουθεσίας γυμναζέσθων, ἐλεγχόμενοι τὴν ἰσχὺν καὶ τὸ πνεῦμα·

5. οὐ ταὐτόν em. Kays. ταὐτόν libri.
6. ἐστιν ME. εἰσιν A. — καθαίρονται — τήκονται AE. — καθαίροντες — τήκοντες M.
L. 4. ὑπερσαρκήσαντες em. ὑπερσαρκίσαντες E. ὑπερσιτίσαντες MA. — κοῦφοι AE. κούφων M.
5. τῶν βαρυτέρων AE. βαρυτέρων M.
7. μέν τινα τῶν M. μέν τι ἀπὸ τῶν AE.
10. οἵδε· ἀλλ' ἀνάγκη M. οἵδε, μᾶλλον δὲ ἀνάγκη AE.
12. ὡς μὴ ἂν usque ad κακουργοῖτο (LI, 5) desunt in M. — πώς em. πω AE.
13. μεταχειριζέσθων δέ em. (cf. v. 5.) μετερχέσθων τε AE.
14. διὰ μετρίων em. τῶν διὰ μετρίων ἐλαίου τρίψεων A. τῶν διὰ μετρίων τρίψεων E.

lidi et ad sudorem proclives ac robore minus valentes, etsi obesi sunt multo somno coxendixque eorum haud improbanda et sufficiens spiritus. Ac quum comparabiles sint veneriis, tamen differunt, quippe hi purgant naturam, illi attenuant.

L. Lassitudinem satis testatur figura corporis tenuior visa quam revera est, arteria intumescens, brachium flaccidum, musculi rigidi. Iis, qui corpore sunt saginato, sive leviora sive graviora agitant exercitia, adhibendae sunt frictiones inferiorum partium, ut abundantia ex potioribus deducantur; exerceant autem, si pentathli sint, nonnulla leviora, si cursores ita ut non contendant, sed otiose et magnis gradibus incedant, si pugiles, ut extremis digitis expedite suspensoque gradu pugnent. Lucta autem et pancratium, erecto corpore et isti. At, inquit, volvantur oportet. Volvantur quidem, verum supra potius jacentes quam infra, neve in caput se dejiciant, ut ne quod vulnus corpori inferatur. Adhibeantur a gymnaste in levibus aeque ac gravibus exercitiis modicae inferiorum maxime partium frictiones et abstergeat oleo inunctos.

LI. Vinum athletarum corporibus suppeditans, ubi multo sudore omnia plena sunt, exercitiis elicitur; neque nimis neque remissius eos exerceri oportet; corruptum humorem educere satius est, ne sanguis eo vitietur. Abstergeat et destringat eos gymnasta modico usus pulvere, ne sudoris effusio obstruatur.

LII. Venerios praestat non exercere; qui enim coronas et praeconum renunciationem foeda voluptate venditant, num sunt viri? Sin exerceantur, ita hoc fiat, ut castigentur, quum propter robur et spiritum vitupe-

15. *τοῦτ' ἀπομάττειν* em. *καὶ τοῦ τε ἀπομ.* A. *καὶ τοῦτ' ἀπομ.* E. — *λιπαίνοντα* em. *ἀπολιπαίνοντα* (correctum in *ἀπολιπαίνοντες*) A. *ἀπολιπαίνοντες* E.

LI. 1. *ἱδρῶτος — μεστά* em. Dar. *ἱδρῶτος πολλοῦ πάντα μεστοῦ* (correctum in *μεστά*) A. *ἱδρῶτός τε πολλοῦ ταῦτα μεστά* E.

2. *διὰ τῶν* em. Dar. *τῶν* AE.

3. *οὔτ' ἄρ'* em. *οὔτε γάρ* libri. *οὔτε γε* conj. Dar.

5. *ἀποματτέτω* usque ad *ἀνίησιν* (LII, 13) exstant in M.

6. *ἀποστλεγγιζέτω* AE. *ἀποστελγιζέτω* M. — *κόνει* addidi de conj. *πηλῷ* adjecit Kays., *ἐλαίῳ* Dar., quod Mynas cogitatione supplet.

LII. 1. *τοὺς δ' ἐξ — ἄμεινον* ME. *εἰ δὲ ἐξ ἀφροδ. καὶ ἀμείνους* A.

2. *κηρύκων* M. *κηρυγμάτων* AE.

ταυτὶ γὰρ μάλιστα αἱ τῶν ἀφροδισίων ἡδοναὶ ἐπικόπτουσιν. Ἡ δὲ τῶν ὀνειρωττόντων ἕξις, ἀφροδίσια μὲν καὶ ταῦτα, ἀκούσια δ' ὡς ἔφην. γυμναστέοι δὲ ξὺν ἐπιμελείᾳ καὶ τὴν ἰσχὺν ὑποθρεπτέοι μᾶλλον, ἐπειδὴ ἐπιλείπει σφᾶς, κἀξικμαστέοι τοὺς ἱδρῶτας, ἐπειδὴ περιττοὶ τούτοις. ἔστω δ' ἐνδοσιμώτερα μὲν τὰ γυμνάσια, προηγμένα δ' ἐς μῆκος, ἵνα τὸ πνεῦμα ἐγγυμνάζοιντο. δεῖ δ' αὐτοῖς ἐλαίου ξυμμέτρου καὶ πεπαχυσμένου τῇ κόνει· τουτὶ γὰρ τὸ φάρμακον καὶ ξυνέχει τὸ σῶμα καὶ μετρίως ἀνίησιν.

LIII. Ἀγωνιῶντες δ' ἀθληταὶ θεραπευέσθων μὲν καὶ τὰς γνώμας λόγῳ παραθαρσύνοντί τ' αὐτοὺς καὶ παριστάντι, γυμναζέσθων δ' ἐν χώρᾳ τῶν ἀϋπνούντων τε καὶ μὴ εὐσίτων· εὖ τούτοις ἔχει τὸ ἁρμονικὸν γυμνάσιον· αἱ γὰρ περιδεεῖς γνῶμαι προθυμότεραί εἰσι μανθάνειν, ἃ προςήκει φυλάττεσθαι. Κόποι δ' οἱ μὲν αὐτόματοι νόσων ἀρχαί· καὶ χρὴ τοὺς μὲν ἐν πηλῷ καὶ παλαίστρᾳ πονήσαντας ἀνιέναι μακρῶς τε καὶ ὡς εἶπον, τοὺς δ' ἐν κόνει πεπονηκότας ἐπιγυμνάζειν τῆς ὑστεραίας ἐν πηλῷ ξὺν μικρᾷ ἐπιτάσει· ἡ γὰρ ἀθρόα μετὰ τὴν κόνιν ἄνεσις ἰατρὸς πονηρὸς κόπων· οὐ γὰρ θεραπεύει τὴν ἰσχὺν, ἀλλ' ἀποκρεμάννυσιν. Ἡ μὲν δὴ σοφωτέρα γυμναστικὴ καὶ ξυντείνουσα εἰς τὸν ἀθλητὴν τοιάδε ἂν εἴη.

LIV. Ἔλεγχος δὲ τῶν τετράδων, ἃς παρῃτησάμην, καὶ ἡ ἐπὶ Γερηνῷ τῷ παλαιστῇ διαμαρτία, οὗ τὸ σῆμα Ἀθήνησιν ἐν δεξιᾷ τῆς Ἐλευσῖνάδε ὁδοῦ. Ναυκρατίτης μὲν γὰρ ἦν οὗτος καὶ τῶν ἄριστα παλαισάντων, ὡς τὰ ἐπ' αὐτῷ δηλοῖ· Ἄριστα ἀγωνισάμενος· ἐτύγχανε μὲν οὗτος Ὀλύμπια νενικηκὼς· τρίτῃ δ' ἀπ' ἐκείνης ἡμέρᾳ πίνων καὶ τὴν ἑαυτοῦ νίκην τινὰς τῶν γνωρίμων ἑστιῶν ὀψοφαγίᾳ ἀήθει χρησάμενος κατηνέχθη τῷ ὕπνῳ. ἥκων οὖν τῆς ὑστεραίας ἐς τὸ γυμνάσιον ὡμολόγει πρὸς τὸν γυμναστὴν ὠμός τ' εἶναι πονήρως τ' ἔχειν πῃ· ὁ δ' ἠγρίαινέ τε

8. ὑποθρεπτέοι em. Cob. ἀποθρεπτέοι libri.
9. σφᾶς ΑΕ. σαφῶς Μ.
10. δ' ἐς ΑΕ. καὶ ἐς Μ.
11. ἐγγυμνάζοιντο Μ. ἐγγυμνάζοιτο ΑΕ.
13. μετρίως ἀνίησιν Μ. ἀνίησιν ΑΕ.
LIII. 1. ἀγωνιῶντες—γυμνάσιον desunt in M.
3. γυμναζέσθων δ' ἐν χώρᾳ em. (cf. XLIX, 5) γυμναζέσθω δὲ ἡ χώρα A. γυμναζέσθων δὲ, ἡ χώρα E.
4. αἱ γὰρ — φυλάττεσθαι exstant in M., ubi γάρ et εἰσι omissum est.
6. κόποι—ἂν εἴη (v. 13) desunt in M.
7. χρή em. ἀπόχρη ΑΕ. — ἐν πηλῷ em. Cob. πηλῷ ΑΕ.
9. ἐπιγυμνάζειν τῆς em. ἐπιγ.

rantur. Haec enim veneriae voluptates maxime infringunt. Semen emittentium quod attinet conditionem, etiam illud est venerium quid, sed, ut dixi, non voluntarium. Exercendi autem accurate sunt roburque paulatim magis alendum, utpote quod eos deficiat, praeterea sudores exigendi, qui in iis nimii sunt. Molliora sint exercitia, at in longius tracta, ut spiritum exerceant. Opus habent oleo modico, quod pulvere sit densatum: quo remedio corpus et constringitur et mediocriter remittitur.

LIII. Timidorum athletarum animi quoque curentur oratione eos erigente et confirmante, exerceantur autem ipsi sicut insomnes et bene pasti; placet iis exercitatio ad artis formam ordinata; timidi enim sensus promtiores sunt ad discendum, quid opus sit cavere. Lassitudo spontanea morborum est initium; atque in luto et palaestra fatigatos oportet diutius remittere et sicut dixi, in pulvere autem defatigatos etiam postridie in luto exercere cum exigua intentione; subita enim post pulverem remissio est mala lassitudinis medica; neque enim corrigit robur, verum relaxat.

Sanior gymnastica et quae athletam spectet, haecce fuerit.

LIV. Tetrades, quas repudiavi, redarguit etiam illud peccatum in Gereno luctatore commissum, cujus sepulcrum Athenis est in dextra viae, quae Eleusinem ducit. Nam Naucratites is erat et ex optimis luctatoribus, ut ejus elogium indicat: optimus athleta. Hic quidem Olympia vicerat; tertio die post potans et propter victoriam suam nonnullos sodalium convivio excipiens ultra solitum heluatus est et obdormivit. Postridie igitur in gymnasium veniens gymnastae affirmabat cruditate laborare se et male habere; is vero exasperabatur

τε τῆς AE.

11. *πονηρὸς κόπων* em. Dar. *πονηρίας κόπτων* AE.

LIV. 2. *διαμαρτία* M. *ἁμαρτία* AE.

3. *τῆς Ἐλευσῖνάδε* M. *τῆς ἐς Ἐλευσῖνα* AE. — *Ναυκρατίτης — ἀγωνισάμενος* desunt in M.

4. *τὰ — δηλοῖ* em. *τὰ ὑπ' αὐτῷ γε* (*ὑφ' αὐτῷ* E.!) *δηλοῦσιν* libri. *τὸ ἐπ' αὐτῷ ἐπίγραμμα* conj. Cob.

5. *ἐτύγχανε — σιωπῶντος* (v. 14) insunt in M.

6. *μὲν οὗτος Ὀλ.* M., nisi quod legitur *Ὀλυμπία.* In AE. *μὲν ἐν Ὀλυμπίᾳ.*

7. *πίνων καὶ — τινας* em. *πίνων τὴν ἑαυτοῦ νίκην καί τινας* libri.

8. *κατηνέχθη τῷ ὕπνῳ* em. *ἀπηνέχθη τοῦ ὕπνου* libri. *κατηνέχθη ἐς ὕπνον* conj. Cob.

καὶ ξὺν ὀργῇ ἤκουε καὶ χαλεπὸς ἦν ὡς ἀνιέντι καὶ τὰς τετράδας διασπῶντι, ἔστ' ἀπέκτεινε τὸν ἀθλητὴν ἐν αὐτῷ τῷ γυμνάζειν [ἀγνωσίᾳ, οὐ προειπόντος, ἃ γιγνώσκειν ἔδει, καὶ σιωπῶντος].

Τοιῶνδε μὲν διὰ τετράδων τούτων καὶ ὧδε ἀγυμνάστου καὶ ἀπαιδεύτου γυμναστοῦ οὐ μέτρια πάθη· τὸ γὰρ τοιοῦδε ἀθλητοῦ ἁμαρτεῖν τὰ στάδια πῶς οὐ βαρύ; οἱ δ' ἀσπαζόμενοι τὰς τετράδας τί χρήσονται αὐταῖς ἐς τοὺς Ὀλυμπίασιν ἀγῶνας, παρ' οἷς κόνις μέν, ὁποίαν εἴρηκα, γυμνάσια δὲ προστεταγμένα, γυμνάζει δ' ὁ Ἑλλανοδίκης οὐ τῇ προῤῥήσει, ἀλλ' ἐπεσχεδιασμένα πάντα τῷ καιρῷ, μάστιγος καὶ τῷ γυμναστῇ ἐπηρμένης, ἵν' εἴ τι παρακελεύουσι πράττοιτο, κελεύουσι δ' ἀπαραίτητα, ὡς παραιτουμένοις ταῦτα ἕτοιμον Ὀλυμπίων εἴργεσθαι;

Περὶ μὲν δὴ τῶν τετράδων τοσαῦτα, οἷς ἑπόμενοι σοφίαν τε γυμναστικὴν ἐνδειξόμεθα καὶ τοὺς ἀθλητὰς ἐπιῤῥώσομεν, καὶ ἀνηβήσει τὰ στάδια ὑπὸ τοῦ εὖ γυμνάζειν.

LV. *Ἁλτὴρ δὲ πεντάθλων μὲν εὕρημα· εὕρηται δ' ἐς τὸ ἅλμα, ἀφ' οὗ δὴ καὶ ὠνόμασται· οἱ γὰρ νόμοι τὸ πήδημα χαλεπώτατον ἡγούμενοι τῶν ἐν ἀγῶνι τῷ τ' αὐλῷ προσεγείρουσι τὸν πηδῶντα καὶ τῷ ἁλτῆρι προσελαφρύνουσι· πομπός τε γὰρ τῶν χειρῶν ἀσφαλὴς καὶ τὸ βῆμα ἑδραῖόν τε καὶ εὔσημον εἰς τὴν γῆν ἄγει. τουτὶ δ' ὁπόσου ἄξιον, οἱ νόμοι δηλοῦσιν· οὐ γὰρ ξυγχωροῦσι διαμετρεῖν τὸ πήδημα, ἢν μὴ ἀρτίως ἔχῃ τοῦ ἴχνους· γυμνάζουσι δ' οἱ μὲν μακροὶ τῶν ἁλτήρων ὤμους τε καὶ χεῖρας, οἱ δὲ σφαιροειδεῖς καὶ δακτύλους· παραληπτέον δὲ καὶ κούφοις ὁμοίως καὶ βαρέσιν εἰς πάντα γυμνάσια πλὴν τοῦ ἀναπαύοντος.*

LVI. *Κόνις δ' ἡ μὲν πηλώδης ἱκανὴ ἀποῤῥύψαι καὶ ξυμμετρίαν δοῦναι τοῖς περιττοῖς· ἡ δ' ὀστρακώδης ἀνοῖξαί τ' ἐπιτηδεία καὶ ἐς ἱδρῶτα ἀγαγεῖν τὰ μεμυκότα, ἡ δ' ἀσφαλτώδης ὑποθάλπειν τὰ ἐπεψυγμένα· μέλαινα δὲ καὶ ξανθὴ κόνις γεώδεις μὲν ἄμφω καὶ ἀγαθαὶ μαλάξαι*

13. *γυμνάζειν ἀγνωσίᾳ — σιωπῶντος* em. et ejeci maximam partem. *γυμνάζεσθαι* (suprascriptum *γυμνάζειν*) *ἀγνωσία, οὐ προειπόντος ἃ γινώσκειν ἔδει καὶ σιωπῶντος* M. *γυμνάζειν. Ἀγνωσίας προειπ. ἅπερ* (correctum *ἃ*) *γυμνάζεσθαι ἔδει κ. σ.* A. *γυμνάζειν ἀγνωσίᾳ, οὐ προειπ. ἃ γυμνάζεσθαι ἔδει κ. σ.* E.

15. *τοιῶνδε — τοσαῦτα* (v. 25) desunt in M. — *διά* em. *δή* A. *δεῖ* E. — *τούτων καὶ - πάθη* em. *τούτων καὶ ὧδε ἀγυμνάστοις ἀπαίδευτον γυμνοῦ μετρίῳ πάθει* A. *τούτοις* (est conj. Mynae, cf. p. 123 editionis ipsius) *καὶ ὧδε ἀγυμνάστοις καὶ ἀπαίδευτον γυμνοῦ με-*

et cum ira audiebat infensusque erat ut remittenti et tetradas divellenti, donec interfecit athletam in ipso exercitio.

Per tetradas istas et tam malum ineruditumque gymnastam haud mediocris calamitas orta est; tali enim athleta orbari stadia nonne grave est? Tetradum autem fautores quomodo utentur iis ad certamina Olympica, in quibus est pulvis, quem dixi, et exercitia jubentur, exercet vero omnia hellanodices non ante dicta, verum subito per occasionem imperata, baculum etiam gymnasta sublatum tenente, ut, si quid praecipiant, peragatur, imperant autem ea, quae non detrectanda sint, quandoquidem ea detrectantibus promtum est ludis Olympicis arceri?

Haec de tetradibus dicta sint, quae secuti et artem esse gymnasticam demonstrabimus et athletas corroborabimus ac revigescent stadia diligenti exercitatione.

LV. Halter pentathlorum est inventum, inventus autem est ad saltum, unde etiam nomen habet; leges enim athleticae, quum habeatur saltus difficillimum certamen, salientem et tibiae cantu incitant et elevant haltere, qui firmissimus est manuum gubernator et gradum stabilem ac bene dimensum in terram deducit. Id quanti sit, demonstrant leges; non enim sinunt saltus fieri mensuram, nisi athletae gradus sit perfecte conformatus. Exercent autem longi halteres humeros et manus, rotundi etiam digitos, adhibendi autem et levibus pariter et gravibus ad omnia exercitia, excepto eo, quod ad remissionem instituitur.

LVI. Pulvis limosus inservit detersioni et reddit concinna quae nimia sunt, testaceus aperit et ad sudorem adigit occlusa, bituminosus leniter fovet refrigerata; niger vero et flavus, uterque terrenus, idonei sunt ad emolliendum et alendum; praeterea flavus nitidos red-

τρίφ πάθει E. οὐ μέτρια πάθη conj. Dar.

18. ἐς τοὺς Ὀλ. ἀγῶνας em. ἐς Ὀλύμπια νικῶντες AE.

20. ἑλλανοδίκης em. ἑλληνοδίκης AE.

22. ἐπηρμένης em. ἐπηρτημένης E. ἀπηρτημένης A. παρηρτημένης conj. Cob.

24. παραιτουμένοις em. Cob. παραιτουμένους ταῦτα A. παρ. ταῦτα E. — ἕτοιμον E. ἕτοιμοι A.

25. οἷς ἑπόμενοι — παίοντες (LVII, 7) inveniuntur in M. — οἷς AE. τούτοις M.

LV. 3. χαλεπώτατον em. Cob. χαλεπώτερον libri.

LVI. 5. γεώδεις AE. γεώδη M.

τε καὶ ὑποθρέψαι, ἡ δὲ ξανθὴ κόνις καὶ στιλπνοὺς ἐργάζεται καὶ ἡδίους ἰδεῖν, ὡς περὶ γενναίῳ τε καὶ ἠσκημένῳ σώματι. ἐπισκεδαννύναι δὲ χρὴ τὴν κόνιν ὑγρῷ τῷ καρπῷ καὶ διεστῶσι τοῖς δακτύλοις διαῤῥαίνοντα μᾶλλον ἢ ἐπιπάσσοντα, ἵν' ἐς τὸν ἀθλητὴν ἡ ἄχνη πίπτη.

LVII. Κώρυκος δ' ἀνήφθω μὲν καὶ πύκταις, πολὺ δὲ μᾶλλον τοῖς ἐπὶ τὸ παγκράτιον φοιτῶσιν, ἔστω δὲ καὶ κοῦφος μὲν ὁ πυκτικὸς, ἐπειδὴ κωρύκῳ γυμνάζονται μόναι αἱ τῶν πυκτῶν χεῖρες, ὁ δὲ τῶν παγκρατιαστῶν ἐμβριθέστερος καὶ μείζων, ἵνα γυμνάζοιντο μὲν τὴν βάσιν, ἀνθιστάμενοι τῇ τοῦ κωρύκου ἐπιφορᾷ, γυμνάζοιντο δ' ὤμους τε καὶ δακτύλους ἐς ἀντίπαλόν τι παίοντες. ἡ κεφαλὴ ἐναραττέτω, καὶ πάντα ὁ ἀθλητὴς ὑποκείσθω τοῦ παγκρατίου τὰ ὀρθὰ εἴδη.

LVIII. Εἱληθεροῦσι δ' οἱ μὲν ἀμαθῶς αὐτὸ πράττοντες ἐν ἅπαντι τῷ ἡλίῳ καὶ πάντας, οἱ δὲ ξὺν ἐπιστήμῃ καὶ λόγῳ, οὔτ' ἀεὶ καὶ ὁπόσοις λῷον· οἱ μὲν γὰρ βόρειοι τῶν ἡλίων καὶ οἱ νήνεμοι καθαροί τ' εἰσι καὶ εὔειλοι, ἅτε δὴ λευκοῦ ἐκβάλλοντες τοῦ αἰθέρος, οἱ δὲ νότιοί τε καὶ ἐκνεφίαι ὑγροί τ' εἰσὶ καὶ ὑπερκαίοντες, οἷοι ἐπιθρύψαι μᾶλλον τοὺς γυμναζομένους ἢ θάλψαι. τὰς μὲν δὴ εὐηλίους τῶν ἡμερῶν εἴρηκα· ἡλιωτέοι δ' οἱ φλεγματώδεις μᾶλλον, ἵνα τοῦ περιττοῦ ἐξικμάζοιντο, ἐπιχόλους δ' ἀπάγειν χρὴ δὴ τούτου, ὡς μὴ πυρὶ πῦρ ἐπαντλοῖτο. καὶ ἡλιούσθων οἱ μὲν προήκοντες ἀργοὶ κείμενοι καὶ πρόσειλοι κατὰ ταὐτὰ ὀπτωμένοις, οἱ δὲ σφριγῶντες ἐνεργοὶ καὶ γυμναζόμενοι πάντα καθάπερ Ἠλεῖοι νομίζουσι. τὸ δὲ πυριᾶσθαι καὶ ξηραλοιφεῖν, ἐπειδὴ τῆς ἀγροικοτέρας γυμναστικῆς ἔχεται, Λακεδαιμονίοις ἀφῶμεν, ὧν τὰ γυμνάσια οὔτε παγκρατίῳ οὔτε πυγμῇ εἴκασται. φασὶ δ' αὐτοὶ Λακεδαιμόνιοι μηδ' ἀγωνίας ἕνεκεν γυμνάζεσθαι τὴν ἰδέαν ταύτην, ἀλλὰ καρτερίας μόνης, ὅπερ δὴ μαστιγουμένων ἐστὶν, ἐπειδὴ νόμος αὐτοῖς ἐπὶ τοῦ βωμοῦ ξαίνεσθαι.

6. *στιλπνούς*. Ab hoc verbo incipit fragm. cod. Florent., quod habet omnia usque ad *ξαίνεσθαι*. (LVIII, 19.)
7. *ὡς περί* M. *ὥσπερ εἰ* A. *ὥσπερ ἐν* E.
8. *ἐπισκεδαννύναι* AEM. *ἐστί. σκεδαννύναι* F. — *ὑγρῷ*. In M. adscriptum est: *γρ. ἀσμίκτῳ*.
10. *πίπτη* AE. *πίπτοι* MF.
LVII. 1. *πολὺ δέ* AEM. *πολλοὶ δέ* F.
3. *κωρύκῳ* em. *καιροῦ* AE. *καιρου* F. *κωρύκου* conj. Kays. — In M. desunt verba *ἐπειδὴ — χεῖρες*.
7. *ἡ κεφαλὴ — λῷον* (LVIII, 3) desunt in M.
LVIII. 1. *εἱληθεροῦσι* em. Cob. *θέρους* AEF. Commendatur con-

dit et visu jucundiores, quale est nobile atque exercitatum corpus. Immittendus est autem pulvis madida manu et discretis digitis, ita ut irrores magis quam inspergas atque sic pulvisculus in athletae corpus incidat.

LVII. Corycus etiam pugilibus suspendatur, multo magis autem pancratium tractantibus, sit autem illis levior, quia coryco nonnisi manus pugilum exercentur, pancratiasticus vero ponderosior et major, ut discant et firmiter stare opponentes se impetui coryci, et humeros ac digitos exerceant, repellentes id, quod objicitur. Caput illidatur, et omnia pancratii genera, quae erecto corpore peraguntur, subeat athleta.

LVIII. Insolant alii imperite id facientes in quovis sole atque omnes, alii cum scientia et ratione, nec omnes et eos tantum, quibus utile. Boreales enim soles et ventis carentes puri sunt et calidi, quippe liquido aethere erumpentes, notii autem et ecnephiae humidi sunt et nimis urentes, ut enervent magis athletas quam foveant. Apricos igitur dies indicavi. Soli autem exponantur pituitosi maxime, ut humore liberentur abundanti, biliosi contra inde abducantur, ne ignis igni infundatur. Et insolentur provectiores ita, ut otiose jaceant atque ad solem conversi, quasi assentur, aetate autem vigentes ita, ut impigri sint et omnia exerceant, quae Elidenses consueverunt. Ex camino autem incalescere et sicca unctione uti, quoniam ad rudiorem ista gymnasticam pertinent, Lacedaemoniis relinquatur, quorum exercitia nec pancratium nec pugilatum referunt. Nimirum ipsi Lacedaemonii dicunt ne certaminum quidem causa se hoc genere exerceri, sed ob solam patientiam, quod quidem est flagellum tolerantium, quoniam mos est illis, ut in ara caedantur.

jectura Cobeti eo, quod ante vocabulum *θέρους* legitur *εἴδη*. — *ἀμαθῶς* em. Cob. *ἀμαθεῖς* libri.

2. *πάντας* em. Dar. *πάντες* libri.

3. *οἱ μέν γὰρ — ἐνεργοί* (v. 13) insunt in M.

5. *ἐκβάλλοντες* AEF. *ἐμβάλλοντες* M.

7. *ἐπιθρύψαι* AE. *ἐπιψύξαι* MF.

10. *τούτου* AEF. *τοῦ χοροῦ* M.

12. *ὀπτωμένοις* ME. *ὠπτημένοις* A. (cf. XLIV, 12.)

13. *καὶ — νομίζουσι* desunt in M.

15. M. deficit in *ἀφῶμεν*. Deinde legitur *μιχαῆλος ἀποστόλης βυζάντιος*. — *ὧν* em. Kays. *ἂν* AF.

COMMENTARIUS.

I.

3. *νὴ Δία γε.* Verba *νὴ Δία*, rarius *νὴ Δία γε*, in complurium rerum enumeratione ultimae rei apponuntur. Wyttenb. ad Plut. Mor. p. 66. A. Luc. Dem. enc. 16. Meinek. ad Men. p. 570. — *ὅση μὴ περιττή.* Intelligit astrologiam, qualis traditur in Claudii Ptolemaei Quadripartito, libello *καρπός*, libro de apparentiis. Cf. Luc. de astrol. init.

5. *πλάσται.* Daremb. emendat *πλαστική*. Sed negligentior est dictio, ut in sequentibus quoque (*εἴδη* cet.). Simile quid habes in *πύκται* (III, 3), *παῖς πένταθλος* (XIII, 1), *σταδιοδρόμοι τὸ κουφ.* (XXXIII, 8). Ceterum *πλαστική* primo est ars argillam et ceram fingendi, postea autem apud rhetores et sophistas latiori sensu significat statuariam et sculpturam. Jacobs. et Welcker. ad Philostr. Im. p. 195 sq.

6. *ἀγάλματων.* Suidas dicit: *ἀγάλματα τὰ τῶν θεῶν μιμήματα, καὶ πάντα τὰ κόσμου τινὸς μετέχοντα.* Daremb. vertit: les diverses espèces d'ornements.

7. *βάναυσοι* sc. *τέχναι.* Bos. ellips. s. v. *τέχνη.*

11. *ταῦτα μὲν* cet. Cf. cap. XIV.

13. *ὑπομνήματα*, ut Theonis Alexandrini, qui scripsit quatuor libros *περὶ τῶν κατὰ μέρος γυμνασίων*, Galeni, Istri, qui scripsit *περὶ ἰδιότητος ἄθλων*, Antylli, Timocratis Lacedaemonii, qui scripsit *περὶ σφαιριστικῆς.* Cf. Krause, Theagenes p. X sqq.

14 sq. Milo Crotoniates floruit c. 512 a. C., Hipposthenes Lacedaemonius c. 620 a. C., qui primus vicit in lucta puerorum Ol. 37 (Krause, Gymnastik u. Agonistik der Hellen. p. 437. 645. 662., ejusd. Olympia p. 300), Polydamas Scotussaeus c. 408 a. C. (Kraus. Gymn. p. 555. 789.,

ejusd. Olymp. p. 360), Promachus Pellenaeus, aequalis Polydamantis (Kraus. Olymp. p. 362), Glaucus Carystius c. 480 a. C. (l. l. p. 292.).

16. Γλαῦκον. Kayser. ad Philostr. gymn. p. 40 dicit: „Peculiaris hujus scriptoris est usus, ut tali enumerationi pluralium adjiciat nomen singulari numero". Cf. XLIII, 10

17. δήπου, ut infra XXVII, 4. — τὸν Πηλέα cet.. Cobet. de Philostr. p. 5 dicit, a Philostrato hos fabulosae aetatis athletas non admodum diligenter Milonibus al. annumerari. Sed id non factum est; ab illis enim sejunguntur verbis τοὺς πρὸ τούτων ἔτι ἀθλητάς. — Θησεύς. Primus luctam ad artem revocasse fertur. Kraus. gymn. p. 403. De Hercule cf. ibid.

20. τὰ τῶν ἀθλητῶν. Cf. cap. XLIV sq. — φιλογυμναστοῦσι i. e. iis, qui omnino rei gymnasticae operam dant; discernuntur a veris et genuinis athletis (cf. Kraus. gymn. p. 637 sqq.). Cobet. l. l. p. 6 id non vidit.

II.

10. περὶ αὐτοῖς. Cf. infra ad LVI, 7.

14. ὅπως μὲν cet. Cf. cap. XLIV sq. LIV sub fin.

18. τὰ τῶν Ἠλείων, quae apud Pausaniam dicuntur Ἠλείων ἐς τοὺς Ὀλυμπιονίκας γράμματα et Ἠλείων γράμματα ἀρχαῖα (Kraus. Theagen. p. XII). Hellanodicae ea confecerunt (Kraus. Olymp. p. 141). Cobet l. l. p. 37 errat dicens: „τὰ τῶν Ἠλείων significat τὰ ἐν Ἤλιδι νομιζόμενα, τὰ Ὀλυμπίασι δρώμενα".

III.

2. ὁπλίτης i. e. ὁπλίτης δρόμος s. ὁπλιτῶν δρόμος. Kraus. Gymn. u. Agon. p. 344.

3. πένταθλος dictum pro πένταθλον, cf. ad I, 5 et XII, 14 ἄνδρα πύκτην, XIII, 1 παῖδα πένταθλον.

4 sq. βαρεῖς — κοῦφοι. Ad haec verba ex antecedente vocabulo πένταθλος supplendum est ἆθλοι, ut apud Hom. Il. α, 53 ἐννῆμαρ — τῇ δεκάτῃ. Eur. Hec. 21 πατρῷα θ' ἑστία — αὐτὸς δὲ (sc. ὁ πατήρ). Illud si cui durius videatur, scribat κοῦφοί εἰσιν ἀγῶνες vel ἆθλοι.

6. ἅλμα cet. Postea in ludis saltus, discus, jaculum non separatim exercebantur, sed cum pentathlo juncta erant.

Cf. LV, 1. Pauly, Real-Encyclop. III, 1010. Kraus. Gymn. p. 468.

7. τῇ νίκῃ, cf. IV, 6. ἐγύμναζε τῷ πολέμῳ. — κατὰ τοὺς χρόνους, οὕς. Cobet l. l. p. 55 dicit: „Philostrateae locutiones sunt κατὰ τοὺς χρόνους οὕς pro ὅτε et ἐκ τῶν χρόνων οὕς pro ἐξ οὗ vel ἐξ ὅτου. Vide quae annotavimus in Mnemosyne tom. VIII p. 148". Cf. etiam Jacobs. ad Phil. Im. p. 648.

8. ἐδίσκευε, cf. Apollod. III, 12, 6. — Lynceus, Apharei filius, Idae frater, unus Argonautarum, acerrimus visu. Boreae filii, Calais et Zetes, Herculem cursu vicerunt in Peliae ludis funebribus; cf. Hygin. fab. 273 p. m. 380.

12. τὰ πέντε. Pentathlum aetati heroicae nondum notum Olympiae receptum est Ol. 18 (712 a. C.). Apollod. II, 4, 4. Perseum quinquertio certasse perhibet; cf. Heyn. ad h. l. Pausanias (V, 17, 4) in arca Cypseli vidit imaginem Jasonis et Pelei luctantium inter se.

13. ξυλλέξασθαι. Cf. Latinorum colligere auctoritatem, gratiam, benevolentiam al. Dictum est ξυλλέξασθαι respectu habito quinque illorum certaminum, quorum victoriae quasi colligendae erant.

IV.

1. δολίχου. Dolichus primum Ol. 15 in ludis Olympicis usu venisse dicitur (Kraus. Gymn. p. 353). — Ἀρκαδίας i. q. Ἤλιδος, cf. ad XI, 27. Nam si Arcadum nuntii in Helladem currebant, quomodo id Eleis in causa esse poterat, cur dolichum instituerent? Ab Eleis autem inventum esse dolichum, certe putavit auctor, quum postea simili modo loquatur de stadii origine, quam expressis verbis tribuit Eleis.

5. δόλιχος sc. ἔχει.

V.

1. στάδιον. Cursus certamen ab Hercule primum Olympiae institutem esse sacerdotes Elei narrabant (Kraus. l. l. p. 338). Pausan. V, 13. Endymionem cursus Olympici auctorem fuisse memorat.

2. διέκειτο ἐπὶ τοῦ βωμοῦ, jacebant per aram. Aliam id verbum habere solet notionem; sed Philostr. amat verba

composita. Ceterum cogitandum esse videtur de ara Jovis, quippe qui maxime Olympiae coleretur. De aris, quae postea ibi erant, cf. Pauly, Real-Encycl. V, 905.

4. λαμπαδίῳ. Rem ita sibi fingit: antiquitus Olympiae erat λαμπαδηδρομία et cursores stadium aberant ab ara; inde factum, ut stadiodromi orirentur. Jam quum postea (XII, 3) dicat, in ludis Olympiis usque ad Ol. 13 nonnisi cursum in stadio fuisse, consequitur ut sibi ipse contradicat. Nam λαμπαδηδρομία et ipsa erat certatio, qua qui vicit, ὀλυμπιονίκης discessit. Deinde nihil dicit, cur λαμπαδηδρομία postea Olympiae obsoleverit; et mirum quoque, quod ne verbum quidem habet de Hercule agonis Olympici auctore (Kraus. Ol. p. 26 sqq).

VI.

2. ϑεωρούς. De his vide Kraus. Olymp. p. 80 sqq. De eorum sacrificiis ibid. p. 91.

VII.

2. ἱππίους. Erat δρόμος ἵππιος certamen pedestre, apud Plat. legg. VIII, 833 B. δρόμος ἐφίππιος. Paus. VI, 16, 4. dicit: δρόμου δέ εἰσι τοῦ ἱππίου μῆκος μὲν δίαυλοι δύο. Sed cf. Kraus. Gymn. p. 162, ejusd. Pyth., Nem. p. 136 sqq. C. F. Hermann. griech. Antiq. II, 30, 30.

3. τοῖς ἀμφὶ Τυδέα τοῖς ἑπτὰ i. e. septem cum Tydeo ducibus; nam τοῖς ἑπτὰ non per epexegesin additum esse videtur. Idem habes apud Homer. Od. 24, 497. τέσσαρες ἀμφ' Ὀδυσῆα, ubi etiam quatuor cum Ulixe intelliguntur. Cf. Matth. gramm. gr. § 583. De origine Nemeorum cf. Kraus. l. l. p. 112 sqq. — Ὀλυμπ. ὁπλίτης. Cursus armatus Olympiae receptus est Ol. 65 (523 a. C.). Kraus. Olymp. p. 73.

6. ἀνοχάς. Intelligendum est de ἐκεχειρία et ἱερομηνία (Kraus. Olymp. p. 35 sqq.). Cobet l. l. p. 63 dicit ad haec verba: „non esse haec satis diligenter narrata Africanus apud Eusebium ad Olympiadem 28 et Strabo VIII, p. 355 docebunt".

10. Δελφῶν. Cursus armatus in Pythiis primum institutus est a. 498 a. C. (Kraus. Pyth. p. 26). — Φωκίδων sc. πόλεων. Cf. Bos. ellips. s. v. πόλις.

12. *Κορινθίων*. Cursum armatum in Isthmiis receptum fuisse, aliunde non constat. Kraus. Isthm. p. 190.

16. *ἀσπίδος* sc. cursorum armatorum. Simili modo in sqq. dicit, certamen tubicinum et praeconum, Olympiae a. 396 a. C. in ordinem ludorum receptum, belli initium indicare (Kraus. Olymp. p. 106).

18. *ἐπὶ πάντων*, coram omnibus. Matth. gr. gr. § 584 η. p. 1163. Bernhardy, synt. gr. p. 247. Daremb. *ἐπὶ πάντων* vertit: toujours. Cobet l. l. p. 58. scribi vult *ἐπὶ πᾶσιν*, dicens *ἐπὶ πάντων* esse „in singulis" et huc non quadrare.

19. *ἄθλων ταμίαν*. Apud Pindar. (fragm. 4) legitur *ταμίαι ἄθλων*. Cf. Luc. Demon. § 65 *εἰπὼν πρὸς τοὺς παρόντας τὸν ἐναγώνιον τῶν κηρύκων πόδα*·

> Λήγει μὲν ἀγὼν ʽΟ τῶν καλλίστων ʼΆθλων ταμίας·
> Καιρὸς δὲ καλεῖ Μηκέτι μέλλειν.

Julian. Caesar. p. 318. Lips. 1696. *ʼΆρχει μὲν ἀγὼν Τῶν καλλίστων ʼΆθλων ταμίας· Καιρὸς δὲ καλεῖ Μηκέτι μέλλειν, ʼΑλλʼ ἀΐοντες κτλ.* Vide Kraus. Olymp. p. 139. Cobet p. 38 sq.

VIII.

1. *Πλάταιαν*. In Eleutheriis Plataeensium maxima praemia cursui armato erant proposita. Kraus. Gymn. p. 779.

5. *μηδικῷ*. Eleutheria quinto quoque anno Jovi Liberatori ob vindicatam a barbaris libertatem celebrabantur a Plataeensibus. Kraus. l. l. p. p. 344.

6. *ἐπὶ τοῖς ἀγ. κείμενον* i. q. *τοῖς ἀγ. ἐπικείμενον*, ut dicitur apud Thucyd. *ζημία ἐπίκειται*. Idem quod h. l. de Plataeensibus, narratur de Aegyptiis infra XXIV, 3.

IX.

1. *Βέβρυκας*, quorum rex Amycus a Polluce pugilatu victus est; Apoll. Rh. II, 67 sqq. Theocr. XXII, 44 sqq.

3. *ποιηταί*, praeter Apollonium et Theocritum, quos modo laudavimus, Hom. Il. γ, 237. Od. λ, 300, Simonides (fragm. 20 Schneidew.) al.

9. *οὕτως*, i. e. *ἐπεὶ πυγμὴν ἐπήσκησαν*, pugilandi arte tuti et freti. — *προϊόντος* sc. *χρόνου*. Bos ellips. s. v. *χρόνος*.

10. *πυκτεύειν καὶ παγκρατ.* Cf. LVIII, 16. Sen. Ben. V, 3: Lacedaemonii vetant suos pancratio aut caestu decer-

nere, ubi inferiorem ostendit victi confessio. C. F. Herm. griech. Ant. III, 37, 2.

X.

2. *στρόφιον*. Kayser ad verba scholiastae Platonici *στρόφιον, ὅ ἐστι στρογγύλον ζωνάριον*, p. 110 dicit: „Sic *στρόφιον* explicat etiam Suid. s. v. Boettigerus autem l. l. (kl. Schr. II, 45) ubi de statua athletae, post quem in palma halteres suspensi cernuntur, locutus sic pergit: „Hinter diesen Schwungmassen erblicken wir ganz deutlich noch zwei Handschuhe von der Art, welche nur einen Däumling, übrigens aber für die anderen Finger keine weitere Abtheilung haben. Der erste Blick überzeugt Jeden, dass diese aus weichem Leder oder Filz bereiteten Handhüllen sehr deutlich von den kolbenartigen Schlagriemen unterschieden sind, womit die eigentlichen Faustschläger ihren Zweikampf so verderblich machten und sich gegenseitig zerfleischten". Cf. Kraus. Gymn. p. 502 sqq.

XI.

4. *προςόντος*. Cf. Imagg. 819. *τὴν χεῖρα στρεβλοῦσι, προςόντος τοῦ παίειν*. — *δεύτερον*. Cobet p. 64 dicit: „est operae pretium tertium his apponere ex Plut. Symposiacis II v. 6. *τῶν μαχόμενων πρῶτον ἔργον ἐστὶ τὸ πατάξαι —, δεύτερον δὲ συμπεσόντας ἤδη καὶ γενομένους ἐν χερσὶν ὠθισμοῖς τε χρῆσθαι καὶ περιτροπαῖς ἀλλήλων, ᾧ μάλιστά φασιν ἐν Λεύκτροις τοὺς Σπαρτίατας ὑπὸ τῶν ἡμετέρων παλαιστικῶν ὄντων καταβιασθῆναι*". De hac re cf. Kraus. Gymn. p. 431.

8. *ἀτελοῦς πάλης*, quatenus ipso pugilatu impediebatur lucta; *ἀτελοῦς πυγμῆς*, quippe sine caestu et pugno (Kraus. l. l. p. 545. 539).

10. *ἀλεγεινήν*. Hom. Il. 23, 701. *παλαιμοσύνης ἀλεγεινῆς*. Od. 8, 126.

13. *ἀγωνίζεσθαι τρίς*. De *τριαγμῷ* cf. Kraus. gymn. p. 424. Olymp. p. 149.

19. *ἀκονιτί* cet. Quae h. l. Philostratus refert, aliunde non sunt nota. Kraus. Olymp. p. 153 sq. In Pythiis Heliodoro teste (Aeth. IV, 2 p. 136 ed. Cor.) nemini victoria impulverea conceditur (Kraus. Pyth. p. 48).

15. *ἀπελαύνουσιν.* Solennis locutio est *ἀπελαύνειν τοῦ ἀγῶνος*. Paus. VI, 14, 1. Kraus. Olymp. p. 134.

16. *νόμος*, cf. ad XII, 22.

17. *γυρᾷ*. Cf. v. 38 sqq. Heliod. Aeth. X, 21 dicit de luctatore: — *τήν τε ἰγνύαν σιμώσας καὶ ὤμους καὶ μετάφρενα γυρώσας καὶ τὸν αὐχένα μικρὸν ἐπικλίνας τό τε ὅλον σῶμα σφηκώσας εἱστήκει τὰς λαβὰς τῶν παλαισμάτων ὠδίνων.*

20. *κούφων* sc. *ἀθλητῶν*, cf. cap. L, 4. Supra (III, 2) dixerat: *κοῦφα ταῦτα· στάδιον, δόλιχος, ὁπλίτης, ἅλμα· τὰ βαρύτερα δὲ παγκράτιον, πάλη, πύκται.* Kraus. Gymn. p. 257 sq.

21. *ὀκτώ που* cet. Sed *δόλιχος* efficiebat duodecim *διαύλους* s. viginti quatuor *στάδια* (Kraus. l. l. p. 347 sqq.). — *ὁ πένταθλος.* Quinquertium referendum est inter gravia exercitia (Kraus. l. l. p. 258); sed h. l. inter levia numeratur; saepe enim mutilatum est aetate posteriore, detractis gravioribus exercitiis (*πάλη, δίσκος*), ut leviora tantum relinquerentur (*ἀκοντίζειν, ἅλμα, δρόμος*, cf. supra cap. III). Paulo aliter rem tractat Kraus. in Pauly, Real-Encycl. III p. 1014, ubi cursum et luctam praetermissa esse dicit, ut *ἅλμα, δίσκος, ἀκόντιον* retinerentur. Cursus autem et discus et gravia et levia erant exercitia, prout tractabantur (Kraus. Gymn. p. 257 sq.). Reliqua haec tria certamina appellabantur *τριαγμός*.

22. *ἀπὸ τῶν αὐτῶν* sc. *σταδίων*. Posteriore aetate *ἀπό* saepe adhibetur ad distantiam designandam. Sciolus, qui verba adscripsit, pentathlum ad cursus genera retulisse videtur. — *δρομεῖς* sc. *γυμνάζονται.*

26. *ὥρα τοῦ ἔτους.* Ludi erant anni tempore fervidissimo circa initium Julii mensis. Ante ludos ipsos triginta per dies hellanodicis moderatoribus agonistae progymnasmata tractabant (Kraus. Olymp. p. 136).

27. *κοίλῃ Ἀρκαδίᾳ* i. q. *κοίλῃ Ἤλιδι.* Nam Philostr. saepius Elidem cum Arcadia confundit, v. c. Imagg. 857, ubi Heyn. dicit: „seriore itaque aetate Elis Arcadiae assignata esse videtur". Cf. ib. p. 788 sq. Vit. Apoll. p. 194. Paus. p. 374. Messene quoque Arcadiae attributa fuit, Philostr. vit. Ap. p. 320. Ceterum cf. cum nostro loco Imagg. 858 de Palaestra, Mercurii filia: *τὸν ἥλιον ἅτε κοίλην Ἀρκαδίαν οἰκοῦσα αἰτεῖ χρῶμα.* Vide IV, 1. XII, 22.

28. *αἴθει.* Steph. Thes. s. v.: „interdum sic uro, ut color niger existat“. — *κόνιν* cet. Cf. Luc. Anach. 16.

29. *ἐκ μεσημβρίας.* Paus. VI, 24, 1. *ἐςίασι* (hellanodicae) *δὲ πρὶν μὲν ἥλιον ἀνίσχειν συμβαλοῦντες δρομέας, μεσούσης δὲ τῆς ἡμέρας ἐπὶ τὸ πένταθλον καὶ ὅσα βαρέα ἆθλα ὀνομάζουσιν.* Cf. Luc. Amor. 45.

30. *τὸ ἐπιπονώτατον* cet. Cf. ad XXXIII, 8.

XII.

2. *ἄλλο* sc. *παρῆλθε.*

4. *στάδιον μόνον* cet. Cf. Kraus. Olymp. p. 70 sqq.

5. *Ἠλεῖοι τρεῖς* cet. Cobet p. 65 dicit: „Horum omnium memoria servata est apud Eusebium. *Ἠλεῖοι τρεῖς* sunt *Κόροιβος, Ἀντίμαχος, Αἰσχίνης,* qui vicerunt Olymp. I, II et V. *Ἑπτὰ Μεσσήνιοι* appellantur *Ἄνδροκλος, Πολυχάρης, Διοκλῆς, Ἀντικλῆς, Ξενοκλῆς, Δωτάδης, Λεωχάρης,* victores Olympiadum III, IV, VII, VIII, IX, X et XI. Unus est *Κορίνθιος* qui Olympiade XIII vicit *Διοκλῆς,* unus *Δυμαῖος* victor Olymp. VI. *Οἰβώτας,* de quo vide Pausan. VI, 3, 8. VII, 17, 6. 13. Superest victor Olympiadis XII, qui ab Eusebio *Ὀξύθεμις Κορωναῖος* appellatur, sed non dubitabis quin ille ipse sit *ὁ Κλεωναῖος,* quem commemoravit Philostratus“.

11. *Εὐρύβατος Λουσιεύς* i. e. ex Attico pago Lusia aut, quod rectius videtur, ex urbe Arcadiae, cujus nomen erat Lusi, oriundus. Secundum Paus. V, 8, 7 erat Lacedaemonius.

15. *Ὀνόμαστος.* Cf. Kraus. Olymp. p. 338.

22. *Ἀρκάδες,* cf. ad XI, 27. — *νόμους — ἐναγωνίους,* cf. XI, 16. LV, 2. 7. Kraus. Gymn. p. 544.

23. *Ἰωνίας ἁβρᾶς.* Jacobs. ad Imagg. p. 447: „Nota Jonum *ἁβρότης,* non in vestitu tantum cultuque, sed in toto, ut videtur, corporis habitu conspicua. In laude hoc ponit Dio Chrysost. or. XXXVI p. 77“.

25. *μέγας δ' οὕτω τις* per synchysin verborum pro: *οὕτω δὲ μέγας τις.* Bernhardy, synt. p. 459.

XIII.

2. *Εὐτελίδαν,* cf. Kraus. Ol. p. 287.

6. *Πολυμήστωρ,* alias Polymnestor dictus. Kraus. Olymp. p. 361.

10. *ὅτι* sc. *νενίκηκε.*

11. *Κρέων.* De hoc aliunde nihil constat. — *Δαμάρετος.* Cf. Kraus. l. l. p. 263.

12. *ὁπλίτου τυχεῖν* est per brachylogiam dictum pro: *δρόμου ὁπλίτου νίκης τυχεῖν.*

13. *Ὀλυμπιάδι παιδὸς ἐπέγραψαν* i. e. Olympiadi pueri nomen inscripserunt (cf. XII, 15), ad hujus Olympiadis victorum numerum adscripserunt puerum. Vide ad II, 18.

16. *Αἰγύπτου.* Cf. Kraus. Olymp. p. 51 sq.

18. *γοῦν* apud scriptores inferioris aetatis saepe est i. q. *γάρ.* — *Φαιδίμου.* Apud Paus. V, 8, 11 dicitur *Αἰολεὺς ἐκ πόλεως Τρῳάδος.* Etiam Alexandrinus fuisse fertur. Kraus. l. l. p. 348 sq.

XIV.

2. *σοφίαν,* cf. I, 12. LIV, 26.

3. *παιδοτριβική.* Cf. Kraus. Gymn. p. 223 sqq.

5. *παλαισμάτων.* Cf. Kraus. l. l. p. 410 sqq.

6. *ὁρμάς.* Ad has pertinent etiam *λαβαί,* de quibus cf. ad XI, 17. C. F. Herm. gr. Ant. III, 37, 6. Kraus. Gymn. p. 410. — *μέτρα* sc. in saltu; cf. LV, 8.

9. *δεῖ* sc. *διδάσκειν.* Nisi parenthesin mecum statuas, enuntiatum sensu cassum est.

13. *τέχναι* sc. *γυμναστική* et *παιδοτριβική.* — *χυμούς* i. e. sanguinem, pituitam, fel; cf. Steph. Thes. s. v.

14. *περιττά.* Cf. Luc. Anach. 25.

17. *βασανίζων — αἵματος.* Insulsa haec glossa orta esse videtur ex iis, quae leguntur XXVIII, 13 sqq. et XXV, 10. *εἰ ἐξ ἐλευθέρων.*

23. *διαίταις.* Cf. C. F. Herm. gr. Ant. III, 37, 31.

24. *τρίψει.* Cf. Kraus. Gymn. p. 627 sqq. Petersen, das Gymnasium der Griechen, Hamb. 1858 p. 13. 41 sq. Hic *τρίψιν* s. *ἀνάτριψιν* dicit esse i. q. *ἐλαίῳ χρίσασθαι* et *λίπα ἀλείψασθαι*; nam *τρίψιν* esse terminum technicum. Talis inunctio s. frictio et ante et post exercitia fiebat nec non a balineis, quibus uti solebant exercitiis absolutis. Celsus de med. 2, 14 haec habet: (Hippocrates) dicit, frictione, si vehemens sit, durari corpus, si lenis, molliri. Sequitur ergo, ut tum utendum sit, cum aut adstringendum corpus sit, quod fluens est, aut molliendum, quod induruit.

XV.

3. *ἰατρικὴν πᾶσαν* sc. *ξυνιέναι*, quod statim sequitur. Antiquitus res non ita erat; cf. C. F. Herm. gr. Ant. III, 38, 27 sqq.

7. *μεγάλου — γινώσκειν*. Non dubito, quin glossa sit, quam Aesculapii discipulus quidam adscripserit tanquam pro domo oratiunculam.

8. *ὁμοῦ πᾶσαν*. Quae h. l. dicuntur, alias non legimus, nisi quod Athenae praeclaris luctae magistris excelluisse traduntur. Kraus. Gymn. p. 76 435.

XVI.

8. *λόγος δ' ᾄδεταί τις* cet. Cobet p. 45 dicit: „Platonicum colorem habent; — adumbrata sunt ex Platonis Protag. p. 320 D. *ἦν γάρ ποτε χρόνος, ὅτε θεοὶ μὲν ἦσαν, θνητὰ δὲ γένη οὐκ ἦν*, unde suspicor excidisse quaedam e Philostrateis in hunc ferme modum supplenda: *λόγος ᾄδεταί τις ὡς (ἦν ποτε χρόνος, ὅτε) γυμναστικὴ κτἑ*".

10. *Προμηθεύς* cet. Fabula haec Euhemeri doctrinam redolet.

11. *Ἑρμῆς*. Huic deo consecrari solebant palaestrae; cognominabatur *ἀγώνιος, ἐναγώνιος*; Palaestra, luctae inventrix, ejus filia dicitur; Philostr. Imagg. 2, 32, 1. Diod. Sic. 1, 16. Kraus. Gymn. p. 140. 402 al. Petersen, d. Gymnas. d. Griech. p. 17.

13. *ἐν τῷ πηλῷ*, cf. LIII, 7. 9. Callim. fr. 87, 133. *εἴ σε Προμηθεὺς ἔπλασε καὶ πηλοῦ μὴ 'ξ ἑτέρου γέγονας.*

XVII.

1. *ὅποι*. Cobet p. 46 dicit: „solet (Philostr.) perperam *οἷ* et *ὅποι* et *δεῦρο* scribere pro *οὗ, ὅπου, ἐνταῦθα*, ut diligenter demonstravimus in Mnemosyne Vol. VIII. p. 166 sq."

4. *διελέγχοντες*. Est nominat. absolutus; Bernhard. synt. p. 68. 70. 479. Matth. gr. gr. § 562. Krüger, gramm. gr. 56, 9, 4. Cf. infra XLIX, 5. LI, 2. XLV, 18.

6. *Φερενίκη*. Cf. Kraus. Gymn. p. 227. Vicit c. 440 a. C. Pherenices filius ab aliis nominatur Pisirrhodus (Kraus. Olymp. p. 346). De Diagora et Diagoridis vide Kraus. Gymn. p. 529. 743 sq. Olymp. p. 269. O. Müller. Dor. II. 303.

9. *εἷρκτο*, inclusa i. e. abdita erat, delituit, cf. ad XXVIII, 7. — *τρίβωνι*. Erat Doricum maxime Spartanorum et Cretensium vestimentum, tunicae (*χιτῶνι*) superinjectum; vide Jac. ad Imagg. p. 27, 25. O. Müll. Dor. II, 263. C. F. Herm. gr. Ant. III, 21, 14. Becker, Charikl. III, 172.

14. *οἶκος ὀλυμπιονῖκαι πάντες* dici potest, quod *οἶκος* est i. q. *οἱ κατὰ τὸν οἶκον πάντες*.

XVIII.

1. *στλεγγίδα*. Cf. Kraus. Gymn. p. 628. Beck. Charikl. III. 78. C. F. Herm. gr. Ant. III, 23, 31. 37, 20.

3. *ἡλιοῦσθαι*, cf. ad LVIII, 1. — *λυμαίνοιτο*. Sic apud scriptores inferioris aetatis saepius optativus ponitur pro conjunctivo. Seiler ad Long. Past. p. 192 sq. Bernh. synt. p. 408. Philostr. vit. Apoll. VI, 10, 2. *ζῶμεν, ὡς διδοίη καὶ μὴ βασανίζοιτο*. Cf. supra X, 9. infra L, 7.

4. *ἐλαίου*. De usu olei in exercitationibus cf. Kraus. Gymn. p. 230 sqq. Petersen l. l. p. 13. 41 sq.

11. *ἑλλανοδίκην*. De hellanodicis cf. Kraus. Ol. p. 124 sqq. Philostrati aetate erant decem, cf. vit. Ap. III, 30.

XIX.

2. *μελέτην τῶν πολεμικῶν*. Cf. LVIII, 18. Kraus. Gymn. p. 50. Sed vide O. Müll. Dor. II, 307 (ed. II.).

4. *ὄρχησιν*. De saltatione Dorica cf. O. Müll. Dor. II, 326 sqq. Hoeck, Kreta III, 344 sqq. I, 211 sqq. Plat. Legg. VII, 815 dicit: *πυῤῥίχην — τάς τε εὐλαβείας πασῶν πληγῶν καὶ βολῶν ἐκνεύσεσι καὶ ὑπείξει πάσῃ καὶ ἐκπηδήσεσιν ἐν ὕψει καὶ ξὺν ταπεινώσει μιμουμένην, καὶ τὰς ταύταις ἐναντίας, τὰς ἐπὶ τὰ δραστικὰ φερομένας αὖ σχήματα, ἔν τε ταῖς τῶν τόξων βολαῖς καὶ ἀκοντίων καὶ πασῶν πληγῶν μιμήματα ἐπιχειρούσας μιμεῖσθαι.* — *τὸ ῥαθυμότατον*. In libris est *τὸ ῥαθυμότερον*. Saepissime sic librarii comparativum pro superlativo supponunt. (Cobet de Philostr. p. 47. Bernh. synt. p. 436). Nam in lingua vulgari inferioris aetatis comparativus cum articulo idem significat, quod apud veteres superlativus cum articulo. (Mullach, Grammat. der griech. Vulgarsprache p. 178, 5). Cf. XXXVI, 2. LV, 3. Ceterum de comparativo pro superlativo cf. Kayser ad. vit. Soph. 500.

XX.

4. *Γλαῦκον*. Cf. ad I, 16.

5. *Τισίας*. De hoc aliunde nihil scimus. Apud Paus. VI, 10, 2 legimus. a patre Demylo excitatum esse Glaucum, ut aratri plagam (*τὴν ἀπ' ἀρότρου* sc. *πληγήν*) adversario infligeret. Ceterum cf. Kraus. Gymn. p. 369.

XXI.

1. *Ἀῤῥιχίωνα*. De hoc cf. Kraus. Ol. p. 253. Erat Phigaliae natus in Arcadia. Ol. 52. (572) 53. 54 vicit pancratio. Ol. 54 (564) in ipsa victoria mortuus esse dicitur. Paus. VIII, 40, 1 sq. Philostr. Imagg. II, 6. De Eryxia nihil notum.

2. *τρίτην*. Cf. Phil. Heroic. 679. *ἀπεδύσατο τὴν ἐπ' ἐκείνῃ ὀλυμπιάδα*.

5. *καλὸν ἐντάφιον* cet. i. e. quam pulchre morieris, te non victum Olympiae confessus. De *ἐντάφιον* cf. Isocr. Archid. § 44—46. Wesseling. ad Diod. Sic. I p. 412.

6. *ἀπειπεῖν*. Alia verba de eadem re sunt *ἀπαγορεύειν*, *ἀπαυδᾶν*, *ἀπογιγνώσκειν*. Kraus. Gymn. p. 423, 1.

XXII.

1. *Προμάχου*. Cf. ad I, 16.

8. *παιδικά* significat et amasium et amatam (Phil. Her. 679 vit. Soph. 1, 2). Miror Cobetum p. 10 offendere in hoc verbo.

9. *ἐξ ὧν*. Etiam apud Soph. (O. T. 1221) sic dicitur *ἀναπνεῖν ἔκ τινος*.

10. *Πολυδάμαντα*. Cf. ad 1, 16. Apud Ochum leones interemisse narratur (Kraus. Ol. p. 360). — *λέοντας*, cf. ad LIII, 10. — *Ὤχῳ* i. e. Dario II, cui, antequam rex factus est, Ocho nomen fuit. Id non respexit Cobet p. 70 sq.

XXIII.

1. De Mandrogene nihil aliunde notum est.

XXIV.

1. Ossati apud alios scriptores non fit mentio.

3. *νόμον*. Idem de Plataeensibus supra VIII, 7 narratur.

XXV.

1. ἐπιῤῥεῖ ὄχλος. De hac locutione cf. Jac. ad Imagg. 648.

7. φυσιογνωμονικήν. Exstabant tum Aristotelis et fortasse etiam Polemonis Physiognomonica, ex quibus quinto p. C. seculo Adamantius sua deprompsit.

9. ἀμφικτύων. Amphictyones erant ἀγωνοθέται Pythiorum; cf. Kraus. Pyth. p. 42 sqq. — κρίνουσιν. Cf. Kraus. Olymp. p. 132. 137.

14. σφίσιν. Cobet p. 61 dicit: „quod pronomen (σφίσιν) pro αὐτοῖς positum melius Herodoto et Jonibus reliquisset, de quo abusu diximus in Mnemosyne vol. VIII. pag. 166". Cf. LII, 9. XLV, 31.

16. ὀφθαλμοῖς. M. Mynas p. 117 affert locum ex Polemonis Physiognomonico: τὰ γὰρ ἐν ὀφθαλμοῖς σημεῖα εἴδωλά ἐστι τῶν ἐν τῇ καρδίᾳ παθημάτων. Idem commemorat dictum Adamantii in physiognomonicis: οἱ μὲν μέλανες ὀφθαλμοὶ ἄνδρα ἀήθη καὶ φιλοκερδῆ καὶ ἄπιστον δηλοῦσιν.

23. ἀγαλματοποιΐᾳ. Cf. O. Müll. Archaeol. § 332 (ed. II.).

27. σχῆμα. Cf. Plat. Tim. 44 D. τὰς μὲν δὴ θείας περιόδους δύο οὔσας, τὸ τοῦ παντὸς σχῆμα ἀπομιμησάμενοι περιφερὲς ὄν, εἰς σφαιροειδὲς σῶμα ἐνέδησαν, τοῦτο ὃ νῦν κεφαλὴν ἐπονομάζομεν.

XXVI.

12. ἀκρίτους εἶναι est Infinit. absolutus, qui usurpatur ad mirationem indignabundam significandam. Matth. gr. gr. § 544.

14. Ἡρακλῆς. Cf. Kraus. Olymp. p. 27 sq. Pyth. p. 13. 48. Cobet p. 73.

15. χυμῶν, cf. supra ad XIV, 13.

XXVII.

1. Dicit, gravioris etiam momenti esse, athletas validis parentibus esse prognatos.

2. παριστάμενος, adjungens, addens; cf. XLIV, 6. App. Civ. 58. Polyb. 24, 8, 4. Praesens pro futuro eodem modo usurpatum esse videtur, atque in verbo διδόναι nonnunquam fit, cujus vice fere fungitur h. l. παρίστασθαι (Krüger. gr. gr. 53, 7).

3. *αἱ κόραι.* De exercitatione virginum Spartanarum cf. O. Müll. Dor. II, 261. 298. 308 (ed. II.). Kraus. Gymn. p. 31 sq. Cic. Tusc. II, 14. M. Mynas p. 118 affert locum ex Stob. Serm. 42 *ταῖς ἐλευθέραις μέγιστον εἶναι νομίσας τὴν παιδοποιΐαν πρῶτον μὲν σωμασκεῖν ἔταξεν οὐδὲν ἧττον τὸ θῆλυ τοῦ ἄῤῥενος φύλου, ἔπειτα δὲ δρόμου καὶ ἰσχύος ὥσπερ τοῖς ἀνδράσιν οὕτω καὶ ταῖς θηλείαις ἀγῶνας πρὸς ἀλλήλας ἐποίησε, νομίζων ἐξ ἀμφοτέρων ἰσχυρῶν καὶ ἔκγονα ἐῤῥωμενέστερα γίνεσθαι.*

6. *ὑδροφορεῖν—ἀλεῖν.* Haec verba particula *γὰρ* antecedentibus adjuncta prorsus aliena sunt a sententia loci ideoque eliminanda erant. M. Mynas p. 118. notat, in Macedonia et Graecia mulieres et puellas rusticas solere molas adire et aquam petere in hydriis capiti impositis. Hoc is, qui locum infarsit, in animo habuisse videtur. Quanquam ejusmodi officia Lucianus joculariter jam tribuit Danaidibus (dial. mar. 302 sqq.). Ceterum ista interpolatio inde videtur orta esse, quod verbis *εἰ δή* mutatis in *εἰ δέ* apodosis loco nostro deerat.

8. *ἀποδώσει*, cf. infra *ἀνήσει* XXIX, 2.

XXVIII.

3. *θεωρῶν*, cf. XXV, 26.

7. *ὑποδέδυκε*, furtim irrepserunt, h. l. significat: delitescunt. Ita Cobet (p. 76) quoque intelligit, sed quod legendum censet *καὶ παιδίων μὲν ὄντων ἀφανῶς ὑποδέδυκε*, non assentior. Nam *παιδία ὄντα* est nomin. absol., qui saepius in hoc libello invenitur, cf. ad XVII, 4. Ceterum non minus quaesite supra XVII, 9 verbum *εἴργειν* adhibuit.

8. *προϊόντων ἐς ἐφήβους.* Hac locutione offenditur Cobet; sed cf. XLVI, 12. *ἐς ἄνδρας ἥκοντα.* Vit. Soph. 1, 2. *ἐς ἄνδρας ἥκων.*

19. *ἐπὶ νηπίῳ.* Notae sunt locutiones *ζῆν, τελευτῆσαι ἐπὶ τέκνοις* i. e. vivere, mori liberos habentem; Matth. gr. gr. § 585 *β*.

XXIX.

2. *ἀνήσει*, cf. XXVII, 8. Cobet injuria futuro offenditur. Ut oratione recta dici poterat *γενν. σπορὰ ἀνήσει γενναίους παῖδας*, ita etiam obliqua oratione id licuit.

3. κναθώδεις κλεῖδες, cf. ad XLVIII, 5.

9. ἐπανθοῦσιν. Philostr. Imagg. XI p. 882. ἱδρωσις ἐπανθοῦσα τοῖς ἵπποις. Cf. de verbo ἐπανθεῖν C. F. Herm. ad Luc. de hist. conscr. p. 323. 94. Jacobs. ad Phil. Imagg. p. 593.

12. πάντων cet. Cf. XXXIV, 10.

24. ξυμβαίνει. Hoc verbum jam apud Platon. nonnunquam est i. q. εἶναι, v. c. Crat. p. 398 B. E. Gorg. p. 479 C.

XXX.

2. αὐχὴν ἀνεστηκώς, cf. XXXV, 8. Jac. ad Phil. Im. p. 628.

XXXI.

2. κοῦφος — βαρύς. Eliminanda erant h. l. verba βαρὺς — καί. Apparet enim alterutrum dictum expungendum esse, quum adversis frontibus inter se pugnent duo enuntiata. Dubitari non potest, quin h. l. leve illud quinquertium intelligatur, de quo supra ad XI, 21 diximus; nam in seqq. memorantur nonnisi ἀκόντιον, δίσκος, ἅλμα. Nec miraberis, qui fieri potuerit, ut verba a nobis damnata margini adscriberentur et postmodum in orationem ipsam reciperentur.

4. σκελοῖν, cf. LV, 8. De ejusmodi genitivis cf. Matth. gr. gr. § 337.

XXXII.

4. χερσί. De hac re cf. Kraus. Gymn. p. 367.

XXXIII.

2. χρόνων, οὕς. Cf. supra ad III, 7. — Leonidas Rhodius vicit Ol. 154. (164 a. C.) 155. 156. 157. Kraus. Olymp. p. 319. Philostr. Heroic. c. 19 init.

8. σταδιοδρόμοι τὸ κουφότατον. Cf. XI, 30. Matth. gr. gr. § 437.

21. ὧν dictum est pro ἐξ ὧν ξύγκειται. Bernh. synt. p. 203. Verbum ξυγκεῖσθαι simili modo usurpatum est supra v. 12. Ceterum saepe hoc verbum etiam cum solo genitivo jungitur apud Philostr., cf. Hamaker. lectt. Philostr. p. 57.

XXXIV.

8. *οὔτε — δέ*. Cf. Hartung, griech. Partikellehre I p. 197.
14. *οἱ τοιοίδε*, cf. L, 10. XLVIII, 3. XLVI, 11. LII, 6 sq.

XXXV.

7. *ἐλευθέρια*. Intelligendum esse videtur de statuis, quae Herculem juvenem deumve factum repraesentant. Vide O. Müller. Archaeol. § 410 sq. (ed. II.). Winkelmann, Geschichte der Kunst p. 283. 288. — *ξυντράχηλα* i. e. cervice contracta, cui opponitur *τράχηλος ἐπικεκλασμένος* (Luc. Adv. Ind. 23. Merc. Cond. 33), laxa cervix, quam Persius (1, 98) dicit. Celebratae sunt taurinae Herculis cervices (O. Müll. l. l. § 331). Vocabulum *ξυντράχηλος* eodem modo formatum est ac v. c. *σύνοφρυς*.
9. *ἑαυτοῦ ξυνιέντι*. Cf. Phil. Im. 813 de Achille puero: *τουτονὶ οὔπω ξυνιέντα ἀρετῆς, ἀλλὰ παῖδα ἔτι*. Epist. 68. *τῶν ἵππων θαυμάζομεν τοὺς αὑτῶν ξυνιέντας*.
12. *παλαίειν*. Infinitivus pendet ab *ξυμβάλλεσθαι*. Comparare licet verba *διδόναι, διδάσκειν, ἐθίζειν* cum inf. juncta.
20. *ἄρνυνται*. Sic apud Platon. est *μισθὸν ἄρνυσθαι*. Non erat, quod Cobet p. 25 verbum Philostrato abjudicaret.
31. *παλαιστρικά* i. e. qualia palaestra et gymnasia concupiscunt et admirantur. Cf. C. F. Herm. gr. Ant. III, 37. Kraus. Gymn. p. 113.
38. *βουβῶνες ξυνδῆσαι ἱκανοί*. Cf. Imagg. p. 819. *ἐκεῖνον ξυνέχει μὲν βουβῶνι*.
42. *πλάτης ὄχημα* est *πλάτη*, quae efficit *ὄχημα*. Significat autem h. l. *πλάτη* i. q. *ὠμοπλάτη*. Hesych. habet: *πλάτη, ἡ ὠμοπλάτη*.
60. *φέροιτο*. Cf. Bernh. synt. p. 412.

XXXVI.

1. *τὸ κάτω παγκράτιον* i. e. *κύλισις* s. *ἁλίνδησις*, lucta volutatoria. Kraus. Gymn. p. 544. 427 sq.
2. *ἀκροχειρία* i. q. *ἀκροχειρισμός*, de quo cf. Kraus. Gymn. p. 421 sq. 510 sq. 546. C. F. Herm. gr. Ant. III, 37, 11.

18. *Μάρωνος*. De hoc luctatore nihil aliunde notum est. Paus. V, 21, 10 sq. refert, Marionem et Nicostratum (Ol. 204), qui Cilix diceretur, pancratio et lucta uno eodemque die vicisse. Nescio an hinc per confusionem ortus sit Maro Cilix. Fortasse etiam huc trahenda sunt ea, quae Philostr. Her. 678 narrat: *τὸν Κίλικα οἶμαι παγκρατιαστὴν ἀκούεις, ὃν Ἁλτῆρα ἐκάλουν οἱ πατέρες, ὡς σμικρὸς ἦν καὶ τῶν ἀντιπάλων παραπολύ*. Ei multa signa aenea posita esse addit. — *ἤνεγκεν*. Cf. vit. Soph. 492. *Σικελία Γοργίαν ἐν Λεοντίνοις ἤνεγκεν*.

XXXVII.

6. *ἀθρόους*, rapidos, vehementes. Cf. LIII, 10. *ἀθρόα ἄνεσις*, subita remissio. Vit. Soph. 1, 2. *ἀθρόος γέλως*. Aristot. probl. 2, 32. *ἀθρόου τοῦ πυρός*. Anthol. gr. VI, 221. *ἀθρόα γυῖα* (leonis). ibid. VII, 210. Theocr. Id. 25, 252. Xen. de re eq. VIII, 5. Hesych. *ἀθρόως, αἰφνιδίως, ταχέως, σφοδρῶς*.

XXXVIII.

9. *καθαιροῦντες*. Plat. Prot. p. 343 C. *εἰ καθέλοι — εὐδοκιμοῦντα ἀθλητήν*. ib. 344 C.

XXXIX.

2. *ἀνεσκιρτηκότες τὴν ὄψιν*, vultu quasi exsultantes. Cf. XLVI, 5. *νεοτήσιον σκίρτημα*. Antiphon in Stob. Floril. 68, 37 fin. *ἐξοίχεται τὸ νεοτήσιον σκίρτημα ἐκ τῆς γνώμης*, cf. Jacobs. lectt. Stob. p. 78. Philostr. vit. Apoll. IV, 20 p. 157. *τὴν νεότητα σκιρτῶσαν*. Etiam apud Platon. Pol. p. 571 C. *σκιρτᾶν* significat: lascivire, exsultare.

XL.

4. *σύροντες*. Cf. Philostr. epist. 49. *ἕλκεις με — καὶ σύρεις μὴ θέλοντα*. Boissonad. ad h. l. confert Planudem a Webero editum Metris Boethianis I, 4. *δεθεὶς σύροιτο*. — *σφαραγεῖ*. Dicitur h. l. de anhelitu, qui comparatur cum ruditu ursi. Eust. ad Il. 22, 328 dicit: *σφάραγος* (i. q. *ἀσφάραγος*) *λαιμός, βρόγχη, τράχηλος, ἀπὸ τοῦ περὶ τὸν τόπον ψόφου*. Vide, quae Spitzner. notat ad illum locum.

XLI.

1. *περιδεξίους* i. q. *ἀμφιδεξίους*. Cf. Plat. Legg. VII, 795 B. *ὅ τε λέως παγκράτιον ἠσκηκὼς ἢ πυγμὴν ἢ πάλην οὐκ ἀπὸ μὲν τῶν ἀριστερῶν ἀδύνατός ἐστι.*

5. *Μῦς*. Ab aliis nihil de eo traditur. Mys pugil Tarentinus memoratur apud Zenob. 5, 46.

7. *πρόσω τέχνης*, supra artem. Phil. Im. 821. 843. Her. 727 al. Cf. Kayser ad nostrum locum, qui putat, peculiarem esse Philostrato hanc adverbii significationem. — *ὑπέβη*. De debilitatione dextri lateris cogitandum esse videtur, quae effecit, ut sinistrum perpetuo usu roboraret. Cf. Kraus. Gymn. p. XXXIV not. 8.

9. *θαῤῥεῖν τὴν νόσον*. Saepius ita hoc verbum cum accus. jungitur; cf. Jac. ad Phil. Imagg. p. 479. Boisson. ad Philostr. Her. p. 364. Kayser ad nostrum locum.

11. *παλαίσματα* sunt varia luctae *σχήματα*. Krause Gymn. p. 410 sqq.

12. *διαπλέκων*. Kayser: „hic vocabulum athleticum est eaque notione legitur apud Aesch. adv. Ctesiph. § 28 ed. B. *ἀντιδιαπλέκει πρὸς τοῦτο εὐθύς*. Boeckh. not. ad Pindar. p. 253 ad verba *ὅμως μὰν σαίνων ποτὶ πάντας ἄγαν πάγχυ διαπλέκει*".

14. *γινόμενον* cet. Kayser comparat Phil. vit. Soph. 547. *ἔλεγε γὰρ δή, ὡς προσήκοι τὸν ὀρθῶς πλούτῳ χρώμενον τοῖς μὲν δεομένοις ἐπαρκεῖν, ἵνα μὴ δεηθῶσιν.* ib. 529. *μελετήσας δὲ καὶ μελετῶντος ἀκροασάμενος καὶ ἐθαυμάσθη καὶ ἐθαύμασεν.*

XLII.

1. *ἀναλογίας*, cf. supra XXV, 23.

5. *ἀρίστην κρᾶσιν*. Kayser: „De optima temperatura cf. Galen. *ὑγιεινῶν* I, 6. Idem *περὶ ἀφροδισίων* jungit *τοῖς ὑγροῖς καὶ θερμοῖς*. Tales vulgo nunc sanguinici dicuntur. Opponuntur *θερμοὶ καὶ ξηροί* sive *ἐπίχολοι*".

10. *εὔσιτοι*. Cf. Imagg. II, 17 p. 82, 6 ed. Jac.

11. *εὐαγ. τε καὶ εὐήνιοι*, cf. vit. Apoll. I, 13, 15: *τοὺς δυςηνίους τε καὶ μὴ εὐαγωγοὺς τῶν ἵππων ἐς πειθὼ ἤγαγεν.* ib. III, 34, 126. *εὐήνιον δὲ κινεῖται καὶ εὐάγωγον.* Jac. ad Im. p. 312.

12. *εὐμοιρία κράσεως*. Luc. de salt. 72. *φωνῆς εὐμοιρία*. Idem de astrol. 3. *εὐμοιρίη τῆς οἰκήσιος.*

13. *θερμοὶ—κρᾶσιν.* Kayser: „Jungenda haec arctius, ne quis τὴν κρᾶσιν ad solum ξηροὶ δέ referat. Opponuntur θερμοὶ καὶ ξηροὶ — θερμοῖς καὶ ὑγροῖς, cholerici sanguinicis".

14. *ἄκαρποι.* Kayser: „Audaciore metaphora quam Plut. Mor. p. 41, c. στέφανοι ἡδὺ μὲν, ἐφήμερον δὲ καὶ ἄκαρπον ἔργον".

16. *ἕτοιμον τῆς γνώμης*, cf. Jac. ad Imagg. p. 441.

20. *ξυνάγειν τῇ κόνει.* Kayser: „Verbum referes ad ὑποψύχρους, quibus excitandis aptior est oleo pulvis; contra ἐπιχόλους mitigabit largiter infusum sine pulvere oleum". — ἐπαιονεῖν retinui pro ἐπαιονᾶν, quum etiam καταιονεῖν inveniatur.

XLIII.

3. *παλαιοί*, cf. I, 14 sqq.

6. *ἵππους*, cf. vit. Soph. 61, 18 (554). — *πτῶκας*, cf. supra XIII, 7. — *ὀρθοῦντες — παχύ.* Kayser: „Quid sit σίδηρον ἐλαύνειν, pluribus illustrat Creuzerus Herodot. p. 302 et ad ipsum historicum I, 50. Exemplum hujus exercitationis dedit Astydamas Milesius, qui ad coenam vocatus ab Ariobarzane, nobili Persa, quum hic eum rogaret ἄξιόν τι ποιῆσαι τῶν κατὰ τὴν ἰσχὺν, φακὸν τῆς κλίνης περίχαλκον ὄντα κλάσας ἐξέτεινε μαλάξας. Ita Athen. X, 413 b. ex Theodoro Hierapolitano περὶ ἀγώνων. Nec plane alienum, quod de Glauco puero narrat Paus. VI, 10, 1."

9. *ἀπαυχενίζοντες*, cf. Heroic. 722 (Boisson. 180). ἀπαυχενίσας ταῦρον. Jac. ad Imagg. 113, 3. — *λέοντας*, cf. XXII, 11.

10. *Πολυμήστορες*, cf. XIII, 6. — *Γλαῦκον*, cf. I, 16. — *Ἀλησίαι*, cf. supra I, 14 sqq. De ejusmodi plurali cf. Krügeri gr. gr. 44, 3. 7. Kayser ad nostrum locum, qui notat, perculiarem Philostrati esse usum, ut tali enumerationi pluralium adjiciat nomen singulari numero, ut h. l. Πολυδάμας (vit. Apoll. I, 25, 34. Heroic. 726). De Alesia aliunde nihil notum est; cf. Kraus. Pyth. p. XI. Cobet p. 61 putat, nomen Amesinae, qui lucta vicit Ol. 80, latere in vocabulo illo. — *Πολυδάμας*, cf. I, 15.

11. *Τίσανδρον.* Pugil quatuor victorias in Pythiis et totidem in Olympiis reportasse dicitur. Kraus. Ol. p. 390. Pyth. p. 103. — *Νάξον.* Tisander natus erat Naxi, Siciliae

urbe vetustissima, a. 403 a. C. a Dionysio tyranno deleta (Diodor. XIV, 15). Sed Philostratus h. l. de insula Naxo cogitasse videtur.

15. χαμευνίαν. Cf. Plut. Lyc. 16. ἐκάθευδον — ἐπὶ στιβάδων, ἃς αὐτοὶ συνεφόρουν τοῦ παρὰ τὸν Εὐρώταν πεφυκότος καλάμου. Theocr. 13, 33. Hom. Od. ε, 482. λ, 192.

17. μάζαι, panis hordeaceus. Athen. XIV, 663 b. Plat. Rep. II, 372 b. C. F. Herm. gr. Ant. III, 24, 12 sqq. Ceterum de diaeta athletarum cf. Kraus. Gymn. 654 sq. — ζυμῖται, cf. Herm. l. l.

18. κρεῶν, cf. Paus. VI, 7, 3, qui de Dromeo Stymphalio narrat: λέγεται δὲ ὡς καὶ κρέας ἐσθίειν ἐπινοήσειε· τέως δὲ τοῖς ἀθληταῖς σιτία τυρὸν ἐκ τῶν ταλάρων εἶναι. Vixisse ille videtur c. 480 a. C. — βόεια cet. Vide Kraus. Gymn. p. 655.

19. κοτίνου — λίπα. Non solet λίπα hoc modo jungi cum genitivo. Sed quum apud Hippocrat. 278, 26 legatur λίπα ῥόδινον et alioquin etiam ab eo pro substantivo usurpetur (p. 272, 33. 277, 39), cum genitivo quoque substantivi jungi posse videtur, atque sic quidem, si ad vivum reseces, λίπᾳ scribendum esset; cf. Buttm. ausführl. Gramm. I, 234 sq. Neque memoratur nostro loco oleum olivarum, neque pulveris aspersio. Putare videtur Philostratus, ea ab antiquitate abhorruisse.

20. ἄνοσοι. Aristot. probl. 1, 28. Kraus. Gymn. p. 653.

21. ὀλυμπιάδας. Cf. Kraus. Theagen. p. 8 de Ischomacho, Tisicrate, Astylo. Ejusd. Gymn. p. 380 sqq. 435 sqq. (de Milone, Theagene, Chilone, Hipposthene).

23. πίπτοντες. Verbum πίπτειν significat etiam inferiorem esse. Maxime dicitur de fabulis, quae cadunt, non stant, ut apud Latinos est (Hor. ep. 2, 1, 176), de poëtis et histrionibus (Arist. Eq. 540), qui corruunt, ut ait Cic. de sen. 18, 64. Etiam ἐκπίπτειν ita usurpatur. Ceterum Kayser adnotat: „In athletis vituperari solebat, quod parum idonei essent ad militaria officia. Jam Euripides apud Athen. X, 413 e. et Galen. protrept. II p. 10 ed. Charter. I p. 4 ed. Bas. hoc contendit: τίς γὰρ παλαίσας εὖ, τίς ὠκύπους ἀνὴρ ἢ δίσκον ἄρας ἢ γνάθον παίσας καλῶς πόλει πατρῴᾳ στέφανον ἤρκεσεν λαβών; neque aliter judicat Platonicus Laches 183, c. ὥσπερ ἐπίτηδες οὐδεὶς πώποτ' εὐδόκιμος γέγονεν ἐν τῷ πολέμῳ ἀνὴρ τῶν τὰ ὁπλιτικὰ ἐπιτηδευσάντων. Galen. περὶ ἰατρ. καὶ γυμν. cap. 33 rem

optime explicat, cur athletae olim utiliores fuerint quam ipsius aetate: *πάλαι μὲν γὰρ εἷς ἀνὴρ ἐργαστὴς τῶν κατὰ φύσιν ἔργων ἀληθῶς εὐεκτικὸς εἰς ἀγῶνα καταβαίνων οὐ πάλην μόνον, ἀλλὰ καὶ δρόμον ἠγωνίζετο, καί τις ἐνίκα πολλάκις εἰς ἄμφω τε ταῦτα καὶ ἀκοντίζων καὶ τοξεύων καὶ δισκοβολῶν καὶ ἅρματος ἐπιστατῶν, ὕστερον δὲ διεκρίθη, καὶ οἷόν περ ἕνα πεποίηκεν Ὅμηρος Ἐπειὸν, εἰς μὲν πάντα τὰ κατὰ φύσιν ἔργα πάντων ὕστατον, πρῶτον δ' εἰς πυγμὴν, ἧς ἐν ἄθλοις μόνοις ἡ χρεία, τοιοῦτοι πάντες ἐγένοντο, μήτ' ἀρόσαι μήτε σκάψαι μήθ' ὁδὸν ἀνύσαι, μηδ' ἄλλο μηδὲν ἔργον, ἔτι δὲ μᾶλλον πολέμιον ἐργάσασθαι καλῶς δυνάμενοι.* In universum non dubitabatur, quin gymnastica exercitatione pueros ad rem bellicam praeparari oporteret, cf. Plat. Prot. 326 b. Paus. V, 8, 3. Etiam Hector luctam cum tauris *ὑπὲρ μελέτης τῶν πολεμικῶν* instituisse narratur Heroic. 722."

XLIV.

2. *κατεσκληκότων*, cf. vit. Soph. 523. *ὁ μὲν Αἰσχίνης ἀνειμένος — ὁ δὲ κατεσκληκώς τε καὶ ἀεὶ σπουδάζων.*

3. *σικελικὴ ὀψοφαγία.* Cf. Wachsm. hell. Alterth. I, 737 (ed. II). Athen. p. 527. 518. *διαβόητοι δέ εἰσιν ἐπὶ τρυφῇ καὶ αἱ τῶν Σικελῶν τράπεζαι.*

4. *κολακευτική.* Kayser: „Respicit Platonica, Gorg. 463—465 b., ubi philosophus *κολακείαν*, quae subiit, *ὑποδέδυκε τὴν γυμναστικήν*, dicit *κομμωτικήν*; sed deflectit illam sententiam Ph. ita, ut ipsam *ἰατρικήν* adulatricem habeat".

6. *ξύμβουλον ἀγαθήν.* Kayser: „Amat ita Ph. communia componere cum vocabulis femininae terminationis. V. A. VIII, 7, 7, 338. V. S. 83; 34 (582). *ἀγαθαὶ διδάσκαλοι.* Im. 812. Gymnasticam primus medicinae junxit Herodicus, teste Plat. Rep. III, 406 a. Plin. H. N. XXIX, 1, 2." De hoc *ἰατραλείπτῃ*, qui Selymbriae natus erat et Hippocratis magister fuisse dicitur, cf. C. F. Herm. ad Luc. de hist. conscr. p. 218. Kraus. Gymn. p. 21.

9. *ἄχθη — Αἰγύπτια.* Kayser: „Quod Philostr. medicorum ineptis praeceptis, id Galenus *περὶ ἰατρ. καὶ γυμν.* c. 37 ipsis gymnastis tribuit. — Aegyptii saepe bajuli sunt apud veteres; Arist. Ran. 1425 ed. Dind. cum Schol. Suid. v. *ἄραιτο* et *ἀχθοφόρον*. Cf. de ea re etiam Spanh. ad Jul. Or. I, 11. a."

11. *κοῖλοι τὴν γαστέρα*, voraces. Cf. Phil. vit. Soph. 615. *λέγεται κοίλῃ γαστρὶ χρήσασθαι*. Aesch. Sept. 1026. *κοιλογάστορες λύκοι*. — *ἄρτοις μηκωνείοις*, cf. Jac. ad Phil. Im. 95, 17. Alcman. ap. Athen. III, 110. *μακωνίδες ἄρτοι*. C. F. Herm. gr. Ant. III, 24, 23. Erant panes papavere conditi. De artophagia athletarum cf. Spanh. ad Jul. Or. 1, 11. a.

12. *ἰχθύων παρανομωτάτης βρώσεως*. Pythagoricos et Aegyptios sacerdotes piscium esum aversatos esse constat (Plut. p. 728. Beck. Charikl. II, 256). Id autem huc non videtur trahendum esse. Kayser ad h. l. interpretatur *βρῶσιν παρανομ.*: quae vetita est legibus athleticis (LV, 7). At ea de re nihil notum est. Fortasse scelesta, *παρανομωτάτη* dicitur *βρῶσις*, quod maxime piscium esu heluabantur liguritores Graeci (C. F. Herm. gr. Ant. III, 25, 24. Beck. l. c.).

13. *φυσιολογοῦσα*. Ath. VII, 51. Philotimum, Mnesitheum, Diphilum medicos de piscium esu scripsisse dicit.

14. *δήμων*. Cf. Jac. ad Phil. Im. 82, 1. *ὁ τῶν αἰθυιῶν δῆμος*. Pluralis tali modo adhibitus ceteroquin, quod sciam, non invenitur; sed cf. *ἄγρια φῦλα* muscarum apud Homerum, *θηρῶν ἀγρίων ἔθνη* ap. Soph. Ant. 345, ubi etiam est *φῦλον ὀρνίθων* et *πόντου εἰναλία φύσις*. Mnesitheus ap. Athen. l. l. 54 dicit: *ἀγέλαι ἰχθύων* et *γένη ἰχθύων* (56).

15. *πετρῶν*. Diphilus secundum Athen. l. l. dicit, *ὅτι τῶν θαλασσίων ἰχθύων οἱ μὲν πετραῖοί εἰσιν εὔφθαρτοι εὔχυλοι σμηκτικοὶ κοῦφοι ὀλιγότροφοι, οἱ δὲ πελάγιοι δυσφθαρτότεροι πολύτροφοι δυσοικονόμητοι*. Cf. ib. 55 sq.

17. *χοίρεια*. Cf. Kraus. Gymn. p. 655. — *τερατολογία*. Jactationem vaniloquam dicit.

21. *ἀναγκοφαγεῖν*. De athletarum *ἀναγκοφαγία* cf. Kraus. Gymn. p. 642 sqq.

22. *βαλάνου*. Hom. Od. κ, 242. *τοῖσι δὲ Κίρκη παρ' ἄκυλον βάλανόν τ' ἔβαλεν καρπόν τε κρανείης*.

XLV.

1. *δριμύ* sc. *ἐστι*, irritans est, *δριμύσσει*. Pertinet igitur quasi ad irritantia, quae medici dicunt.

2. *χρημάτων*. Cf. Kraus. Gymn. p. XXXVI. p. 423. Olymp. p. 139. Primus Olympiae pecunia corrupit antagonistas Eupolus Thessalus Ol. 98. Cobet p. 80 sqq.

5. δι' οἶμαι τὸ πολλῶν δεῖσθαι. Kayser: „Ita, interposito verbo οἶμαι, etiam V. A. II, 19, 70. Heroic. 749. (Boiss. 256)".

8. ἱεροσυλίας. Cf. C. F. Herm. gr. Alt. II, 10, 14. III, 61, 9. Syrian. ad Hermogen. T. IV, p. 497. Walz: οἷον ὁ φεύγων ἱεροσυλίας γραφὴν ἐρεῖ, ὡς ἱερόσυλός ἐστιν ὁ φιάλας ἐξ ἱερῶν ἀφαιρούμενος, ὁ στεφάνους, ὁ θυμιατήρια κτλ. Aelian. V. Hist. V. 17: εἴ τις πρινίδιον ἐξέκοψεν ἐξ Ἡρῴου, ἀπέκτειναν αὐτόν. Dio Chrys. XXXI p. 336: ἀλλ' ἐὰν μὲν δοράτιον ἐξέλῃ τις ἐκ τῆς χειρὸς ἢ κράνους ἀποῤῥήξῃ τὸν λόφον, τῷ δημοσίῳ τοῦτον εὐθὺς παραδώσετε καὶ τὴν αὐτὴν ὑπομενεῖ τιμωρίαν τοῖς ἱεροσύλοις. — προςτάττουσι, cf. VIII, 9 sq.

9. Ποσειδῶνος, cui Isthmia sacra erant, in quibus victores apii alioque tempore pini coronam acceperunt. — θεοί. Cf. Kraus. Pyth. p. 13. Isthm. p. 171.

11. ἄσυλος. Elei enim talem coronarum nundinationem multabant pecunia; cf. Kraus. Ol. p. 145 sqq. Non recte judicat de hac re Cobet p. 79 sqq. Nam quamvis Olympiae nundinatio ista usu veniret, per leges tamen non erat licita. Per leges ipsas igitur oleaster sanctus manebat, neque erat ἄδεια ἀποδίδοσθαι, ἄδεια ὠνεῖσθαι.

12. οὔπω pro simplici negatione; cf. Boiss. ad Heroic. p. 502. Jac. ad Im. 39, 25.

18. παρελθόντες, cf. ad XVII, 4. — ἱερόν. Strab. VIII, 6. p. 380. Cas. τὸ τοῦ Ἰσθμίου Ποσειδῶνος ἱερὸν, ἄλσει πιτυώδει συνηρεφὲς, ὅπου τὸν ἀγῶνα τῶν Ἰσθμίων συνετέλουν.

22. εἰ οὐδ'. Krügeri gr. gr. 67, 4, 1.

24. Ἰωνίᾳ. Ephesi, Mileti, Smyrnae, Colophone, Pergami, in multis aliis Joniae urbibus ludi celebrabantur. Kraus. Gymn. p. 771 sqq.

25. Ὀλυμπία. Cf. Paus. V, 21, 16.

29. ἢ ὧν δανείζονται mutata constructione dixit pro ἢ ἐφ' οἷς. Itaque cum verbo δανείζεσθαι genitivus pretii h. l. jungitur. Rost, gr. gr. p. 550. Ceterum addendum erat δανείζονται, nisi forte putaveris, δανείζειν etiam significare posse i. q. δανείζεσθαι, quum Hesych. habeat: δανειστὴν καὶ τὸν δανειζόμενον. Id vero mihi quidem non placet, quod δανείζειν modo antea alio sensu dictum est. — ἔμποροι θαλαττεύοντες, mercatores negotiationis causa mare navigantes, qui iniquissimo fenore versuram faciebant; cf.

C. F. Herm. gr. Ant. III, 49, 5 sqq. Wachsm. hell. Alt. II, 182. (ed. II.)

31. *σφισι.* Cf. ad XXV, 14.

XLVI.

2. *γαστέρα.* Athletae pallido colore et ventre obeso insignes esse solebant. Kraus. Gymn. p. 71. 646. 546.

3. *προβαρύνειν*, onerare ante exercitia; cf. XLIV, 8. *καὶ τὸν πρὸ τοῦ γυμνάζεσθαι χρόνον κ. τ. λ.*

5. *νεοτήσιον σκίρτημα*, cf. ad XXXIX, 2.

8. *παλαίστρα* sc. *γυμνάζει κίνησιν.* — *κίνησιν — τριβόντων.* Glossa est absurdissima, ex libro quodam medico temere huc translata. Nam quid sibi volunt verba: motionem autem dico et a pedibus orientem, quatenus fit emolliendo, et a manibus proficiscentem, quatenus fit frictione? Quid hoc ad pueros, qui exercentur? Ceterum videtur medicae istius glossae primum verbum *κίνησιν* corruptum esse ex *κνῆσιν*, quod idem accidisse videmus in Plat. Phil. 46 D., ubi Stallbaum. cum aliis emendavit *τῇ τρίψει δὲ καὶ τῇ κνήσει* pro *κινήσει.* Interpolator igitur nostro loco non legerat *κίνησιν*, verum *κνῆσιν* eamque vocem glossa addita explicaturus erat. De *κνήσει* cf. Petersen, das Gymnas. d. Gr. p. 13.

10. *ἀγερωχότερα*, cf. Jac. ad Phil. Im. 71, 3. 102, 8. *ἀγέρωχα σκιρτᾷ.*

11. *τὰ τούτων*, cf. XXXIV, 15. — Helix Phoenix, a Dione Cass. Aurelius Aelix nominatus, vixit c. 220 p. C., vicit Olympiae lucta et pancratio. Cf. Kays. ad h. l. Kraus. Olymp. p. 256. Phoenices etiam erant hieronicae Asclepiades et Callicles Sidonii (Kraus. l. c. p. 46. 254. 305).

13. *παρὰ πάντας.* Phil. Imagg. p. 812. *μέγας παρὰ πάντας οὗτος.*

XLVII.

2. *ἡγώμεθα δέ.* Cf. supra I, 1. XVI, 7. XXXVI, 5. Vit. Soph. 492. *ἐς ὃν ἀναφέρειν ἡγώμεθα.* Vit. Ap. 236. *ἡγώμεθα δ' αὐτὸ μὴ μειρακιῶδες, ἀλλὰ φιλοτιμότερον.*

15. *γυμνοῦ*, cf. supra XXV, 23 sqq. XXVI. XXVIII, 20. — *σιτία.* Cf. XLIII, 16.

XLVIII.

1. *κλοπαὶ σιτίων* dicitur de cibis, quos fraudent, *ἀναγκοφαγίαν* negligentes.

2. *ἀγωνίαι*, cf. XX sqq. LIII, 1.

3. *τετράζοντες*, gingrientes, gracillantes. Festive dictum est respectu habito *τετράδων*. — *ληροῦντες*. In apogr. legitur *κληροῦντες*. Sed quid hoc? Habet quidem *κλήρωσις* locum in ludis (Kraus. Gymn. p. 363 sq. Olymp. p. 109 sqq.), quid autem hic sibi velit, non perspicio. Contra *ληροῦντες* apprime convenit sententiae hujus loci.

5. *κύαθοι κλειδῶν*, cf. XXIX, 3. *κυαθώδεις αἱ κλεῖδες*. Kayser: „vocabulum *κύαθος* hac notione ignorant lexica. Habet autem cyathi formam extrema clavicula, quae in hominibus crassis prominentior est".

6. *ὄγκου*. Kayser: „Talis *ὄγκος* conspicuus est in Herculis simulacris vituperaturque in athletis a Galeno, comment. ad aphorism. Hippocr. fol. 222. *τῆς δὲ τῶν ἀθλητῶν εὐεξίας οὐ μικρὸν τοῦτό ἐστιν ἔγκλημα τὸ περιβάλλεσθαι πειρᾶσθαι μέγεθος ὄγκου κατὰ τὸ σῶμα καὶ δηλονότι καὶ πλῆθος χυμῶν*. Fortasse hunc *ὄγκον* dicit scriptor ep. ad Hebraeos XII, 1. *τὸν ὄγκον ἀποθέμενοι καὶ τὴν εὐπερίστατον ἁμαρτίαν τρέχωμεν τὸν προκείμενον ἡμῖν ἀγῶνα*. Cursoribus enim maxime oberat is tumor, quem luctatores et pancratiastae quaerebant".

7. *αἷμα ἱλαρώτερον*. Imagg. 845. *ἔστιν αὐτῷ ἄνθος αἵματος*. ib. 820. *τὸ αἷμα ἐν τῷ ἄνθει*. Cf. quoque *κόμη ἡδεῖα*. ib. 813 et Jacobs. ad h. l.

10. *ὑποδεδωκότες*, cf. XIII, 21. XLI, 8. Vit. Soph. 2, 23, 2. *τὰ ὑποδεδωκότα τῶν δημίων ἔργων*.

12. *κλεῖς κοίλη*. Kayser: „Claviculas, quae *ὠμοπλάτας* cum sterno jungunt, non ipsas habet cavas, sed cutem circa eas macilentam dicit *κοίλην*". — *ἐνδείξαιτο*. Cobet p. 62 contendit, *ἐνδείξειε* legendum esse; sed etiam apud Polybium medium hujus verbi sic usurpatur.

18. *ἐρᾶσθαι* i. q. *ἐρᾶν*, cf. Plut. Mor. 753 A. *ἐρᾶται γὰρ αὐτοῦ νὴ Δία καὶ κάεται*. Non erat, quod Cobet l. l. hunc verbi usum addubitaret. — *δοκούντων* h. l. fere est i. q. *τῶν τυχόντων*. Ideo scripserim *τῶν δοκούντων*.

XLIX.

1. *οἱ δ' ὀνειρώττοντες, ἀποκάθαρσις.* Est liberior constructio pro *τὸ δ' ὀνειρώττειν ἀποκάθαρσις* vel *οἱ δ' ὀνειρώττοντες ἀποκαθαίρονται*, id quod Daremb. de conjectura in textum recepit. Simile quid est L, 10. *πάλη δὲ καὶ παγκράτιον, ὀρθοὶ μὲν καὶ οἵδε.* LII, 6. *ἡ δὲ τῶν ὀνειρωττόντων ἕξις, ἀφροδίσια μὲν καὶ ταῦτα.* Cf. ad XXXIV, 14.

2. *ἐπιπολαζούσης.* Kayser: „Ea significatione *ἐπιπολάζω* frequens est apud Hippocratem et explicatur a Galeno comm. I. in libr. *π. τ. ἀνθρ. φυσ.* p. 10, 55. *πλέον τοῦ ἐπιπολάζοντος ἀντὶ τοῦ πλεονάζοντος*". — *δροσίζοντες.* Verbum *δροσίζειν* h. l. praeter consuetudinem intransitive usurpatum est, ut sit i. q. *ἱδροῦν.*

3. *εὐτραφεῖς ὑπὸ τοῦ καθεύδειν.* Cf. XLVIII, 17.

4. *ἀνεύθυνοι τὸ ἰσχίον*, aliter ac homines Venerei, quibus est *ἰσχίον ἄναρμον* (XLVIII, 13).

5. *ἐν χώρᾳ*, ad instar; cf. LIII, 3. — *ὄντες.* Nomin. absol.; cf. ad XVII, 4.

L.

2. *λεπτοτέρα ἑαυτῆς*, tenuior quam revera est. Ceteroquin in ejusmodi locutione *αὐτὸς ἑαυτοῦ* poni solet (Matth. gr. gr. § 452), sed apud Philostr. deest *αὐτός*. Cf. vit. Soph. 492. *λόγος ἡδίων αὑτοῦ.* V. Ap. 156. *ἥττων αὑτοῦ γενόμενος.* ib. 166. *ἁβρότερον αὑτῶν εἶχον.* Fusius rem tractat Boisson. ad Phil. epist. p. 167 sq.

3. *κατηφής.* Kayser: „Im. I, 7 p. 14, 13. *Ἠὼς ἐπὶ τῷ παιδὶ πενθοῦσα κατηφῆ ποιεῖ τὸν Ἥλιον.* V. S. 556 de lapide Lesbio *κατηφὴς δὲ ὁ λίθος καὶ μέλας.* Hic brachium dicitur lentitudine flaccidum. Contrarium est Im. I, 24 p. 39, 8 (799): *Λακωνικὸν τὸ μειράκιον — καὶ βραχίονα ὑπεγεῖρον ἤδη*".

4. *κοῦφοι — βαρυτέρων*, cf. supra XI, 20.

6. *τρίψεσιν.* Cels. de med. 2, 14: „Longe tamen saepius aliud (membrum) perfricandum est, cum aliud dolet, maximeque cum a summis aut a mediis partibus corporis evocare materiam volumus, ideoque extremas partes perfricamus". Cf. supra XIV, 24. XLVI, 10.

6. *ἀπάγοιτο.* Cf. supra ad XVIII, 3.

7. *γυμναστέοι.* Gymnastarum etiam erat scire, quam vim ad corpus humanum haberent singula exercitia. Kraus. Gymn. p. 221, 7. — *πένταθλοι.* Cf. ad XI, 21.

9. *ἀκροχειριζέσθων.* Cf. ad XXXVI, 1. — *ἀερίζοντες* h. l. significare videtur: tanquam in aëre pendentes i. e. suspenso gradu, non *ποσὶν ἀμφοτέροισιν στηριχθέντες ἐπὶ γῆς*, ut Tyrtaeus canit. Nam *ἀκροχειρισμός* erat colluctatio prioribus tantum digitis insertis, qua adversarium gradu demovere studebant. Eam ob causam nescio an legendum sit *αἰωρίζοντες*, quod quin intransitive usurpari possit, haud dubito, quum Philostr. etiam verbo *μετεωρίζειν* sic utatur Heroic. 8.

10. *πάλη — ὀρθοὶ μὲν καὶ οἴδε,* cf. ad XLIX, 1. XXXIV, 14. De *ὀρθῇ πάλῃ* vide Kraus. Gymn. p. 423 sqq.

11. *ἀλλ' ἀνάγκη κυλίεσθαι.* Kayser: „Interlocutorem audis, cui statim reponit Noster: *κυλιέσθων μὲν, ἀλλ' ἐπικείμενοι.* Volutationem palaestricam egregie explicuit Jacobs. ad Imag. p. 434.“ Cf. ad XXXVI, I.

12. *περικυβιστῶντες.* De athletarum *κυβιστήσει* cf. Kraus. Gymn. p. 845, 2. Luc. Anach. 16. *αἱ συνεχεῖς ἐν τῷ πηλῷ κυβιστήσεις.* Plat. Symp. p. 190 A. *οἱ κυβιστῶντές εἰς ὀρθὸν τὰ σκέλη περιφερόμενοι κυβιστῶσι κύκλῳ.*

14. *τρίψεων.* Cf. ad v. 6.

15. *ἀπομάττειν.* Gymnastarum proprie non erat inungere athletas, verum aliptarum. Sed nonnunquam gymnastae aliptarum quoque officia et ministeria executi esse videntur et vice versa. Kraus. Gymn. p. 232.

LI.

2. *ὄντα.* Cf. ad XVII, 4.

5. *ἀπ' αὐτοῦ.* Apud scriptores inferioris aetatis *ἀπό* saepius usurpatur pro *ὑπό.*

6. *ἀποστλεγγιζέτω,* cf. ad XVIII, 1. — *χρώμενος.* Partic. Praes. eodem modo adhibitum est atque antea *λιπαίνοντα* (L, 15).

7. *ἀποφράττοιντο.* Cf. XLII sub fin. *ξυνάγειν τῇ κόνει.* Luc. Anach. 29. *τὸν ἱδρῶτα συνέχειν δοκεῖ ἡ κόνις ἀθρόον ἐκχεόμενον ἐπιπαττομένη.* Ceterum de pulveris usu in palaestra cf. Kraus. Gymn. p. 233 sq. Ad lectionem *κόνει* cf. LII, 12 sq.

LII.

1. τοὺς δ' ἐξ ἀφροδισίων sc. ἥκοντας, cf. XLVIII, 9. Cobet p. 62 negat, ejusmodi ellipsin ferri posse; sed vide modo Phil. Heroic. 679. ἀνὴρ ἐκ παίδων ἐνίκα πάλην, ex pueris egressus vir lucta vicit. Ceterum cf. Aristot. probl. V.

2. κηρύκων dictum pro κηρυγμάτων, cf. vit. Soph. 553. καί με βόσκουσιν αἶγές τε καὶ ποιμένες i. q. ποῖμναι (greges ovium). Vit. Ap. 162. αἱ δὲ νῖκαι ἦσαν κιθαρῳδίαι καὶ κήρυκες, Nero vicit cithara et praeconio. De re cf. Kraus. Olymp. p. 172. — αἰσχρὰν ἡδονήν. De castitate athletarum vide Kraus. Gymn. p. 72 sq. 77. 872 sq. De Icco athleta cf. Ael. V. H. XI, 3.

3. ποῦ ἄνδρες; cf. Vit. Ap. 235. καὶ ποῦ σοφόν; Soph. OT. 390. ποῦ σὺ μάντις εἶ σαφής; — ὑπὲρ νουθεσίας, quum alii ὑπὲρ νίκης, εὐκλείας, στεφάνου exerceantur.

6. ἡ δὲ τῶν ὀνειρωττόντων. Cf. XLIX, 1.

8. ὑποθρεπτέοι, cf. LVI, 6.

9. σφᾶς, cf. ad XXV, 14.

11. ἐγγυμνάζοιντο h. e. in gymnasiis. Cf. LVII, 5. γυμνάζεσθαι βάσιν. ib. 6. γυμν. ὤμους τε καὶ δακτύλους. Vit. Soph. 593. γυμνάζεσθαι τὴν γλῶτταν. Kays. ad Vit. Soph. 619.

12. κόνει. Cf. ad LI, 7.

LIII.

1. ἀγωνιῶντες. Cf. XLVIII, 2.

2. παριστάναι. Cf. LXX Maccab. I, 6, 34. τοὺς ἐλέφαντας εἰς τὸν πόλεμον παριστάναι.

3. ἐν χώρᾳ, cf. XLIX, 5. — ἀϋπνούντων. Legendum videtur ἀγρυπνούντων. In Bekk. Anecd. p. 7, 5 est αὐπνεῖσθαι.

5. εὖ ἔχει non significat h. l. utilis est, verum placet. Primum enim nexus cum enuntiato sequente (αἱ γάρ cet.) flagitat, ut ita interpretemur; deinde quae dicit auctor XLVII, 12. πάντα ἁρμονικῶς γυμνάζοντες. — τὸ ἁρμονικὸν γυμνάσιον, exercitatio gymnastica, cujus partes conspirant.

6. αὐτόματοι, cf. XLVIII, 2.

7. τοὺς μέν sc. eorum, qui lassitudine spontanea laborant. Saepe apud Philostr. negligentius ejusmodi enuntiata antecedentibus adjunguntur; cf. ad XXXIV, 14. — τοὺς μὲν ἐν πηλῷ. Opponuntur haec verba sequentibus τοὺς δ'

ἐν κόνει. Illud ἐν πηλῷ leviorem, hoc ἐν κόνει graviorem exercitationem indicare, locus noster probat. Et ex Luc. Anach. 1 sq. 8. 16. videmus, ἐν πηλῷ fieri luctam, ἐν κόνει pancratium; nec non inde cognoscimus, ἐν κόνει certari sub divo (ἐν τῷ αἰθρίῳ τῆς αὐλῆς), ἐν πηλῷ in loco contecto. Itaque h. l. ἐν παλαίστρᾳ est i. q. ἐν ἀποδυτηρίῳ, id quod saepius reperitur (Petersen, d. Gymn. d. Gr. p. 10). Locus, ubi ἐν κόνει certabatur, erat κονίστρα prope apodyterium (ephebeum) sub divo sita (Petersen l. l. p. 21. 52. Kraus. Gymn. p. 108). Solum igitur in palaestra contecta constat e luto.

10. κόνιν breviter dictum est pro certatione in pulvere. Simile est, quod supra XXII, 11 dicitur μετὰ τοὺς λέοντας.

LIV.

1. τετράδων. Cf. XLVII.

2. Γερηνῷ. De hoc luctatore nihil aliunde constat; Kraus. Gymn. p. XXXVII.

3. ὁδοῦ, igitur ad viam sacram in Ceramico.

4. τὰ ἐπ' αὐτῷ est i. q. τὸ ἐπ' αὐτῷ ἐπίγραμμα, quemadmodum dici solet (Cobet p. 26).

7. νίκην τινὰς ἑστιῶν. Cf. Luc. Symp. 2. ἑστιῶν ἡμᾶς ἡδίστην ταύτην ἑστίασιν. id. Amor. 52. ἡμᾶς ἑστιάσαντος αὐτοῦ τἀπινίκια.

8. κατηνέχθη. Cf. Luc. de merc. cond. 2. ἐς ὕπνον κατηνέχθην. Nov. Test. ὕπνῳ βαθεῖ κατ.

10. ὠμός, crudus, de stomacho vitiato. Hoc vocabulum alias non ita usurpatur.

13. ἀγνωσίᾳ — σιωπῶντος, „propter inscientiam, quod ille, quae scire opus erat, antea non dixerat et tacuerat". Haec glossam sapiunt; ex antecedd. enim patet, athletam sane dixisse, quae scire opus esset.

15. ἀγύμναστος dicitur γυμναστής, qui vere non dignus est nomine gymnastae, itaque malus gymnastes. Apud poëtas cf. γάμος ἄγαμος, νᾶες ἄναες, ἄδωρα δῶρα, πόλεμος ἀπόλεμος, νύμφη ἄνυμφος, δέσμος ἄδεσμος, χάρις ἄχαρις al. Matth. gr. gr. § 446, 4.

19. εἴρηκα, cf. XI, 30.

20. γυμνάζει δ' ἑλλανοδίκης. Id factum est in gymnasio Eleo, ubi ante ipsos ludos per triginta dies agonistae

hellanodicis moderantibus exercebantur. Erant haec *προγυμνάσματα, πρόπειραι.* Kraus. Olymp. p. 136.

21. *ἐπεσχεδιασμένα τῷ καιρῷ.* Cf. vit. Soph. I, 2. *ἐπισχεδιάσαντος τῷ καιρῷ.*

22. *μάστιγος.* Significat h. l. baculum; nam *μάστιξ* est quoque quodlibet instrumentum, quo quis verberatur; cf. *μαστιγοῦν.* Olympiae bacula gerebant *ἀλύται*, qui iidem apud Luc. Hermot. c. 40. *μαστιγοφόροι*, apud Thuc. V, 50. *ῥαβδοῦχοι* appellantur. Flagellum nusquam reperitur in tabulis, quibus repraesentantur res agonisticae in Kraus. Gymn. — *γυμναστῇ.* Non accurate dictum; cogitandum enim de hellanodicarum ministris, *ἀλυτάρχῃ* et *ἀλύταις*; cf. Kraus. Olymp. p. 142. C. F. Herm. gr. Ant. II, 50, 20. — *ἐπηρμένης.* Cf. Luc. Bacch. 2. *τῇ δεξιᾷ ῥάβδον ἐπηρμένος.* Plut. *ἐπαράμενος τὴν βακτηρίαν.*

23. *παρακελεύουσι* trahendum esse videtur ad *ἑλλανοδίκης.* Saepius ita plurali utitur pro singulari et vice versa, cf. XXXIV, 17.

26. *σοφίαν.* Cf. XLVII, 14. I, 12. XIV, 2.

27. *ἀνηβήσει.* Cf. V. Ap. IV, 27, 167. *ὅθεν παλαῖστραι ἀνήβησαν.*

LV.

1. *ἁλτήρ.* Cf. Kraus. Gymn. p. XXXVII. 387. 395. C. F. Herm. gr. Ant. III, 37, 3. II, 30, 19. — *πεντάθλων*, cf. ad XI, 21. Aetate inferiore in ludis solus saltus usu non venit, sed tantum in pentathlo, cum quo in ordinem certaminum Olympicorum recepto (cf. XII, 9) simul halteres adhibiti fuisse videntur. Pauly, Real-Encycl. III, p. 1004.

4. *αὐλῷ* Cf. Kraus. Gymn. p. 389. 392. Paus. V, 7. 4. 17, 4. VI, 14, 5.

5. *πομπὸς χειρῶν.* Cf. Imagg. 813. *αἱ χεῖρες ἀγαθαὶ πομποὶ τοῦ δρόμου.*

6. *βῆμα εὔσημον.* Kayser: „Est *β. εὔσ.* bene dimensus pedum status, *εὖ διαμεμετρημένον*".

7. *διαμετρεῖν.* Kayser: „Hoc idem est, quod apud Pindarum Nem. V, 16. *ἅλμαθ' ὑποσκάπτειν.* Adde Eust. ad Od. *ϑ.* 198."

8. *ἴχνους.* Kayser: „nisi firmiter insistat talis post saltum, ac *βῆμα* ejus *ἑδραῖον καὶ εὔσημον* deducatur ad terram". Cf. XXXI, 4. *ἐχέτω μακρῶς τοῖν σκελοῖν* XXXII, 3.

10. παραληπτέον sc. τοὺς ἁλτῆρας κούφοις καὶ βαρέσιν sc. ἀθληταῖς pro κούφων καὶ βαρέων ἀθληταῖς. De locutione illa cf. Kraus. Gymn. p. 655. Philostr. Heroic. 715. βαρέος ἀθλητοῦ καὶ κούφου. L, 4. 14. XI, 25.

13. ἀναπαύοντος sc. γυμνασίου. Est id, quod memoratur XLVII, 10.

LVI.

1. κόνις. De pulvere cf. Kraus. Gymn. p. 233 sq. 192. C. F. Herm. gr. Ant. III, 37, 19. Libentissime usi sunt tenui arena Niliaca.

2. ξυμμετρίαν δοῦναι τοῖς περιττοῖς est i. q. ξυνέχειν LII, 14 et ξυνάγειν XLII sub fin.

3. μεμυκότα, cf. XXIX, 9 sqq.

7. περί cet. Cf. II, 10. V. Soph. 612. ἡ ὥρα περὶ τῷ εἴδει. Ep. 949. τῆς περὶ τῷ προσώπῳ γαλήνης. Im. 850. περὶ τῷ προσώπῳ πῖνος. — ἠσκημένῳ est, quod ἰσχὺν ἔχει ἐκ παλαίστρας V. Soph. 525.

LVII.

1. κώρυκος. De folle pugilatorio cf. Kraus. Gymn. p. XXXVIII. 313 sqq. C. F. Herm. gr. Ant. III, 37, 17.

3. κωρύκῳ. Kayser scripsit κωρύκου, ad genitivum defendendum comparans V. Soph. 592. ἐγεγύμναστο τὴν γλῶτταν τῆς ἀττικιζούσης λέξεως. V. Ap. II, 36, 88. ἄνδρα γεγυμνασμένον τοῦ διαλέγεσθαι. Im. 799. μειράκιον δρόμων οὐκ ἀγύμναστον. Sed ea constructio usu venire nequit, nisi si indicat δαήμονα, ἔμπειρον εἶναι, quae non est nostri loci ratio, ubi γυμνάζονται legitur. Contendas modo, Homericum πολέμοιο δαήμεναι et διδασκόμενος πολέμοιο quod est i. q. δαήμων πολέμοιο. Quem autem vir doctissimus ex Im. 799 affert locum, is huc omnino non pertinet; cf. Matth. § 339. — μόναι χεῖρες, neque etiam pedes, humeri, digiti, ut apud pancratiastas.

7. ὤμους. Kayser: „Dorsum corroborabant ἐπιστρέφοντες κατὰ μετάφρενον, ut ait Antyllus; manus, quum χερσὶν ἀντέβαινον αὐτῷ προσιόντι".

8. ἐναραττέτω. Kayser confert Lobeck. ad Soph. Aj. v. 250. Synes. epist. 4, 161. ἄνεμος ἐπαράσσει. Strab. 669.

ποταμὸς καταράττων. Arist. de mundo III, 392, 12 ed. Bekk. ὄμβροι καταράττουσι. — ἀθλητής sc. κωρυκομαχῶν.

9. ὀρθά, cf. ad XXXVI, 1.

LVIII.

1. εἰληθεροῦσι. Verbum h. l. transitive adhibitum est, ut apud Hippocr. p. 485, 22. Foës. ib. 486, 10. Alio loco apud Philostr. (V. Ap. p. 235) intransitive usurpatur; sic etiam apud Athen. p. 569. Nostro loco transitiva verbi vis praeferenda est, quod Philostr. gymnastarum ratione habita solet praecepta sua proponere. Id etiam Cobet (p. 21) vidit. Ceterum εἰληθερεῖν s. ἡλιοῦν, insolatio, apricatio pertinebat ad rem gymnasticam, cf. XVIII, 3. Ast. ad Plat. Phaedr. 239. C. Despiciebantur σκιατραφεῖς, λευκοί (Philostr. Im. 769. 858). Sed vide, quem Kayser p. 102 laudat, Oribasium p. 295 ed. Matth. περὶ ἡλιώσεως, qui dicit: αἱ ἡλιώσεις ἀναγκαιόταται τυγχάνουσι τοῖς ἀναλήψεως δεομένοις καὶ σαρκώσεως. φεύγειν μέντοι χρὴ τόν τε ἐκνεφίαν ἥλιον (cf. Galen. in Gloss. p. 72) καὶ τὸν πολλάκις ἐπισκιαζόμενον κατὰ τὰ νήνεμα χωρία. ἐπιτηδευτέον οὖν ἐφ' ὅσον οἷόν τε χειμῶνος μὲν καὶ ἔαρος καὶ φθινοπώρου τῆς ἡλιώσεως ἀπολαύειν ἀκεραίου. θέρους δὲ παραιτητέον ἐπὶ τῶν ἀσθενῶν διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς θερμασίας. χρὴ δὲ παραβάλλειν ἡλίῳ καὶ πυρὶ πάντων μᾶλλον τὰ νῶτα. τὰ γὰρ προαιρετικὰ νεῦρα ἐν αὐτοῖς μάλιστα τυγχάνει. ταῦτα γὰρ ἀλεαινόμενα πᾶν τὸ σῶμα ὑγιεινότερον διατίθησιν. Vid. et Luc. Anach. 16. Kraus. Gymn. p. 629, 6.

2. ἡλίῳ i. e. solis calore.

3. λόγῳ sc. αὐτὸ πράττοντες.

8. εὐηλίους cet. i. e. eos dies, qui a solis calore commendabiles sunt, indicavi. — φλεγματώδεις, cf. supra XLII, 8 sqq.

9. ἐξικμάζοιντο (cf. LII, 9) h. l. construitur ad analogiam verborum ἀπολύειν, ἐκλύειν, ἀπαλλάσσειν, ἐλευθεροῦν. Est enim i. q. exsiccando liberare. — ἐπιχόλους, cf. XLII, 13.

14. πυριᾶσθαι i. e. sicco calore ita calefieri, ut sudor eliciatur. Id fiebat Laconico in concamerata sudatione (πυρία, πυρίαμα, πυριατήριον) prope ephebeum; cf. Petersen l. l. p. 14. 43. Becker, Charikl. III, 75 sq. ejusd.

Gall. III, 76 sqq. Cels. de med. II, 17. Mart. VI, 42: Ritus si placeant tibi Laconum, contentus potes arido vapore cet. Apud Galen. de compos. VIII, 10. Laconicum appellatur *ξηρὸν βαλανεῖον*. Kraus. Gymn. p. 625 sq. O. Müll. Dor. II, 268. — *ξηραλοιφεῖν*, Suid. *τὸ χωρὶς λουτρῶν ἀλείψασθαι*. Cf. ad XIV, 24. C. F. Herm. gr. Ant. III, 23, 29. Beck. Charikl. II. 187. — *ἀγροικοτέρα* dicitur gymnastica, minus exculta, utputa Lacedaemoniorum, qui pancratium et pugilatum respuant. Qua de re cf. supra ad IX, 10.

18. *καρτερίας*. Cf. Hor. Od. I, 7, 10: patiens Lacedaemon. Aspasius ad Aristot. Eth. 4, 7. *Λάκωνες ἐγκράτειάν τινα καὶ καρτερίαν ἐπαγγελλόμενοι*. Corn. Nep. Alcib. c. 11. — *μαστιγουμένων*. Acriter invehitur in Lacedaemonios tanquam parum ingenuos rei gymnasticae aestimatores, quum ipse permagni eam faciat, ab istis tantum *καρτερίας ἕνεκα* tractatam. Dicit enim eam, quae nunc quidem corrupta effeminataque sit helluatione et diaetetica perversa (cf. XLIV), turpissimo lucri studio (cf. XLV) vitiata, scientiam esse nulla alia inferiorem (cf. I. XIV) eamque compositam arte medica et exercitatrice (*ἰατρικῇ* et *παιδοτριβικῇ*, cf. XIV). Tetrades repudiat (cf. XLVII), quippe in quibus mens ac ratio desideretur et quae rem gymnasticam eo facile adducant, ut ad opifices (*βαναύσους*, cf. I) rejiciatur. Existimat animos ea ad rem bellicam applicari (cf. VII sub fin.) eamque bello utilem esse (cf. XI init.), etiamsi non utique sit belli progymnasma (cf. XIX). Gymnasticam censet homini quasi esse insitam et innatam (cf. XVI) atque splendidas ludorum victorias praeparare (cf. XIII fin.). Ceterum de Spartanorum gymnastica cf. Wachsm. hell. Alt. II, 366. A Philostrati sententia toto coelo differunt ea, quae O. Müll. Dor. II, 299 sqq. de eadem re disputat. Ad nostrum locum cf. Plut. Lyc. 18: *καὶ τῶν νῦν ἐφήβων πολλοὺς ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τῆς Ὀρθίας ἑωράκαμεν ἀποθνήσκοντας ταῖς πληγαῖς*. Dio Chrys. p. 250 R. *Λυκούργου κελεύσαντος ἔτι νῦν μαστιγοῦνται Λακεδαιμόνιοι*.

19. *βωμοῦ* sc. Dianae Orthiae. De hac puerorum flagellatione cf. vit. Apoll. 258. *τὸ δὲ τῶν μαστίγων ἔθος τῇ Ἀρτέμιδι κτλ.* Wachsm. hell. Alt. II, 365. O. Müll. Dor. I, 386. II, 306. C. F. Herm. gr. Ant. I, 26, 6. II, 53, 26.

INDEX.

Typis Kirchneri Nordhusani.
